

TIENNIMISTÄ KYLÄNNIMIIN
Kurikkalaisten suhtautuminen ympäristönsä nimistöön

Suomen kielen
pro gradu -tutkielma
Jyväskylän yliopistossa
keväällä 1999

Elisa Kivipelto

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Kurikan historiasta nykypäivään	1
1.2. Murteesta	4
1.3. Tutkimustehtävä ja -aineisto	6
2. NIMEÄMISESTÄ	9
2.1. Nimi, erisnimi, paikannimi, kaavanimi	9
2.2. (Paikan)nimen suhde todellisuuteen	16
2.3. Murteen käyttö paikannimissä	26
3. HYVÄN NIMEN OMINAISUUDET	28
3.1. Nimen pituus	28
3.2. Nimen kuvaavuus	30
3.3. Nimen omalaatuisuus	32
3.4. Nimen konnotaatiot	34
3.5. Nimen tuttuus	40
3.6. Hyvän nimen ristiriitaisuudet	44
4. NIMEN SUHDE TODELLISUUDEEN	49
4.1. Haastateltavien käsitys tiennimen synnystä	49
4.2. Nimet kuvaavat todellisuutta	51
4.3. Nimet luovat todellisuutta	55
4.4. Kuvaamisen ja luomisen ongelmakohtia	58
4.5. Tiennimet ja semanttinen kolmio	62
5. SUHDE KOTISEUDUN MURTEELLISIIN NIMIIN	64
5.1. Suhde kotipaikkakuntaan	64
5.2. Murteellisuus Kurikan tiennimissä	65
5.3. Murteellisten nimien puolesta ja vastaan	66
6. PÄÄTÄNTÖ	70
LÄHTEET	75
LIITTEET (4)	

1. JOHDANTO

1.1. Kurikan historiasta nykypäivään

Kurikka sijaitsee keskellä Etelä-Pohjanmaata. Naapurikuntina kartalla lepäävät Jalasjärvi, Ilmajoki, Jurva, Teuva ja Kauhajoki. Maakunnan ”pääkaupunkiin”, Seinäjoelle, Kurikasta on matkaa n. 30 kilometriä. Pinta-alaltaan Kurikka on 465,1 km² (Kurikan kaupunki 1997). Metsiä ja peltoja halkoo Kurikan läpi virtaava Kyrönjoki.

Kurikan asutuksen on arvioitu syntyneen myöhäiskeskiajalla (Ropponen 1981: 947). 1200-luvulla Kurikka kuului Etelä-Pohjanmaan ensimmäiseen suurpitäjään, jonka rajoina olivat lännessä meri sekä etelässä ja idässä maaselän harjanne. 1370-luvulla toteutettiin Pohjanmaan lopullinen aluejako, jolloin viisi suurta pitäjää oli muodostunut: Kyrö, Mustasaari, Pietarsaari, Salo ja Kemi. Ilmajoki ja siihen kuuluva Kurikka, silloinen Korpikylä, kuuluivat Kyrön pitäjään 1500-luvun puoliväliin saakka. (Kurikan historia 1998: 1.)

Tarinan mukaan Kurikan ensimmäinen asukas oli metsämies, joka hiihti hirven perässä Huittisten pitäjästä Kurikkaan. Tänne tuo kyseinen Hirvi-Heikki jäi lopulta pysyvästi asumaan ja pystytti Kyrönjoen jokitorvelle Hirvelän talon. Hirvi-Heikin jälkeläiset asuttivat sittemmin Kurikan kyliä esi-isänsä jälkeen. (Rinta-Tassi 1980: 66.) Totuus Kurikan ensimmäisistä asukkaista lienee hieman toisenlainen, mutta vielä nykypäivänäkin useat kurikkalaiset tuntevat tarinan Hirvi-Heikistä.

Samuli Paulaharju kertoo kirjassaan Rintakylä ja larvamaita (1975 [1943]: 45—48) Kurikan ensimmäisten talojen syntytarinoita: Hirvi-Heikin pojista vanhin perusti Karjala-nimisen talon joen takarannalle, kun toinen poika teki talonsa koi-vikkoon ja nimesi talonsa Koivistoksi. Kolmas poika jäi isänsä taloa jatkamaan, kun Heikki-äijälle tehtiin oma tupa, jota ruvettiin kutsumaan Äijäläksi. Tarinan mukaan Kurikkaan eksyi myös talonpoika etsien talonpaikkaa itselleen. Ensimmäisen yönsä mies nukkui kylmällä jyrällä, mistä tulikin sittemmin nimi talolle: Kylmä-Jyrä.

Vuoden 1546 veroluettelossa on 17 sellaista taloa, joiden on katsottu olevan kurikkalaisia. Veroluettelon taloista vanhoja kantataloja ovat Hoiska, Tuisku, Kurikka, Liuhtari, Hirvelä ja Orhainen. Näiden kantatalojen on katsottu syntyneen 1400-luvun lopulla. Toisen asutusvaiheen alussa, 1500-luvun alkupuolella, vanhat kantatalot

alkoivat jakaantua tai talojen perilliset alkoivat raivata uusia tiloja. (Rinta-Tassi 1980: 67, 73.)

Vuonna 1735 Ilmajoen seurakunnan kirkkoherra kirjoitti historiallisen kuvauksen seurakuntansa asutuskehityksestä. Kirkkoherran mukaan monet vanhat tarinat vahvistavat käsityksen siitä, että alue on ollut muinaisen Satakunnan ja Varsinais-Suomen asukkaiden kalastuspaikka. Kalastajat muokkasivat alueelle vähitellen peltoja ja korjasivat heinää Kyrönjoen jokitormiltä. Rinta-Tassin mukaan kirkkoherran merkintä antaa hyvän esimerkin siitä, miten asujaimisto on syntynyt, kun ensimmäisenä ovat tulleet eränkävijät ja sen jälkeen varsinaiset asukkaat. Kurikan ei kuitenkaan ole koskaan katsottu olevan mikään merkittävä satakuntalaisten eränkävynnin alue, sillä Kyrönjoen suistoon syntyi jo 1300-luvulla itsenäisiä pitäjiä. Kun Kyrönjoen alkupäähän oli syntynyt pysyvä asutus, suuntasivat eränkävijät yhä ylemmäksi Kyrönjoen vartta ja saapuivat vähitellen myös Kurikan alueelle. (Rinta-Tassi 1980: 54, 55, 60.)

1500-luvun loppupuolella Ilmajoki muodostui omaksi hallintopitäjäksi, ja aikaa myöten siitä tuli myös itsenäinen käräjäkunta (Kurikan historia 1998: 1). Kurikankylä sekä nykyisen Kurikan alueeseen kuuluvat Nenättömän (nykyinen Koivistonkylä), Tuiskulan ja Miedon kylien asukkaat kuuluivat Ilmajoen kappeliseurakuntaan 1600-luvun loppuun saakka. Kylien asukkaat kävivät Ilmajoen kirkossa jumalanpalveluksissa ja suorittavat kirkon vaatimat maksut ja työt Ilmajoen kirkkoon. Kurikkalaisia ja ilmajokelaisia yhdistivät tiukat sukusiteet sekä yhteiset perinteet. (Rinta-Tassi 1980: 261.) Kurikasta tuli emäpitäjänsä tavoin merkittävää tervanpolton aluetta 1600-luvulta lähtien. Kurikassa oli yllin kyllin metsää ja ennen kaikkea Kyrönjoki, jota pitkin tervaa oli helppo kuljettaa kaupattavaksi merenrannikolle saakka. (Ropponen 1981: 949.)

1600-luvun lopulla Ilmajoen kirkkoherra ryhtyi puuhaamaan Jalasjärven ja Kurikan asukkaille Kurikkaan omaa kappelitupaa (Ropponen 1981: 949). Kurikkalaiset alkoivat olla kirkonmiesten silmätikkaina, kun raastuvassa alettiin käsitellä huomattavan paljon kurikkalaisten juttuja. Kurikan läpi kulki maakuntien välinen kesä- ja talvi-liikenne, ja ohikulkijoilta opittiin niin hyviä kuin huonojakin tapoja. Emäpitäjän kirkko ei pystynyt enää vahtimaan etäällä asuvia seurakuntalaisiaan. (Rinta-Tassi 1980: 261.) Kappelin valmistumisen jälkeen Kurikka sai myös oman pappinsa, ja lopulta vuonna 1701 tuomiokapituli vahvisti eron Ilmajoesta. Eron yhteydessä vahvistettiin uuden kappeliseurakunnan nimeksi Kurikka. Tuolloin Kurikassa oli 400 asukasta. (Kurikan historia 1998: 1—2.) Isonvihan jälkeen Jalasjärvi erosi Kurikan kappeliseurakunnasta omaksi kappelikseen (Ropponen 1981: 949). 1868 Kurikassa alkoi myös toimia kunnallinen

itsehallinto, kun aikaisemmin kunnallisia asioita oli hoidettu kirkonkokouksissa (Kurikan historia 1998: 2). Lopullisesti Kurikka itsenäistyi 1883, kun pitäjään saatiin lopulta oma kirkkoherra. Uusi kirkko oli ollut ennen lopullista itsenäistymistä valmiina jo lähes 40 vuotta. (Ropponen 1981: 949.)

Teollisuuden nousua 1900-luvun alun Kurikassa edisti Suupohjan radan valmistuminen (Ropponen 1981: 950). Uudet yhteydet paransivat niin ihmisten kuin tavaroidenkin liikkumista läpi maakunnan. Aseman ja rautatien ympärille kehittyi nopeasti asutustaajama. Kurikan kirkonkylän keskusta sijoittui kuitenkin vielä 1930-luvulle saakka Kankaan koulun ja kaupan luo. Kirkko ja rautatie vaikuttivat lopulta siihen, että keskusta asettui niiden ympäristöön, aiempaa keskuspaikkaa pohjoisemmaksi. (Myllykoski 1997: 65.) Vanhaa teollista perinnettä oli ollut ajokaluteollisuus, sillä kärryjä ja rekiä Kurikassa oli valmistettu jo 1800-luvulla (Ropponen 1981: 950). Uuden vuosisadan tullessa tulivat myös uudet teollisuudenalat. 1930-luvulla kukoistukseen nousivat puunjalostus- ja koneenrakennusteollisuus. Sotien jälkeen vakiinnuttivat Kurikan Puunjalostustehdas ja Velsa paikkansa Kurikan merkittävinä työllistäjinä ja teollisuuslaitoksina. (Myllykoski 1997: 66.) Kurikka oli 1960-luvulla yksi Etelä-Pohjanmaan tiheimmin asutuista ja kehittyneimmistä maalaiskunnista (Kurikan historia 1998: 2). Kurikan voimakas teollistuminen toi sille 1966 kauppalan oikeudet (Ropponen 1981: 950).

Vuonna 1977 Kurikka muuttui kaupungiksi. Aukkaita Kurikassa oli vuoden 1997 lopulla 11 050. (Kurikan kaupunki 1997.) Muuttoliike suuntaa Kurikassa sivukyliltä keskustaan sekä toisaalta Kurikasta suurempiin kaupunkiin. Työttömyys on ajanut monia nuoria kotikaupungistaan pois. Ongelmana on maaseutukylien hiljeneminen, mikä konkreettisimmin näkyy sivukylien koulujen lakkauttamisena.

Vaikeuksista huolimatta Kurikassa elää sitkeä yrittäjäyys. Toimivia yrityksiä Kurikassa on yli 700, joista teollisuusyrityksiä on vajaa kolmannes. Suurimpia teollisuudenaloja ovat huonekalu-, metalli-, tiili-, rakennuselementti- ja vaatetusteollisuus. Suurin osa kurikkalaisista työskentelee palveluammateissa. Toiseksi suurin työllistäjä on teollisuus, jonka jälkeen vasta kolmanneksi suurin työnantaja on maa- ja metsätalous. (Kurikan kaupunki 1997.)

Kurikassa toimii aktiivinen Kurikka-seura, joka pyrkii keräämään ja säilyttämään paikkakunnan kulttuuria. Kotiseutuharrastus onkin tunnetusti aktiivista Etelä-Pohjanmaalla. Sukututkimus, historiallisten kuvausten kirjoittaminen sekä murteen kerääminen on ollut suosittua. Syksyllä 1998 ilmestyi mm. kauhajokelaisen emännän, Kerttu Karhun, keräämä eteläpohjalaisen murteen sanakirja Eheroon taharoon. Kurikas-

sa murteen ja kotiseutuperinteen mahtimies oli aikoinaan Antti Rinta-Paavola, jonka keräämiä vanhoja murre sanoja esitellään edelleen esimerkkeineen ja selityksineen Kurikka-lehden Sanan voimalla -palstalla. Voimakas kotiseutukiinnostus osoittaa, miten tiukasti eteläpohjalainen on sidoksissa kotiseutuunsa. Kuten Kerttu Karhu (1998: 6) kirjoittaa:

Eteläpohjalaan seisoo tykysti täs maaperäs, muutoon sen tuulet veis. Se käärii hiansa, sylykääsöö kourahansa ja alakaa töihin.

1.2. Murteesta

Länsimurteisiin kuuluvat pohjalaismurteet on perinteisesti jaettu Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan murteisiin (Kettunen 1930: 55). Muihin murteisiin verrattuna eteläpohjalainen murre on harvinaisen selvärajainen ja yhtenäinen. Eteläpohjalaisen murteen rajoiksi katsotaan Isojoki, Kauhajoki, Jalasjärvi, Peräseinäjoki, Alavus, Töysä, Kuortane, Lapua, Kauhava, osa Korttesjärvestä ja Alahärmä. Lännessä rajana kulkee ruotsinkielinen rannikko. (Rapola 1990: 125—126.) Murteen tärkeimpiä tuntomerkkejä ovat:

1. Yleiskielen *d*:n vastineena on *r*: *teiräl laros, puh(u)ras*.
2. *tv*:n ja *tj*:n tilalla *rv, rj*: *larva, kalaves*.
3. *k*:n heikko vastine likvidan ja *h*:n jäljessä on vokaaliutunut: *jalaat, araat*. *e*:n edellä *k*:n heikkoasteinen vastine on *j*: *lujen, mäjet*. *ä*:n edellä *lk*:n ja *rk*:n heikkona vastineena on *lj* ja *rj*: *näli(j)ästä, märi(j)ät*.
4. *ts*:n vastineena on vaihtelematon *tt*.
5. Inessiivin päätte on *s*, mutta eräissä pronomineissa ja omistusliitemuodoissa päätte on *hna, hnä*: *maas, taloos, mih(i)nä, joh(o)na*.
6. Tavun- ja sananloppuinen *s* on soinnillisessa ympäristössä muuttunut yleensä *h*:ksi, mutta sanan sisällä *s* on saattanut säilyäkin: *pääsny t. päähny, toisna, yhyreh joukos*.
7. *h* on säilynyt pääpainottoman tavun vokaalin jäljessä: *lampahia, taloohin*.
8. Alkuaan *h*-loppuiset nominatiivit ovat eteläpohjalaisessa murteessa *s*-loppuisia: *hames, homes, venes*.
9. Alkuaan *k*-loppuiset nominatiivit ovat *t*-loppuisia: *kastet, vaatet, puutet*.
10. *e* on labiaalistunut *o*:ksi tai *ö*:ksi preesensin 3. persoonassa: *tuloo, menöö, hakoo*.

11. Pääpainottomien tavujen *i*-loppuiset diftongit ovat kehittyneet pitkiksi vokaaleiksi: *punaanen, sanoon, sekoottaa*.
12. Jälkitavujen *oa, öä, ea, eä* ovat muuttuneet *ua:ksi, yä:ksi, ia:ksi* ja *iä:ksi*: *val(a)kia, sanua*.
13. Švaavokaalit ovat yleisiä soinnillisilla konsonanteilla alkavissa konsonanttiyhtymissä: *jal^aka, silⁱmä*.
14. Sananalkuiset konsonanttiyhtymät: *klasi, trenki*.
(Kettunen 1930: 58—71, Rapola 1990: 125—128.)

Vaikka Etelä-Pohjanmaan murretta pidetäänkin yhtenäisenä, on murteessa kuitenkin muutamia eroja, joiden pohjalta murre voidaan jakaa kahteen alamurteeseen. Toiseen ryhmään kuuluvat eteläiset pitäjät: Kurikka, Karijoki, Isojoki, Kauhajoki, Jalasjärvi, Peräseinäjoki ja Ilmajoki. Pohjoisryhmään kuuluvat loput pitäjät. Eteläisen ja pohjoisen ryhmän selvimpiä eroja ovat:

1. Eteläryhmän murteessa on avartumattomat *uo-*, *yö-* ja *ie*-diftongit: *tuota, työtä, mies*. Pohjoisryhmässä sanottaisiin: *tuata, tyätä, miäs*.
2. Eteläryhmässä švaavokaali on lähimmän edellisen vokaalin kaltainen: *vahava, lehemä*. Pohjoisryhmässä švaavokaali voi olla tietyssä asemassa myös lähimmän seuraavan vokaalin kaltainen tai se voi poiketa molemmista: *velaka, kylömä, seläkä*. (Rekunen 1997: V—VI.)

Rapolan (1990: 125) mukaan eteläpohjalaisen murteen erikoisuus johtuu siitä, että alueen asukkaat ovat asuneet pitkään eristyksissä muusta väestöstä. Raivatesaan lakeuksia sen asukkaat ovat muotoutuneet varsinaiseksi ”heimoksi”, jonka puheessa on monia erikoisuuksia. Kettunen (1930: 57) pitää murretta pääväriltään hämäläisävyisenä, josta voidaan erottaa myös lounaissuomalaista vaikutusta. Eteläpohjalaisen murteen itämurteisista piirteistä Kettunen on epävarma. Luonnollisimmalta hänen nähdäkseen tuntuu selitys, jonka mukaan Uudellemaalle on syntynyt esikristillisenä aikana murresekaannuksia, jotka ovat ajan myötä kulkeutuneet pohjoiseen. Toinen mahdollinen selitys eteläpohjalaisen murteen savolaisille ja karjalaisille piirteille on Pohjanmaan vanha karjalaisasutus. Karjalaisten asukkaiden murre on sekoittunut länsisuomalaisuuteen, kun karjalaiset ovat muodostaneet omia ”pohjalaisuuksiaan”. Idän suunnalta Etelä-Pohjanmaa on edelleen kosketuksissa itämurteisiin. Idässä Etelä-Pohjanmaahan rajoittuvat Evijärvi, Lehtimäki ja Ähtäri, jotka kuuluvat ns. savolaiskiilaan.

1.3. Tutkimustehtävä ja -aineisto

Tutkimukseni keskipisteessä ovat kurikkalaiset tiennimet. 1990-luvun puolivälissä sivukylille tuli keskustan kaltainen teiden osoitejärjestelmä, jolloin myös haja-asutusalueelle tulivat tiennimikyltit teitten varsille. Kiinnostuin paikannimien merkityksestä asukkailleen, kun huomasin, miten voimakkaasti omassa perhepiirissäni reagoitiin kaupungin tekemiin nimiehdotuksiin. Asukkaille ei välttämättä ole yhdentekevää, mikä nimi kodin ohi menevällä tiellä on.

Koska asukkailla on usein oman alueensa nimistöstä voimakkaita mielipiteitä, heillä täytyy myös olla vahva käsitys siitä, millainen nimi on hyvä tai huono tai millainen nimi yleensäkin on sopiva kullekin paikalle. Tutkimukseni tavoitteena onkin pohtia haastatteluvastausten pohjalta ihmisten suhtautumista nimistöön. Suurin mielenkiintoni kohdistuu siihen, millaista nimeä asukkaat pitävät hyvänä. Millaisin perustein ihmiset määrittelevät hyvän nimen? Uskon, että suurimmalla osalla haastateltavista on selkeä käsitys hyvästä nimestä. Haluan seurata, miten tarkkaan haastateltavat lopulta noudattavat sanomaansa hyvän nimen kriteeriä sanoessaan esimerkkejä haastattelussa mukana olleesta aineistosta.

Ikäpolvien välillä on varmasti eroja suhteessa nimistöön. Vanhempi sukupolvi tietää enemmän kotipaikkakuntansa historiasta ja näin ollen myös nimien historiasta. Nuorilla ei tällaista tietämystä välttämättä ole, jolloin heidän suhteensa ympäröivään nimistöön ei ehkä olekaan niin läheinen kuin vanhemman väestön. Tulen kiinnittämään huomiotani sukupolvien välisiin mielipide-eroihin vain silloin, kun erot ovat huomattavia ja niiden esiin tuominen tuntuu tutkimukseni kannalta tarpeelliselta.

Kun asukkailla on tiedossaan edes jotain teiden nimien historiasta, heidän on helppo tulkita nimen syntyä ja sitä, mitä nimet tarkoittavat tai mihin ne viittaavat. Kun tällainen taustatieto puuttuu, joutuu asukas itse miettimään, mistä nimi on saanut syntynsä. Nuoriso joutuu luultavammin vanhempia haastateltavia enemmän itse etsimään nimille selityksiä. Haluan pohtia sitä, miten paljon tällaisen taustatiedon valossa asukkaat lopulta katsovat ympäristöään. Kuvaavatko vai luovatko nimet todellisuutta asukkaiden näkökulmasta? Tarkoitukseni on antaa jonkinlaista osviittaa siitä, miten pitkälle asukkaat analysoivat todellisuutta nimien perusteella.

Koska Kurikka on eteläpohjalainen pikkukaupunki, jossa kotiseutuperinne elää hyvin voimakkaasti, haluan pohtia myös asukkaiden suhdetta nimistön murteellisuuteen. Tulen analysoimaan sitä, millä perustein jotkut pitävät murteellisia nimiä hy-

väksyttävinä, kun taas toiset suhtautuvat kriittisesti murrenimiin. Tässä kohdassa tulen tarkemmin vertailemaan nuoren ja vanhan sukupolven eroja. Haluan selvittää, onko suhde murteellisuuteen jollain tavoin sidoksissa myös ikään.

Olen haastatellut 20:tä henkilöä, joista kymmenen on iältään 20—33-vuotiaita ja loput kymmenen haastateltavaa ovat 53—74-vuotiaita. Nuoremmassa ikäryhmässä haastateltavista neljä on miehiä ja kuusi naista. Vanhemmassa ikäryhmässä on vastaavasti kuusi miestä ja neljä naista. Naisten ja miesten välisiä mielipiteitä tulen vertaamaan vain silloin, jos mielipiteiden ja asenteiden välillä on huomattavia ja mielenkiintoisia eroja. Tarkoitukseni ei siis ole kuljettaa koko ajan rinnakkain nais- ja miesnäkökulmaa, koska se ei mielestäni otoksen pienuudenkaan vuoksi ole relevanttia. Haastateltavia olen pyrkinyt valitsemaan eri puolilta Kurikkaa, niin keskustasta kuin sivukyliltäkin. Kaikki haastateltavat ovat asuneet vähintään kymmenen vuotta Kurikassa, ja heidän nykyinen kotipaikkakuntansa on Kurikka. Yhtä haastateltavaa lukuun ottamatta kaikki ovat myös syntyneet Kurikassa. Kaikki haastateltavat ovat minulle entuudestaan tuttuja. Päädyin tuttuihin haastateltaviin, sillä halusin välttää mahdollista haastattelijan ujostelemista, niin etteivät todelliset mielipiteet tulekaan tarpeeksi hyvin esille. Tämä on tietysti makuasia, mutta itse koin helpommaksi haastatella tuttuja ihmisiä, joiden asuinpaikat ja -ympäristöt ovat minulle tuttuja. Näin pystyin antamaan haastateltaville esimerkkejä heidän omasta ympäristöstään, sain vietyä haastattelua eteenpäin ja sain arvokasta tietoa asukkaiden kokemasta ympäristöstä.

Suurin osa nuoremmasta ikäryhmästä opiskelee muualla tällä hetkellä, mutta he viettävät edelleen paljon vapaa-aikaansa kotipaikkakunnallaan. Haastateltavissa on sekä koulutettuja että maaseutuväestöä, joka on käynyt lähinnä vain kansakoulun. Virikkeenä haastattelussa käytin Kurikan kaupungin tekniseltä lautakunnalta saamaani tiennimilistää, johon oli listattu Kurikan kaikki yksityistiet. Listassa on 226 tiennimeä, jotka sijaitsevat eri puolilla Kurikkaa. Listassa on yhdistelty jonkin verran tiennimiä. Esimerkiksi haarautuva tie on saatettu merkitä listaan nimellä *Koulu-Lammas-Hakatie*, vaikka kyseessä on itse asiassa kolme eri tietä. En kuitenkaan ryhtynyt erottelemaan nimiä, vaan selitin tilanteen haastateltaville. Mielestäni tein onnistuneen valinnan, sillä tällaisten sanahirviöiden näkeminen herätti usein vilkasta mielipidekeskustelua.

En ole yksioikoisesti pysytellyt haastatteluissani vain tiennimissä. Jos haastateltavat ovat halunneet kertoa ympäristönsä paikannimistä, olen rohkaissut heitä ja keskustellut heidän kanssaan muistakin kuin tiennimistä. Tämän vuoksi tulen analyysissäni tarvittaessa käsittelemään muitakin paikannimiä kuin vain tiennimiä. Pidän

haastateltavien mielipiteitä ja käsityksiä ympäristönsä paikannimistä tärkeinä, joten en halunnut jättää tutkimuksen ulkopuolelle mitään, mikä saattaisi sisältää arvokasta tietoa.

Haastattelut olen tehnyt joko haastateltavien kotona tai omassa kodissani. Jokainen haastateltava sai tutustua hetki ennen haastattelua haastattelukysymyksiin ja tiennimilistaan. Haastatteluiden kesto vaihtelee 20 minuutista 65 minuuttiin. Suurin syy haastattelujen kestojen eroon on se, että vanhemmilla haastateltavilla oli paljon teihin liittyvää tietoa, jota he halusivat kertoa. Vanhemmat haastateltavat myös pohtivat paljon enemmän teiden nimien taustoja kuin nuoret, koska he olivat useasti aikaisemminkin joutuneet pohtimaan nimiä joko itsekseen tai silloin, kun heiltä oli kysytty asukkaina mielipiteitä osoitenimiehdotuksiin. Nuorille haastateltaville haastattelutilanne oli yleensä ensimmäinen kerta, kun he pysähtyivät tarkemmin miettimään ympäristönsä nimitystä. Nuoret olivat vastauksissaan yleensä hyvin suorasukaisia, eivätkä he erityisemmin esimerkiksi jaaritelleet tai miettineet useita eri vaihtoehtoja mielipiteissään.

Olen purkanut haastattelut tekemällä tarkat muistiinpanot. Olen litteroinut vain mielestäni tärkeimmät kohdat, joita voin käyttää suorina lainauksina tutkimukseni analysoinnissa. Koska tutkimukseni kohteena eivät ole kielen piirteet, joita pitäisi tutkia tarkasti, päädyin tähän purkamismenetelmään. Litterointini on karkeaa. Olen halunnut tuoda litteroinnissa esille lähinnä eteläpohjalaisuudet sekä yleisimmät puheen piirteet. Siksi olen merkinnyt litterointiin vain assimilaatiot, švaavokaalit, loppukahdennukset ja legatoääntämykset. Siteeraamatta jäänyt osuus on osoitettu viivoin (- -), ja omat kommenttini sekä taustalta kuuluvat äänet ovat hakasulkeissa [ ]. Pitkät vokaalit olen merkinnyt kahdella vokaalilla ja *ü* on korvattu *y*:llä. Haastateltavien siteerauksen jälkeen olen merkinnyt kaarisulkeisiin haastateltavan koodin, sukupuolen sekä syntymävuoden.

Tarkoitukseni ei ole tehdä diakronista tutkimusta. En lähde pohtimaan kansanetymologioiden oikeellisuutta, vaan pääpainoni on nimenomaan haastateltavien omien asenteiden tutkimisessa. Näkökulmani on tässä ja nyt.

2. NIMEÄMISESTÄ

2.1. Nimi, erisnimi, paikannimi, kaavanimi

Nykysuomen sanakirja määrittelee nimen sanaksi tai sanaliitoksi, jota käytetään ilmaisemaan jotakin henkilöä, oliota, esinettä tai asiaa. Nimi on siis kohteensa nimitys. Liikkuessamme ympäröivässä maailmassa meidän on välttämättä pystyttävä identifioimaan ympärillä olevia paikkoja, esineitä ja asioita. Tähän tarpeeseen ovat syntyneet nimet, joiden päätehtävänä on kohteensa identifiointi. Nimet ovat tukevia kiintopisteitä, vaikka ne sinänsä ovatkin abstrakteja. Sen lisäksi, että nimi identifioi kohteensa, se voi myös antaa informaatiota kohteestaan. Nimellä voidaan korostaa jonkin suuruutta tai tuoda esille jokin muu kohteen erityispiirre. Nimien avulla rakennamme mielikuvaa ympäristöstämme, sillä nimillä saadaan esiin se, mitä halutaan. (Närhi 1996: 9—11.) Ymmärtääkseni Närhi tarkoittaa, että nimen avulla voidaan esimerkiksi korostaa jonkin paikan suuruutta, jos se koetaan tärkeäksi nimettävässä kohteessa. Suuri mäki voidaan nimetä vaikkapa *Isomäeksi*. Nähdäkseni saman asian toinen puoli se, että nimellä voidaan samanaikaisesti peittää epämiellyttäviä tai pelottavia asioita. Esimerkiksi käyvät vanhan kansan käyttämät eufemismit *karhusta*. Milloin puhuttiin *otsosta*, milloin *mesikämme- nestä* jne. Pääasia oli, ettei nimi herättänyt pelottavia konnotaatioita.

Kieliopeissa substantiiveja kutsutaan nimisanoiksi, ja ne jaetaan kahteen eri luokkaan: appellatiiveihin ja propreihin. Eroksi näiden kahden ryhmän välillä mainitaan se, että tavalliset appellatiiviset sanat luokittelevat ja määrittelevät kyseessä olevan käsitteen. Appellatiivit osoittavat, mitä viitattu käsite on luonnostaan. Esimerkiksi *kirjahylly* tarkoittaa tietyn tyyppistä huonekalua, jossa säilytetään kirjoja. Tämä tieto ohjaa objektin sijoittamista tiettyyn kategoriaan. Yleisen käsityksen mukaan propriit puolestaan edustavat sitä, miksi niiden kohteita kutsutaan, ilman että kohteita erotellaan ja merkitään johonkin kategoriaan. Propriit voivat luokitella kohteitaan ainoastaan nimen tasolla. Voimme esimerkiksi puhua jonkin alueen *Pitkäsaarista* tai jonkin yhteisön *Virtasista*. (Zilliacus 1996: 14.)

Ytimekkäästi voimme sanoa, että propri on monoreferentiaalinen. Erisnimi viittaa yksilöivästi, kun taas appellatiivi viittaa yleisesti. Kieleen katsotaan kuuluvan erilaisia kategorioita, joista yksi on propriusten ilmausten kategoria. Propriusten ilmausten, ja ennen kaikkea toponymien, tehtävä on yksilöinti. Yleensä propriit muodostetaan

suoraan yksilöiviksi, jolloin ne eivät ole voineet syntyä vähitellen propristumalla appellatiiveista. Varsinkaan toponyymien ei katsota muodostuneen appellatiiveista. (Ainiala 1997: 15—16.) On huomattava, että nimen synnyn pohdinta eroaa nimen käytön tutkimuksesta. Kielenkäyttötilanteessa appellatiivikin voi olla monoreferentiaalinen. Näin ollen ilmaus täyttää proprin tehtävän, vaikka se muuten kuuluisikin appellatiivien luokkaan.

Nimen katsotaan eroavan toisista kielellisistä merkeistä lähinnä siksi, että ne ovat eräänlaisia kielellisiä etikettejä. Nämä kielelliset etiketit viittaavat tiettyihin merkityssisältöihin, joita kielellisellä merkillä voi olla. Yleisen käsityksen mukaan on mahdotonta ajatella, ettei kielellisellä merkillä ole merkitystä. Appellatiivilla ja proprilla on merkityksensä, mutta ne eroavat toisistaan. Appellatiivien merkityksen katsotaan palaavan kielenkäyttäjien tekemään prototyyppiin kyseessä olevasta tarkoitteesta. Prototyypillä on tietty yhteneväisyys eri entiteeteissä. Prototyypit pohjautuvat kokemukseen, ja kokemuksen avulla luokitellaan prototyypille tyypillisiä piirteitä. (Falck-Kjällquist 1986: 21.) Propreja ei voida ajatella vain etiketteinä. Joillakin nimillä on tunnistettava leksikaalinen merkitys, mutta osa propreista on sisällöltään epämääräisiä ja hämäriä. Nimien voidaan katsoa muodostavan jatkumon, jonka toiseen päähän kuuluvat nimet, joilla on leksikaalisesti läpinäkyvä ja tunnistettava merkitys, kun taas toisessa päässä olevat nimet ovat leksikaaliselta merkitykseltään hämäriä. Nimen yksilöivyyden ei katsota poissulkevan kokonaan yksilöivää merkitystä. Nimien asiataustasta ja kielellisistä elementeistä voidaan olla tietoisia. Ne ovat eräänlaista nimen taustatietoa, jolla ei katsota olevan merkitystä nimen käytön kannalta. (Ainiala 1997: 19—20.)

Erisnimeksi nimi muuttuu silloin, kun se on tarpeeksi vakiintunut käyttäjyhteisössään. Nimi ei enää viittaa epämääräisesti, vaan sillä on oma, tarkka viittauskohteensa. Kun nimi on jatkuvassa käytössä kiteytynyt, siitä tulee tarpeeksi vahva, jotta se pystyy yksilöimään jonkin maantieteellisen kohteen, henkilön, tuotteen tai muun kohteen. Joskus nimi voi tulla tunnetuksi jonkin erityistapauksen vuoksi, tai siihen on pitkän aikaa liitetty monia positiivisia tai negatiivisia kuvauksia. Tällöin nimestä voi tulla niin voimakas, että se alkaa toimia kyseisen asian tai ominaisuuden symbolina. (Närhi 1996: 13.) Tällä tavoin *Siperiaa*, *Juudasta* ja *Hitleriä* ruvetaan käyttämään uusissa yhteyksissä metaforisesti.

Nimenmuodostuksen ei voida katsoa kuuluvan samaan kielenkäytön tasoon kuin sananmuodostuksen (Ainiala 1997: 16). Jo lapsena opitaan nimen ja sanan välinen ero. Lapsi oppii huomaamaan, miten sanoilla on lukemattomia denotaatioita,

kun taas erisnimet ovat tietyllä tapaa uniikkeja. (Lyons 1977: 226.) Koska paikannimien funktio kielessä eroaa appellatiiveista, on tarpeen myös erottaa jollakin tavoin ne toisistaan. Paikannimet koostuvat tavallisista kielen elementeistä, mutta ne sisältävät jonkin erityispiirteen, joka on vain niille ominainen. Tästä todisteena pidetään sitä, että suomen kielessä paikannimillä on suhteellisen harvoin appellatiivista homonyymiä. (Ainiala 1997: 16.)

Kun tavallinen sana on tarkoitetaan kuvaava ilmaus, on erisnimi pelkäs-tään nimittävä. Pitkänen (1989: 317) kuitenkin huomauttaa, että usein toponyymeja eli paikannimiä on pidetty tässä suhteessa erilaisina kuin muita erisnimiä. Toponyymit on käsitetty nimiksi, jotka kuvaavat kohteitaan appellatiivisuudesta. Appellatiivisuuden vaikutelma johtuu usein siitä, että nimet ovat syntyneet paikkoja kuvaavista ilmauksista, jotka pystyy nimistä vieläkin tunnistamaan. Esimerkiksi *Rantapelto* näyttää asultaan aivan tavalliselta yhdyssanalta. Ympäristö on kuitenkin nimenannon jälkeen voinut muuttua niinkin radikaalisti, ettei alkuperäistä nimenantokriteeriä pystyisi enää mitenkään keksimään ympäristöstä. Nimistöön kuuluva paikannimi yksilöi vain tietyn paikan ja toimii sen sovinnaisena nimityksenä.

Toponyymien kuvaavuutta on osittain pidetty Ainialan (1997: 20) mukaan paradoksina. Paikannimien tehtävä on nimenomaan yksilöidä, eikä tähän tarvita kuvaavuutta. Toponyymit ovat usein kuitenkin kohteitaan kuvailevia. Tämä ristiriitaisuus on herättänyt epäilyksiä siitä, missä asemassa nimien yksilöivä merkitys lopulta on. Luonnollista on, ettei paikannimen kuvaava sisältö katoa ajan myötä, koska paikannimet ovat syntyhetkellään paikkaa kuvaavia ilmauksia ja ne on muodostettu kielen elementeistä. Nähdäkseni emme voi kuitenkaan loppujen lopuksi tietää, ovatko nimet alkuaan kuvaavia ilmauksia vai eivät. Nimistöntutkija ei voi kurkistaa nimenantajan pään sisälle saadaakseen tietoa nimen alkuperästä. Viime kädessä voimme vain arvailla, mikä nimenantoperuste loppujen lopuksi on ollut. Emme voi olla varmoja siitä, onko nimi ollut alkuaankin paikkaa kuvaava ilmaus vai onko nimi ehkä vähitellen muuttunut kielenkäyttäjien mielestä kuvaavaksi.

Toponyymien yksilöivä merkitys voi olla edelleen olemassa ja jopa keskeistä nimen käytössä, vaikka nimiä käytettäisiinkin vain leksikaalistuneina etiketteinä. Tämä pitää paikkaansa ainakin läpinäkyvien nimien kohdalla. On yleistä, että vakiintuneimmat nimet ovat jättäneet appellatiivisen sisältönsä taka-alalle. Monet nimet toimivat silti hyvin niminä, vaikka niillä ei olisikaan kuvailevaa, yksilöivää merkitystä. (Ainiala 1997: 20.)

Vaikka toponyymien päätehtävä on yksilöinti, tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kyseessä olisi aina paikannimi, kun jokin ilmaus yksilöi paikan. Esimerkiksi *tupa*, *navetta* ja *sauna* eivät ole paikannimiä, vaikka ne yhden perheen piirissä toimisivatkin yksilöivinä. Nämä ilmaukset ennen kaikkea luokittelevat, koska ne eivät laajemmassa yhteydessä erota samanlaisia paikkoja toisistaan. Jos vasikkahaan nimi olisi *Vasikkahaka*, se ensi sijassa yksilöi kohteensa, vaikka se samalla myös kuvailee ja luokittelee. Joskus joudumme kontekstuaalisen tiedon turvin päättelemään, mikä on toponyymi ja mikä appellatiivi. (Ainiala 1997: 20.)

En usko, että kontekstikaan voisi heti paljastaa, onko kyseessä toponyymi vai appellatiivi. Esimerkiksi keskellä Jyväskylää sijaitseva *Harju* voi olla ulkopaikkakuntalaiselle kielenpuhujalle tavallinen maastoappellatiivi toisten harjujen tapaan, mutta jyvaskyläläiselle nimi on toponyymi mitä suurimmassa määrin. Kun kaksi tällaista kielenpuhujaa keskustelevat keskenään Jyväskylässä, toinen saattaa käyttää *harjua* appellatiivina ja toinen toponyymina, ja silti puhujat ymmärtävät toisiaan. He eivät välttämättä tule keskustelunsa aikana tietoiseksi siitä, että toinen luokittelee ja toinen yksilöi kohteen. Ulkopaikkakuntalainen käyttää harjusta nimitystä *harju*, koska hän ei tiedä kohteesta muutakaan nimeä ja joutuu täten turvautumaan appellatiiviin. Ulkopaikkakuntalaiselle *harju* on tosin Jyväskylässä proprin tavoin monoreferentiaalinen, mutta hän ei välttämättä miellä käyttämäänsä sanaa kohteen todelliseksi nimeksi.

Proprin määrittely tapahtuu usein pragmaattisten ja kontekstuaalisten tekijöiden avulla. John Stuart Millia on kritisoitu mm. siitä, että tämä tarkasteli nimeä vain nimenä eikä ottanut huomioon tilanteen ja kontekstin vaikutusta. Kielenkäyttötilanteessa sekä kuulijan että puhujan on tiedettävä, mistä yhdestä, tietyistä tarkoitteesta nimeä käytetään. Puhujan ja kuulijan on yhdistettävä nimi samaan tarkoitteeseen. Konteksti on tärkeä osa viestintää, ja usein vasta konteksti saattaa paljastaa jonkin ilmauksen propriksi. Proprin ”merkityksen” tiedämme kuitenkin vasta sitten, kun tiedämme sen tarkoitteen. Nimet eivät ole pelkkiä nimiä, vaan niitä on tarkasteltava konkreettisissa puhetilanteissa. Appellatiivien kaltaista merkitystä nimillä ei ole, mutta systemaattisesti ja oikein käytettynä ne välittävät tietoa nimien kohteista. Pystymme käyttämään nimiä vasta sitten oikein, kun tiedämme, mitä ne tarkoittavat. Proprin tarkoitteen on oltava kuulijan tiedossa. Puhujan tulee huolehtia siitä, että kuulija tuntee nimen tarkoitteen ja samalla tietää proprin ”merkityksen”. Propriksi kielellinen merkki muuttuu silloin, kun se on propriksi tarkoitettu. Tämä on ns. puhujaperspektiivi. Vastaavasti kuulijaperspek-

tiivin mukaan kontekstuaaliset ja tilanteiset eli pragmaattiset signaalit ohjaavat proprin havaitsemista ja jonkin signaalin propriksi ymmärtämistä. (Ainiala 1997: 20—21.)

Kuvaavuus on merkitsevää ainoastaan leksikaalisesti läpinäkyvissä nimissä. Pelkästään yksilöivästi nimen katsotaan toimivan silloin, kun se on leksikaalisesti läpinäkymätön. Läpinäkyvillä toponyymeillä on appellatiivinen homonyymi, ja ne saattavat olla myös ad hoc -ilmauksina ymmärrettäviä. Toisinaan toponyymien ja proprin erottaminen voi olla hankalaakin. Onkin ajateltu, että proprin ja appellatiivin ero olisi lähinnä aste-ero eikä lajiero. Appellatiivisen homonyymien omistava propri todistaisi tässä tapauksessa, että proprin ja appellatiivin ero on häilyvä. Tämä ajatus tulisi kuitenkin tuomita, sillä ilmaus on aina joko appellatiivi tai propri. Ei voida ajatella, että ilmaus olisi molempia yhtä aikaa tai jonkinlainen näiden kahden välimuoto. Sama ilmaus ei voi toimia saman paikan sekä proprisena että appellatiivisena ilmauksena. Synkronisesta näkökulmasta onkin mahdotonta puhua appellatiivissävyisistä tai puoliksi appellatiivisista ilmauksista, koska nimi on joko proprinen tai appellatiivinen. (Ainiala 1997: 21—22.) Entä diakronisesta näkökulmasta? Vetoan edelliseen *Harju*-esimerkkiini: jyväskyläläiselle nimi on luultavammin proprinen, kun se ulkopaikkakuntalaiselle saattaa olla appellatiivinen. Tästä huolimatta nämä kielenkäyttäjät mitä luultavammin pystyvät kommunikoimaan ja ymmärtämään toisiaan. Sama nimi voi näin toimia sekä appellatiivina että proprina samassa kontekstissa, mutta tosin eri henkilöillä.

Paikannimistö on Suomessa jaettu yleensä kahteen pääryhmään, joita ovat kulttuurinimet ja luontonimet. Jakoperuste on hyvin selkeä, sillä luontonimet yksilöivät luonnonpaikkojen nimiä, kun taas kulttuurinimet ovat kulttuuripaikkojen nimiä. Kulttuuripaikoiksi mielletään sellaiset paikat, jotka ovat joko kokonaan tai osin ihmisen aikaansaannosta. Kulttuurinimet jaetaan edelleen asutus- ja viljelysnimiin, ja luontonimet jaetaan maasto- ja vesistönimiin. (Kiviniemi 1990: 46.) Tämän jaottelun mukaan tutkimi tiennimet kuuluvat kulttuurinimiin ja edelleen asutusnimiin.

Paikannimet syntyvät yhteisön kommunikaatiotarpeesta. Yhteisön jäsenet kokevat jonkin paikan yksilöinnin tarpeelliseksi keskinäisessä viestinnässään. Jotta syntynyt paikannimi vakiintuisi, yhteisön on hyväksyttävä ja vakiinnutettava se kielenkäyttöön. Yhteinen taustatieto maailmasta ja paikallisen historian tuntemus helpottavat nimen vakiintumista. Kun nimen motivaatio on ymmärretty nimenkäyttäjyhteisössä, juurtuu nimikin helposti yhteisön kieleen. Yleensä paikannimet ovat nimenantajiensa ja paikan yksilöinnin näkökulmasta katsottuna mielekkäästi motivoituja. Nimen avulla samanlaiset paikat on yksilöity, jolloin nimen sisältöä voidaan pitää ainakin omassa

yhteisössään informoivana. (Kiviniemi 1990: 38, 209.) Kun ympäristössä sijaitsee monta eri mäkeä, on käyttäjän kannalta mielekkäämpää puhua *Laurilanmäestä*, *Mustikkamäestä* tai *Pihlajamäestä* kuin kuvailla paikkoja muuten. Nimeksi on aina valittu ilmaus, joka on erottanut kohteen muista samanlaisista. Siksi paikannimet eivät yleensä ole syntyneet siitä, mikä on ollut tavallisinta ja tyypillisintä nimenantajien ympäristössä ja kulttuurissa (Pitkänen 1989: 317—318). Paikannimet ovat täyttäneet erilaistavan ja yksilöivän tehtävänsä, kun nimiä on annettu sen mukaan, mikä paikassa on ollut silmäänpistävää tai ihmisen kannalta tärkeää. Paikan ”osoitteena” on ollut luontevaa käyttää sellaisia asioita, jotka ovat leimanneet paikkaa jonkin aikaa näkyvällä tavalla. (Kiviniemi 1990: 147.)

Pysyvä nimi tarvitsee pysyvät puitteet. Ensinnäkin nimen tradition tulee säilyä katkeamattomana ja nimen referentin on oltava pysyvä. Nimi säilyy niin kauan, kuin yhteisö nimeä tarvitsee ja käyttää. Parhaiten säilyvät sellaisten keskeisten paikkojen nimet kuin pääteiden varsilla tai alueen rajoilla olevien paikkojen nimet. Keskeinen paikka voi olla myös tärkeiden tapahtumien näyttämö. Nimen säilyminen riippuu myös sen yhteisön koosta, joka nimeä käyttää. Jos yhteisö on suuri ja nimen käyttäjiä on monia, nimi säilyy varmemmin kuin pienessä yhteisössä. (Ainiala 1996: 110.)

Paikannimien määrä ei riipu paikkojen lukumäärästä, vaan siitä, miten paljon paikkoja on yksilöity yhteisön kielenkäytössä. Kulloinenkin ajankohta vaikuttaa siihen, millaisista paikoista on tarpeen puhua. Aikaisemmin saattoi joka pellolla olla oma nimensä, mutta nykyisin osa nimistä on hävinnyt, kun maisema on muuttunut. Tiheään asutulla seudulla on tarpeen ollut yksilöidä useampia paikkoja, mutta laajoilla alueilla nimenanto on saattanut olla suurpiirteisempää, sillä yksi nimi on voinut kattaa suurenkin alueen paikasta. Harvaan asutuilla alueilla on nimetty vain sellaisia paikkoja, joita on ollut tarkoituksenmukaista nimetä. Nimen ovat saaneet sellaiset kohteet, joilla on ollut tärkeä merkitys mm. matkanteon, orientoitumisen tai elinkeinon kannalta. Jonkin verran nimiä on luultavasti syntynyt myös siksi, että paikka on tunnettu jonkin henkilön tai ainutkertaisen tapahtuman vuoksi. (Kiviniemi 1990: 27, 35.)

Kansanomainen paikannimistö on syntynyt maaseutukylissä vähitellen. Kaavanimistön syntyprosessi poikkeaa tästä tyystin. Kaavoitetulla alueella annetaan kerralla koko kaavoitetulle alueelle tarvittavat nimet. Pohjoismaissa on pyritty säilyttämään mahdollisimman pitkälle kaavoitetun alueen alkuperäinen ja perinteinen nimistö, mutta usein on keksittävä lisäksi myös täysin uusia nimiä. Maaseudulla nimistön avulla on informoitu mm. kulkuteistä, asumisesta ja omistamisesta, mutta kaavoitetulla alu-

eella nimillä on korostettu opastustehtävä. Kaavanimen pitäisi informoida käyttäjäänsä siitä, missäpäin kohde on ja miten sen löytää. Hyvänä keinona kaavanimistön luomisessa pidetään systemaattista nimeämistä. Kun saman alueen kaavanimet noudattavat samaa aihepiiriä, on käyttäjän helppo paikallistaa kohde. Yleinen tapa on ollut esimerkiksi samanalkuisten nimen muodostaminen. Näin nimen loppuosaa vaihtelemalla on saatu yhden nimen pohjalta useita kadunnimiä. Toinen yleinen tapa on ollut aihepiirinimeäminen, jolloin yhtenäiselle alueelle on keksitty nimiä johonkin aiheeseen liittyvästä sanastosta, kuten metsäneläimistä, kasvistosta tai vaikkapa kalevalaisista aiheista. (Pitkänen 1992: 126, 130.) Oman kokemukseni mukaan aihepiirinimeäminen on käyttäjien kannalta miellyttävämpi, sillä samanalkuiset nimet aiheuttavat usein sekaannusta. Käyttäjän on usein hankala muistaa, oliko kyseessä *Pitkäkallionkuja*, *Pitkäkalliontie* vai *Pitkäkallionpolku*, jos nimet eivät ole entuudestaan kovin tuttuja. Tietysti nämä nimet palvelevat käyttäjäänsä sen suhteen, että nimen avulla on helppo paikallistaa *Pitkäkallion* lähellä oleva kulkutie, mutta sekaannuksen vaara voi olla harmillista niin asukkaalle kuin muillekin nimen käyttäjille.

Kaavoitettujen nimien yksi haittapuoli on se, että nimen käyttäjäyhteisö ei voi testata nimiä kielessään. Nimet annetaan kaava-alueille, eikä niillä ole perinteisten nimien tapaan itsenäistä kiteytymisaikaa, kuten nimillä ennen oli. (Närhi 1989: 344.) Kaavaan ehdotettavien nimien on oltava heti kerralla valmiita, sillä nimien muuttaminen jälkeinpäin on hankalaa. Nimenmuutos vaatii kaavamuutoksen ja aiheuttaa kustannuksia sekä muita hankaluuksia niille, joiden osoite muuttuu. (Pitkänen 1992: 126.)

Kaavanimistä tulee ilmetä paikan laji, koska nimen tehtävänä on yksilöidä kohteensa. Yksilöimistä koskee myös määräys, jonka mukaan kaupungin kaavanimissä ei saa olla kahta samanlaista nimeä samanlaisella kohteella. Lisäksi kaavanimien pitäisi olla helposti muistettavia ja toisiinsa sekoittumattomia. (Närhi 1989: 346-347.) Kaavanimiä koskevien sääntöjen voi hyvin katsoa soveltuvan myös haja-asutusalueelle. Tuskin kielenkäyttäjät säilyttäisivät käytössä sellaista nimeä, jota olisi hankala muistaa, taivuttaa tai kirjoittaa. Jos kohteesta on tarpeen puhua yhteisössä, nimi kyllä muokkautuu käytössä sellaiseksi, että se säilyy. Samantyyppiset nimet saattavat tosin toistua pitäjän eri kylissä, koska aikaisemmin nimiä ei ollut tarpeen eritellä muuta kuin omassa pienessä kyläyhteisössä.

Postin ja aluehälytyskeskusorganisaation vaatimuksesta tällä vuosikymmenellä pantiin alkuun hanke, jonka mukaan jokaiselle asumukselle on oltava täsmällinen osoite. Tästä syystä kuntien on nimettävä jokainen alueellaan oleva tie. Pitkänen

(1992: 138) huomauttaa, että teillä on yleensä jo ollut nimensä, mutta pienen yhteisön käyttämät *Mäkitiet*, *Kylätiet* ja *Oikotiet* eivät välttämättä sovi yleisyytensä vuoksi koko kunnan käyttöön tarkoitettuun viralliseen nimistöön, jolloin on keksittävä kokonaan uusia nimiä. Tällöin vaarana on se, että nimiä keksitään turhan väkinäisesti eikä luontevia, yhteisölle sopivia nimiä löydykään kovin helposti.

Kurikassa kaavoitetulla alueella sijaitsee keskellä kaupunkia *Mäkitie*. Samanniminen tie on myös lähellä Jalasjärven rajaa haja-asutusalueella. Vastaavasti *Varpukujia* löytyy Kurikasta kaksi; toinen keskustasta ja toinen sivukylältä. Sekaannuksen vaara on näiden nimien välillä olemassa, vaikka ne sijaitsisivatkin eri puolilla kuntaa. Varsinkin *Mäkitie* on keskustan kaduista niin tunnettu, että useimmat kurikkalaiset yhdistävät nimen automaattisesti kaava-alueelle. Suuresti ihmettelin sitä, kuinka samanlaisia nimiä on annettu jäädä osoitenimistöön. Asukkaille uskoisi koituvan ylimääräistä harmia siitä, että nimi ei olekaan ainoa lajissaan Kurikan alueella. Kurikan tieasioista vastaava Veijo Antila kertoi, että *Varpukuja* on tullut vahingossa pariin kertaan tiennimeksi. Nimiasioista päättänyt insinööri ei ollut huomannut tarkistaa *Varpukuja*-nimen ainutkertaisuutta, kun hän oli yhdessä haja-asutusalueen isäntien kanssa käynyt nimiehdotuksia läpi. Haja-asutusalueella sijaitseva *Mäkitie* oli asukkaiden oma ehdotus, vaikka nämä olivatkin tietoisia siitä, ettei nimi ole ainoa lajissaan Kurikan alueella. Asukkaiden mielestä *Mäkitie* oli osuva nimi kohteelleen, ja ehdotettu nimi pääsi osoitenimeksi. Nimiä päätettäessä katsottiin, ettei kovin suurta sekaannuksen vaaraa ole olemassa, koska postinumero erittelee selvästi keskustassa ja haja-asutusalueella sijaitsevan *Mäkitien* ja *Varpukujan*. En kuitenkaan usko, että postinumerolla tapahtuva erittely estäisi sekaannuksen samojen nimien välillä. Arkipäivän puhekielessä emme käytä postinumeroita, vaan puhumme kohteista niiden nimillä.

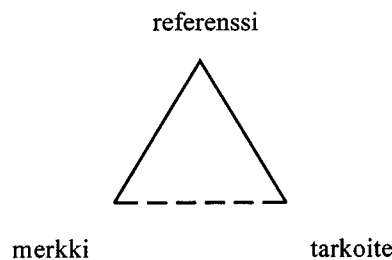
2.2. (Paikan)nimen suhde todellisuuteen

Nimen käyttäjät haluavat yleensä nähdä jonkinlaisen yhteyden nimen ja todellisuuden välillä. Nimetty paikka voi ohjata nimen tulkintaa, tai nimi sinänsä voi synnyttää mielleyhtymiä, joista käyttäjä luo omat tulkintansa. Nimien merkitykseen liittyy olennaisesti niiden suhde kielenulkoiseen todellisuuteen. Yksilöiden välillä on aina eroja sen suhteen, miten todellisuus mielletään kielen avulla. Kun joku mieltää jonkin maankohouman mäeksi, toinen puhuu kukkulasta ja kolmas vain nyppylästä. Tietyt perusrajoit-

tukset kielen käsitteillä täytyy olla, sillä muuten meidän olisi jo mahdotontakin käyttää kieltämme tehokkaaseen kommunikointiin.

Tutkijat ovat väitelleet siitä, voiko nimiin liittyä merkityksiä samoin kuin substantiiveihin. Semanttisesti ajateltuna erisnimien täytyy olla substantiiveja, sillä nimet denotoivat asioita mitä suurimmassa määrin ja asioitahan nimetään tyypillisesti substantiiveilla. Muodon puolesta tätä tukee lisäksi vielä se, että erisnimi voi substantiivin tavoin saada määritteitä tai toimia lauseen subjektina. (Langendock 1996: 39.) Yleensä nimen merkitystä pohditaan alan teoriakirjoissa kuvailevan merkityksen ja nimen sisällön kannalta. Kuvailevasta merkityksestä käytetään myös termiä semanttinen merkitys ja nimen sisältöä kutsutaan lyhemmin merkitykseksi.

Yksi tunnetuimmista merkitysteorioista on Richardsin ja Ogdenin teoria merkityksen kolmijakoisuudesta. Kolmion tai semanttisen triangelin eri pisteet edustavat kielenulkoista tarkoitetta, tätä tarkoitetta edustavaa merkkiä tai symbolia sekä käyttäjän merkille antamaa ajatusta eli referenssiä. (Orpana 1988: 14.)

Kuvio 1. Richardsin ja Ogdenin kolmiomalli (Koski 1983: 338).

Richardsin ja Ogdenin kolmiomallia pidetään vanhentuneena ja puutteellisena, mutta nähdäkseni se auttaa ymmärtämään kielessä olevien sanojen ja nimien toimintaa. Samaa suuntaan ajattelee Andersson (1986: 34–35), jonka mielestä kolmiomalli antaa oikeanlaisen kuvan kielestä. Kielen nimistö integroituu hänen mukaansa luonnollisesti leksikkoon, kun pohditaan nimistön ja sanaston samankaltaisuuksia saman mallin pohjalta. Kolmiomalli voi myös selventää niitä eroja, joita näiden kahden ryhmän välillä on. Andersson selventää tätä esimerkillä: Sanan ”kaupunki” merkitys ei ole konkreettinen kaupunki. Kaupunkiin ja Helsinkiin voimme silti viitata sanalla ”Helsinki” merkityksen puolesta, mutta silloin huomio on käsitteessä ’Helsinki’. Laajemmassa tulkinnassa ”Helsingillä” ja appelliivisella ”kaupungilla” on samoja merkityskomponentteja. Proprin ja appelliivien yhtäpitävyys on entistä suurempi, jos viittaamme ”Helsinkiin” appelliiveilla ”pääkaupunki” ja ”satamakaupunki”. Käytettyjen sanojen ero on siinä, että Helsinki nähdään koko ajan vain tiettyinä kaupunkina eikä siihen yhdistetä kaikkia

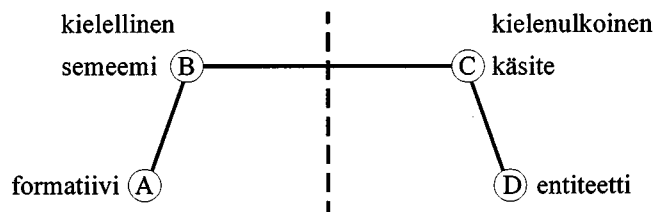
mahdollisia merkitysyhteyksiä kerralla. 'Kaupungin' ja 'Helsingin' merkityserot ovat suuret, mutta se ei estä meitä näkemästä samoja piirteitä niiden välillä.

Kolmiomallissa merkitys syntyy tarkoitteen, symbolin ja referenssin vuorovaikutuksesta. Symbolin ja referenssin välillä vallitsee suora kausaalisuhde, samoin kuin tarkoitteen ja referenssinkin välillä. Symbolin ja tarkoitteen välinen suhde ei ole enää suora, vaan ajatuksenvarainen suhde. Tärkeintä mallissa onkin se, ettei symbolin ja tarkoitteen välinen yhteys ole suora. Näiden kahden yhteyspisteenä on käyttäjän symbolille antama mieli. (Orpana 1988: 14.)

Kolmiomallia on kritisoitu liiallisesta yksinkertaistamisesta. Kolmiota parempana kielellisen merkin ja kielenulkoisen todellisuuden välisen suhteen kuvaajana pidetään katkaistua kolmiota tai trapetsia, jossa merkin sisällöllinen puoli ja sen edustama käsite on erotettu toisistaan. Näin on pyritty välttämään sitä, ettei kielen suhdetta todellisuuteen ole yksinkertaistettu liikaa. Merkin sisällön ja käsitteen suhteessa on erotettu myös kielellinen ja kielenulkoisen taso. Vaikka kielenkäyttäjät luokittelevat käsitteitä nimenomaan kielen avulla, on käsitteet tarkennetun mallin mukaan silti nähtävä myös kielestä riippumattomina. Käsitteitä luodaan kielenulkoisista entiteeteistä ja niiden välisestä invarianssista abstrahoidulla. Kielen tasolla käsitettä vastaa kielellisen merkin sisällöllinen puoli eli semeemi. Yhtä lekseemiä kohti voi olla useita semeemejä, mutta tarkennettua kolmiomallia voi soveltaa lekseemiin vain semeemikohtaisesti. (Orpana 1988: 14.)

Trapetsimallissa jään kaipaamaan Richardsin ja Ogdenin kolmiomallissa ilmenevää symbolin ja tarkoitteen välistä ajatuksenvaraista suhdetta. Tämä suhde on mielestäni käyttäjää tarkasteltaessa mielenkiintoisin ja tärkein. Tarkennetussa kuviossa ajatuksenvarainen suhde ei ole enää yhtä selvästi näkyvissä, vaan kuvio antaa ymmärtää, että kaikissa tapauksissa semeemin (symbolin) ja entiteetin (tarkoitteen) välinen suhde muodostuu siten, että kielellinen merkki kuljetetaan aina käsitteen kautta. Voisiko kielenkäytössä olla myös tilanteita, joissa käsite ei olekaan aina samanarvoisesti esillä? Tällöin käsite toisinaan jäisi taka-alalle jostain syystä, kun taas toisinaan se nousisi korostetusti esille. Käsitteen merkitys kielenkäyttötilanteessa riippuisi sekä kontekstista että itse käyttäjästä ja tämän tiedoista.

Kuvio 2. Trapetsimalli. Viittaussuhde $AB \rightarrow CD$ on denotaatio ja $A \rightarrow C$ referenssi (Koski 1983: 338).

Tarkennetulla kuviolla pyritään antamaan selkeämpi kuva kielellisen merkin suhteesta todellisuuteen. Denotaatio tarkoittaa viittaussuhdetta kielenulkoiseen, ja se perustuu semeemin ja käsitteen väliseen yhteyteen. Puhunnan tason viittaussuhdetta kutsutaan referenssiksi, ja se on aktuaalisen ilmauksen ja aktuaalisen tarkoitteen välillä vallitseva suhde. Merkin ja kielenulkoisen todellisuuden suhde on moniulotteinen ja kompleksinen. Kielenkäyttäjät abstrahoi todellisuudesta käsitteitä, jotka pitävät yllä denotatiivista merkitystä. Tämä puolestaan vaikuttaa siihen, millaisia referenssisuhteita on mahdollista luoda aktuaalisessa tilanteessa. Kiistattomimpia ja selvimpiä denotaatio- ja referenssisuhteet ovat silloin, kun viitataan konkreettisiin esineisiin. Aina on kuitenkin muistettava ottaa huomioon myös kielenkäyttäjät: heidän tulkintansa toimivat todellisuuden välittäjinä, eikä kielellinen ilmaus sinänsä toimi maailman ”peilinä”. Eri tulkintoja maailmasta voidaan sanoa olevan yhtä monta kuin on kielen puhujaakin, koska tulkinta riippuu aina kielenkäyttäjistä. Tulkinnoista paljastuvat merkitykset heijastavat sekä kielenkäyttäjän että kieliyhteisön maailmankuvaa. Lyons sanoo osuvasti, ettei merkitykselle voi antaa tyhjentävää määritelmää, koska se on niin kompleksinen järjestelmä. Merkityksen eri puolista hän puhuu termien referenssi, denotaatio ja mieli avulla. Samoja termejä on käytetty useissa merkityksen määritelmässä, mutta keskenään ristiriitaisesti. Useimpien tutkijoiden merkityskäsitteistö on Lyonsin mukaan liian yksinkertainen. Tarpeen vaatimaa eroa lekseemin ja aktuaalisessa ilmauksessa esiintyvän sanan välillä ei useinkaan ole tehty. Edelleen huomiotta on jätetty kielellisen merkin viittaavuuden eri puolet. Lyonsin mielestä viittaavuus tuli ymmärtää kolmella eri tavalla: funktionaalisesti, referenssinä ja predikaationa. (Orpana 1988: 15—16.) En esittele tässä sen enempää näitä kolmea viittaavuussuhdetta, koska tarkoitukseni ei ole lähteä erittelemään työssäni erilaisia viittauksia.

Ogdenin ja Richardsin käsityksen mukaan referenssi toimi välittäjänä sanan ilmaisun ja referentin välillä. He erottivat sanojen referenssin ja ilmaisun niiden emotiivisesta merkityksestä. Tämä tarkoittaa sitä, että kahdella sanalla voi olla sama referenttinen merkitys, mutta niiden emotiivinen merkitys eroaa toisistaan. Filosofien

referenssikäsitys eroaa Ogdenista ja Richardsista, sillä filosofit ovat ymmärtäneet referenssin ilmaisun ja referentin väliseksi suhteeksi. (Lyons 1977: 175.) Referenssi on Lyonsin mukaan suhde, joka syntyy ilmauksen ja todellisuuden välille, kun kielenkäyttäjää viittaa todellisuuden olioihin, yksilöihin tai luokkiin jollakin ilmaisulla (Orpana 1988: 16). Lyons (1977: 175) erittelee referenssin ilmaisusta riippuvaksi ilmiöksi, joka toimii kuten mieli tai denotaatio, mutta jota ei voi koskaan soveltaa pelkästään lekseemeihin.

Referenttien identifioiminen ei tapahdu vain nimeämällä, vaan me annamme usein myös kuulijalle tai lukijalle kuvauksen kohteesta. Kerromme referentistä yksityiskohtia, jotka erottavat kohteen muista kyseessä olevista maailman kohteista. Lyons kritisoi Ogdenia ja Richardsia siitä, etteivät nämä problematisoineet referenttiä, vaan tarkoittivat sillä mitä tahansa ulkomaailman objektia, joka voitiin identifioida sanan merkityksestä tai ilmaisusta. Monet filosofit ovat yrittäneet väittää, että nimillä viittaaminen on välttämätöntä kielelle. Tämä on kuitenkin väärä johtopäätös, sillä olemme usein tilanteissa, joissa emme tiedä henkilön tai paikan nimeä, johon meidän tulisi viitata. Tästä huolimatta voimme viitata kyseessä oleviin asioihin aivan tyydyttävällä ja ymmärrettävällä tavalla, kun pelkästään kuvailemme kohdetta. Meidän on pakko identifioida suuri määrä referenttejä ilman, että pystymme niitä nimeämään. On jopa sanottu, että on helpompaa ymmärtää kieltä, joka operoi ilman erisnimiä, kuin kieltä, joka operoi ilman tarkkoja kuvauksia. Onnistuneessa viittauksessa puhuja on valinnut ilmauksen, josta kuulija on osannut poimia todellisen referentin mahdollisten referenttien joukosta. Monet filosofit ovat väittäneet, että referentistä tehdyn kuvauksen täytyy olla totta. Referenssit eivät kuitenkaan ole riippuvaisia kuvauksen totuudesta, vaan tärkeintä on, että kuulijan on mahdollista identifioida referentti kuultujen kuvausten perusteella, olivatpa ne sitten tosia tai eivät. Ilmausten uniikkiudesta ei kannata pitää naiivisti kiinni. Puhuja olettaa, että häntä ymmärretään, kun hän viittaa annetussa kontekstissa tiettyyn yksilöön, jonka kuulija voi identifioida referentiksi. Useat erisnimet ovat kuitenkin sellaisia, että ne voivat kuulua useille yksilöille. Erisnimien referenssi riippuu kontekstista, mutta tästä huolimatta eri erisnimien referenssit eivät välttämättä juuri eroa toisistaan. (Lyons 1977: 175—184.) Nähdäkseni Lyons tarkoittaa sitä, että jos kuulemme esimerkiksi nimen *Tarja*, tiedämme heti, että kyseessä on luultavammin naispuolinen ihminen. *Tarja* voi tietenkin viitata myös eläimeen ja olla esim. kissan nimi, mutta yleensä kyseinen nimi viittaa ihmiseen ja ohjaa näin meitä poimimaan maailmasta tarkoitteen, jonka nimeksi *Tarja* sopisi.

Mielellä Lyons tarkoittaa suhdetta, joka on yksittäisten kielen sanojen tai ilmausten välillä. Kyseessä on suhde, joka pitää sanat tai ilmaukset yhdessä niiden referenttien tai denotaatioiden kanssa. Lyonsin mielestä nimillä on mieli, koska nimiä ei voida käyttää pelkästään puhtaina niminä. Tämän todistaa se, miten nimet voivat ruveta herättämään yhä enemmän vain tiettyjä assosiaatioita ja konnotaatioita, ja niistä voi tulla jopa niin voimakkaita, että nimi alkaa toimia symbolina. Symboloivia nimiä voidaan ajan kuluessa ruveta käyttämään samalla tavoin kuin tavallisia substantiiveja. (Lyons 1977: 206, 219.) Ainiola puhuu mielestä semanttisen sisällön nimellä. Useimpien tutkijoiden mukaan nimen ei katsota tarvitsevan semanttista sisältöä yksilöimisen tehtävään, koska kohteet voidaan tarpeen vaatiessa yksilöidä myös muuten kuin nimeämällä. Voimme esimerkiksi käyttää erilaisia merkityksettömiä symboleja, kuten kirjaimia tai numeroita. Jotta nimeä voitaisiin käyttää onnistuneesti, meidän tarvitsee vain tietää, mikä nimen tarkoite on. (Ainiola 1997: 16.)

Lekseemeillä ja ilmauksilla on sanottu olevan mieli, kun taas vain ilmauksilla on referenssi. Ilmaukset voivat erota mieleltään, mutta niillä voi olla sama referenssi. Synonyyminen merkitys sitä vastoin tarkoittaa, että ilmauksilla on sama mieli eikä sitä että niillä olisi sama referenssi. Lekseemien denotaatiolla Lyons tarkoittaa suhdetta, joka on lekseemin ja persoonan, asian, paikan, ominaisuuden, prosessin ja kielenulkoi- sen systeemin välillä. Referenssin ja denotaation ero on piilee siinä, että referenssi on ilmauksesta riippuvainen suhde, joka ei riipu lekseemistä vaan kontekstin ilmaisusta. Referenssi on muuttuva suhde. Denotaatio puolestaan on ensisijainen suhteessa lekseemeihin eikä riipu sanotusta. Lisäksi denotaatio on muuttumaton tilanteesta toiseen. Jos lekseemeillä on denotaatio, niiden denotaatio määrää niiden referenssin, kun lekseemit viittaavat johonkin. Sanoilla sen sijaan ei ole referenssiä pelkästään lekseeminä. (Lyons: 1977: 199—208.)

Sekä referenssi että denotaatio riippuvat ns. eksistenssin aksioomasta. Tämä tarkoittaa sitä, että kaiken sen, mitä me denotoimme lekseemeillä tai mihin me viit- taamme, täytyy olla olemassa. (Lyons: 1977: 209.) Orpanan mukaan lingvistikalta kan- nalta ajateltuna hyödyllisintä olisi ymmärtää asioiden reaalisuus suhteelliseksi. Tällöin todellista olisi tässä tai mahdollisessa maailmassa oleva. Kielen avulla on mahdollista viitata yhtä hyvin niin ”todella” olemassa oleviin asioihin kuin myös fiktiivisiin tar- koitteisiin. Referenssi ja denotaatio kuuluvat kielenkuvauksen eri tasoille, vaikka ne ovatkin yhteydessä toisiinsa. Referenssi kuuluu ilmaustasolle, kun denotaatio kuuluu leksikkoon. Molemmat edustavat kielen ja todellisuuden välistä suhdetta ja edellyttävät

kielenulkoisten tarkoitteiden todellista tai kuviteltua olemassaoloa. Denotaatio vallitsee tarkasti sanottuna lekseemin ja niiden kielenulkoisten tarkoitteiden välillä, joita edustamaan lekseemi korrektisti sopii. Vaikka denotaatio on riippumaton kontekstin ilmaisuista, se määrää silti ne ehdot, joiden perusteella ratkaistaan, onko jokin esine sopiva tietyn ilmauksen referentiksi vai ei. Denotatum-nimitystä voidaan käyttää lekseemin potentiaalisesti edustamista kielenulkoisista tarkoitteista. (Orpana 1988: 17.)

Orpanan (1988: 17) mukaan Lyonsin denotaatio-käsitys ottaa huomioon myös sellaiset ulottuvuudet kuin ekstensio ja intensio. Ekstensiolla tarkoitetaan sitä olioiden joukkoa, johon lekseemillä voidaan viitata. Intensio puolestaan tarkoittaa niitä piirteitä, jotka ratkaisevat, millaiset yksilöt kuhunkin luokkaan voivat kuulua. Orpana selventää käsitteitä esimerkillä:

Halutessamme kielellistää esim. kissan käsitteen voimme käyttää sanaa kissa, joka poimii todellisuudesta kissojen luokan tyypillisen edustajan tai kissojen luokan (denotatum). Poimimiskriteerinä oleva kissuus, jos sellaista on, voisi saada myös oman ilmaisimensa, joka poimii ”kissana olemisen” eli ne ominaisuudet, jotka on omistettavissa jokaiselle oliolle, josta sana kissa on oikein käytetty.

Kielellisellä elementillä on suhde myös muihin kielen elementteihin. Tätä ilmiötä pohditaan käsitteen mieli avulla, joka ei sisällä oletusta kielenulkoisesta todellisuudesta. Lekseemin mielen katsotaan muodostuvan kielen semanttisen suhdeverkon relaatioista. Tämä tarkoittaa, että lekseemin merkitys syntyy suhteesta muihin sanoihin. (Orpana 1988: 17.) Mieli on Lyonsin mukaan ainakin joissakin tapauksissa epistemologisesti ensisijainen denotaatioon nähden. Tämän todistaa se, miten me opimme jonkin sanan mielen ilman, että tiedämme, mikä on sanan denotaatio. Ensiksi me opimme käyttämään sanoja suhteessa ympäristöön ja siinä oleviin objekteihin ja ihmisiin. Tämän jälkeen ei olisi enää oikein ja perusteltua sanoa, että denotaatio riippuisi kokonaan mielestä. Sen sijaan voidaan todeta, että mieli riippuu kokonaan denotaatiosta ja että mieli ja denotaatio ovat keskinäisriippuvuudessa toisistaan. Psykologisesti tai loogisesti ajateltuna kumpikaan denotaatiosta tai mielestä ei ole ensisijainen toiseen nähden. (Lyons 1977: 211, 228.) Orpanan (1988: 17) mukaan denotaatiota tai mieltä ei voida pitää ensisijaisena toiseen nähden, koska denotaatio ja mieli ovat yhteydessä toisiinsa. Lekseemien denotaatio opitaan vähitellen sanojen keskinäisten suhteiden kautta. Semanttisesti läheisten lekseemien denotaatio opitaan enemmän tai vähemmän samanaikaisesti.

Jos epäilemme, pitääkö lekseemi paikkaansa viitatessaan kohteeseensa, olemme huolissamme sanan denotaatiosta. Jos sen sijaan epäilemme, onko sanan ilmaisu identifioinut oikean asian, olemme huolissamme sanan referenssistä. Erisnimet iden-

tifioivat referenttejään käyttämällä hyväkseen uniikkia ja mielivaltaista assosiaatiota, joka nimen ja sen kantajan välillä on. Voidaan sanoa, että nimen denotaatio on joukko yksilöitä, joihin nimi suoraan viittaa. Nimet eroavat denotaatioiltaan muista sanoista ja niiden käytöstä. (Lyons 1977: 213—214.) Lyonsin mielestä mm. erisnimet kuuluvat sellaisten ilmausten luokkaan, joilla ei ole denotaatiota, vaan ainoastaan referenssi (Orpana 1988: 17). Oikeastaan referenssiä ja denotaatiota ei tarvitsisi Lyonsin mukaan erottaa toisistaan ollenkaan, koska jokainen ilmaisu viittaa siihen, mitä se denotoi. Se, mihin ilmaisu todellisuudessa viittaa, on aina jollakin tapaa määrittelemätöntä. (Lyons 1977: 228.)

Useisiin erisnimiin sisältyy vain tiettyjä konnotaatioita tai assosiaatioita. Vaikka nimi viittaisi samaan henkilöön, voi nimi silti sisältää kahden eri kielenpuhujan mielestä hyvinkin erilaisia konnotaatioita. Silloin, kun paikka on kulttuurisesti, poliittisesti tai historiallisesti hyvin merkittävä, voi paikan nimi synnyttää suhteellisen samankaltaisia konnotaatioita saman kieliyhteisön tai kulttuurin jäsenissä. Tällaisia konnotaatioita ei kuitenkaan pidetä nimen merkityksenä. (Lyons 1977: 220—221.) Jo Mill korosti, ettei propreilla voi olla itsenäistä merkitystä, koska propriit eivät sinänsä välitä mitään tietoa. Proprilla on ainoastaan denotaatio, koska se yksilöi tarkoitteensa. (Ainiala 1997: 17.) Jos osoitamme Kurikan kaupunkia ja sanomme: ”Tuo on Kurikka”, emme anna kuulijalle muuta tietoa, kuin että kyseessä olevan kaupungin nimi on Kurikka.

Millin teoriaan on esitetty useita päinvastaisia kantoja. Mm. Sørensen on sanonut, etteivät propriit voi toimia yksilöivästi, ennen kuin niiden konnotaatioitakin on otettu huomioon. Se, joka käyttää vakiintuneen käytännön mukaan propria oikein viittaamassa tiettyyn tarkoitteeseen, tietää proprin merkityksen. Kun tuntee nimen konnotaation ja osaa käyttää nimeä oikein, tietää kyseessä olevan proprin käyttöä rajoittavat ehdot. Esimerkiksi *Pariisin* konnotaatio on ymmärrettävä oikein lauseessa ”Paris has just been bombed by German airplanes”, jotta voisi käyttää nimeä oikein. (Ainiala 1997: 17.) Samansuuntaista ajatusta esittelee Orpana, jonka mukaan merkitys tarkoittaa erään käsityksen mukaan niitä ehtoja, joita sanan oikeaan käyttöön liittyy. Mitä vähemmän sana sisältää tällaisia ehtoja tai semanttisia piirteitä, sitä laajemmin sana voidaan käyttää. Ehtojen lisääntyessä sanan käyttöala pienentyy. Tällainen käsitys liittyy intensioon ja ekstensioon. Sanan ekstensio on sama asia kuin sanan käyttöala ja käyttöehdot on sama kuin intensio. (Orpana 1988: 22—23.)

Tutkijat ovat esittäneet myös ajatuksen siitä, että proprin merkityssisältö olisi hyvin suuri, koska propri viittaa vain yhteen tiettyyn tarkoitteeseen. Yksiviitteisyyden vuoksi propri sisältäisivät mahdollisimman paljon kuvaavia attribuutteja. Propriin on tällä tavoin yritetty sisällyttää merkityskomponentti, joka oikeastaan tarkoittaa samaa kuin Millin käsitys propreista. Millin mukaan proprin ainoa ”merkitys” on, että se yksilöi ja viittaa kielenulkoiseen entiteettiin. Tämä ei kuitenkaan ole nimen merkitys, koska nimi ja sen tarkoite on pidettävä erillään. Tarkoite ei voi olla nimen merkitys. (Ainiala 1997: 17.)

Konnotaatiolla tarkoitetaan yleensä sanan tunnesävyistä sivumerkitystä. Muiden nimien tapaan myös paikannimiin sisältyy konnotaatioita. Jokainen puhuja yhdistää nimiin omaa, tarkoitteesta saamaansa semanttista tietoa. (Ainiala 1997: 17.) Mm. Zilliacuksen (1996: 18) mielestä ei ole mitään estettä sille, että nimi kantaisi kaikkia niitä konnotaatioita mukanaan, joita kielenkäyttäjät ovat nimeen assosioineet. Tämä on Zilliacuksen mukaan mahdollista, koska erisnimet ovat yksilöllisesti identifioituja määreitä, joilla ei ole kategorioivaa sisältöä.

Ainialan (1997: 17) mukaan nimet eroavat appellatiiveista sen vuoksi, ettei niillä voi olla samassa mielessä merkitystä tai sisältöä. Yksilöivän funktion vuoksi paikannimillä on onomastinen merkitys. Paikannimellä on tämän lisäksi katsottu olevan etymologinen merkitys, joka tarkoittaa nimen alkuperäistä merkityssisältöä. Suomessa etymologisen merkityksen sijasta käytetään termiä yksilöivä merkitys.

Ainialan mielestä (1997: 17—18) termi yksilöivä merkitys on etymologista merkitystä kuvaavampi, koska kansanomaisilla paikannimillä on ollut ja voi olla yhä edelleenkin yksilöivä merkitys. Nimet kuvaavat Ainialan mukaan syntyhetkellään kohdettaan, niin että paikan voi erottaa muista samanlaisista paikoista. Paikannimet ovat motivoituja ilmauksia, jotka on muodostettu kieleen kuuluvista elementeistä. Yksilöivän merkityksen olemassaolon todistavat samasta tarkoitteesta esiintyvät rinnakkaiset ja sisällöltään synonyymiset nimet. Samassa kylässä voidaan puhua tietystä järvestä sekä *Puukkojärvenä* että *Veitsijärvenä*.

Kuvaavuutta ei kuitenkaan ole pidetty paikannimen funktion kannalta tärkeänä ominaisuutena. Nimi toimii yleensä vain yksilöivästi. Nimen sanotaan toimivan tällöin onomastisella tasolla, jolloin siihen ei sisälly enää alun perin nimeen kuulunutta leksikaalista merkitystä. Nimen käyttö ei edellytä nimen ymmärtämistä, ja väitetäänkin, että nimen leksikaaliseen merkitykseen ei kiinnitetä huomiota, vaikka se olisi tunnistettavissa. Nimenkäyttäjillä ei ole tarvetta kiinnittää huomiota yksilöivään merkitykseen,

koska myöhemmin nimeä käytettäessä se on irrelevantti. Nimenannon ”syy” ei enää myöhemmin vaikuta nimen käyttöön, kun nimi kerran on annettu. (Ainiala 1997: 18.)

Osa tutkijoista on kieltänyt koko yksilöivän merkityksen olemassaolon. Esimerkiksi *Dover Road* Doveriin johtavan tien nimenä on vasta sitten oikea propri, kun sen alkuperä on unohtunut. Puhtaimpia propreja ovat tämän käsityksen mukaan täysin arbitraariset ja läpinäkymättömät nimet. On kuitenkin muistettava, että nimen sanakirjamerkitys saattaa joskus olla puhujien tiedossa. Puhujat voivat lisäksi olla hyvin eri tavoin tietoisia nimen alkuperäisestä sisällöstä. Tämän pohjalta ei voida väittää, että nimen ”puhtaus” vähenisi, jos sen etymologinen merkitys olisi puhujien tiedossa. Nimi ei ole vähemmän nimi, vaikka sillä olisi kuvaava sisältö. Nimi voi olla hyvä nimi siitäkin huolimatta, että sillä olisi homonyyminen appellatiivi. (Ainiala 1997: 18—19.) Nimet saavat usein käytössä lisää kuvaavia kielellisiä merkityksiä. Zilliacuksen mielestä kielellisessä käytössä assosioituneet merkitykset helpottavat lähinnä muistamista, eikä kielellisillä kuvaavilla merkityksillä ole sen kummempaa merkitystä. (Zilliacus 1996: 18.) Vastustan tätä Zilliacuksen ajatusta. Uskon, että nimenkäyttäjät pitävät hyvin arvokkaana nimen kuvaavuutta. Nimi tuntuu käyttäjältä mielekkäältä, jos alkuperä on tuttu ja käyttäjän on helppo yhdistää nimi kohteeseensa. Kuvaavien nimien merkitystä käyttäjälle ei tulisi vähätellä.

Toponyymien kuvaavuutta ja yksilöivää merkitystä on puolusteltu toisinaan hyvinkin voimakkaasti. Osa tutkijoista on vastustanut näkyvästi ajatusta, ettei läpinäkyviin nimiin juuri kiinnitetä huomiota käytössä. Mm. Rostvikin mukaan jo kansanetymologiat ja nimien vaihtaminen paremmin kohdettaan kuvaaviin nimiin osoittaa, että nimien sisällöllä on merkitystä. (Ainiala 1997: 19.) Zilliacus (1996: 20) puolestaan väittää, etteivät nimenvaihdokset välttämättä todista nimen sisällön tärkeyttä. Moitittavat nimet on saatettu korvata siksi, että on opittu kilpaileva nimi, joka on perustunut uuteen ja ajankohtaisempaan nimi-ideaan. Nimen sisältö sinänsä ei ole vaikuttanut nimenvaihdokseen.

Olen samaa mieltä Rostvikin kanssa. Nimistä käymäni keskustelut ovat osoittaneet, että nimet ovat tärkeä osa ympäröivää maailmaa ja niiden sisällöllä on merkitystä. Miksi muuten nimistä olisi syntynyt kansanetymologioita, ellei juuri siksi, että nimen sisältöä on haluttu selittää jollain tavoin? Nimen sisällöstä halutaan tehdä merkityksellinen, ja siksi sille halutaan löytää selitys tai sitä ryhdytään itse selittämään. Zilliacus on mielestäni jättänyt huomioimatta mahdollisuuden, että käytössä olisi kaksi yhtä hyvin kohteelleen sopivaa nimeä, joista toinen kuitenkin voittaa ja jää elämään sen

vuoksi, että sen sisältö koetaan mielekkäämpänä. Väitän, että useimmat kaupunkilaiset valittaisivat, jos suuren kaupungin pääkadun nimeksi valittaisiin *Kinttupolku*. Nimi voisi joidenkin mielestä toimia hyvänä vitsinä, mutta osalle nimi ei varmastikaan kuvaisi tarkoitettaan sen vaatimalla arvokkuudella. Millaisen mielikuvan kadunnimi antaisi itse kaupungista? Tätä voi kukin pohtia itsekseen.

2.3. Murteen käyttö paikannimissä

Kaavanimien tulisi yleisten vaatimusten mukaan olla yleiskieltä. Koska kaavanimistö toimii pääasiassa myös osoitenimistönä, on käytön kannalta helpompaa, että nimet ovat yleiskieltä. Kaavanimien on oltava asukkaiden kielenkäyttöön luontuvia, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että nimet ovat helposti äännettäviä ja kirjoitettavia sekä taivutukseltaan vaivattomia. (Närhi 1989: 346-347.) Samojen vaatimusten on katsottu luontuvan muihinkin nimiin. Toisaalta yleiskielisyys tuottaa myös ongelmia paikannimissä. Nimiä pitäisi pyrkiä muokkaamaan yleiskieliseen asuun, mutta toisaalta nimen paikallisväriytystäkin tulisi säilyttää. Molempia ääripäitä tulisi välttää, niin etteivät nimet olisi liian standardisoituja ja kankeita eivätkä ne toisaalta sisältäisi kaikkia mahdollisia murremuotoja. Asukkaiden olisi tunnettava nimet omakseen, mutta poikkeavat piirteet eivät saisi liiaksi ”hyppiä” vieraankaan silmään. Varsinkin nimien perusosan tulisi olla kirjakieltä, mutta määreissä sallitaan enemmän paikallisia vivahteita. (Nissilä 1965: 61—62.) Yleiskielen käyttöä yleensäkin murteen sijasta pidetään suositeltavana lähinnä siksi, että välttyttäisiin väärinkäsityksiltä. Käytännön syistä on helpompi käyttää yleiskieltä: kaikki ymmärtävät sitä ja sen avulla voidaan ilmaista kaikenlaisia asioita. (Nuolijärvi 1986: 127—129).

Kovin pitkiä ja monimutkaisia nimiä pidetään osoitteina hankalina (Närhi 1989: 346). Lyhyet nimiasut ovat jokapäiväisessä kielenkäytössä suosittuja (Närhi 1992: 110), ja tavallaan ne varmasti palvelevat ekonomisesti kielenkäyttäjää. Kielenkäyttäjän mielestä lyhyt nimi on helpompi muistaa, ja sitä on helpompi muutenkin käyttää kuin pitkää nimeä. Lyhyt nimi mahtuu hyvin kaupungin täyteen ahdettuihin karttoihin tai erilaisiin lomakkeisiin.

Kaavanimistä tulleissa valituksissa on havaittavissa tendenssi, jonka mukaan supisuomalaiset äänneet *y*, *ä* ja *ö* sopisivat huonosti nykysuomalaisen maun mukai-

seen osoitenimeen. Eurokansalaiseksi pyrkivä suomalainen haluaa, että osoitenimi on miellyttävä, jonkinlaista yleistä makua vastaava. (Pitkänen 1992: 127.)

Sananalkuiset konsonanttiyhtymät kuuluvat erityisesti länsisuomalaiseen paikannimistöön. Tällaiset konsonanttiyhtymät voidaan Nissilän mukaan hyvin säilyttää nimissä paikallisvärinsä ansiosta. Murteittain esiintyvää geminaatiota on suositeltu muutettavaksi kirjakieliseen asuun, mutta poikkeukselliset geminaatat tulisi säilyttää. Klusiilien astevaihtelusuhhteista suositellaan säilytettäväksi nimistössä sellaiset tapaukset, joissa muotoja on hankala muuttaa kirjakielisiksi. Esimerkiksi myöhäiskantasuomen δ :n murteellinen edustus on yleensä kirjakielistetty, koska murteenpuhujat ymmärtävät merkityksen kirjakielistämisen jälkeenkin. Jos murreasuinen nimi on etääntynyt liian kauaksi kirjakielestä tai kyseessä on harvinainen tai hävinnyt murreasana, ei δ :n murteellista edustusta kannata muuttaa. Geminaattaklusiilien säännöllisen edustuksen rinnalla esiintyy nimistössä myös vahvan asteen yleistymiä. Tällaiset yleistyksiset tulisi säilyttää, kuten nimessä *Riuttanmäki*. Länsi- ja Itä-Suomessa tulisi ottaa huomioon alueen murteeseen sopiva klusiilin ja soinnillisen konsonantin yhtymän edustus. Esimerkiksi *latva*-sanaa edustavat murreasut *lalva* ja *larva* ovat yleisiä Etelä-Pohjanmaalla, mutta niiden on katsottu häviävän *latvan* tieltä. *ts*-yhtymä on tuottanut monissa murteissa ongelmia, koska yhtymän sisältävän nimen normaalistaminen ei ole aina tuottanut tyydyttävää lopputulosta. Johdonmukaisuuden vuoksi länsimurteiden *tt* olisi normaalistettava selvisissä nimitapauksissa. Painottoman tavun jälkeisen vokaalien välisen *h*:n säilyminen on suositeltavaa murrevärityksen vuoksi. Sananloppuisista konsonanteista *-h* voidaan säilyttää määriteosissa, kuten myös *-k*:n ja *-h*:n myöhemmät jatkajat *t* ja *s*, esim. *Kortesuoma*. Sananloppuinen *n* on säilytettävä nimessä, ellei *n*:tön muoto ole vakiintunut pysyvästi, kuten esimerkiksi pitäjännimessä *Nuijamaa* (< *Nuijanmaa*). Švaavokaaleja ei nimiin merkitä, mutta ensi tavujen lyhyet vokaalit on hyväksyttävä, esim. *Kärmesrämmäkkä*. Kauempana sanassa esiintyvät pitkät vokaalit voitaisiin säilyttää yhdistämättömissä paikannimissä ja yhdyspaikannimien perusosissa, esim. *Haaroo* (kytö). Sanaston murrevariantit ja murteiden erikoissanasto voidaan hyväksyä sellaisinaan nimiin. Ruotsalaislähtöinen nimistö olisi otettava viralliseen käyttöön kansanomaisessa asussa, mutta jos esimerkiksi vierasperäinen sukunimi on edelleen elossa alueella, on se kirjoitettava alkuperäisen kirjoitusasun mukaan. (Nissilä 1965: 62—93.)

Sosiolingvististen tutkimusten tulosten pohjalta murteen puhujat pitävät murteen ilmaisuvoimaa yleiskieltä tehokkaampana. Murreasanoilla voidaan ilmaista osu-

vasti sellaisia sävyjä ja vivahteita, joita yleiskielen keinoin ei onnistuta ilmaisemaan. (Nuolijärvi 1986: 122.) Missä sitten kulkee hyvän maun mukainen raja sen suhteen, kuinka paljon murretta nimissä saisi olla? Yksiselitteistä vastausta tuskin onkaan. Murre heijastaa samalla tavoin paikkansa ainutlaatuisuutta kuin paikannimetkin. Murre on osa paikallista identiteettiä ja paikallisuuden tulisi ilmetä myös nimistössä. Kuitenkin nimistön toisaalta tulisi olla osa yhteistä omaisuuttamme: nimet eivät saisi olla ylitsepääsemättömän hankalia tai outoja, jotta suunnistaminen haluttuun paikkaan olisi mahdollista vieraspaikkakuntalaisellakin.

3. HYVÄN NIMEN OMINAISUUDET

3.1. Nimen pituus

Lyhyt nimi koettiin haastatteluissa mielekkäämmäksi kuin pitkä nimi. Pitkää nimeä on toisinaan hankala taivuttaa, ja sitä on puheessa raskaampi käyttää kuin lyhyttä nimeä. Pitkää nimeä ei pidetty ekonomisena nimisysteemin kannalta. Lyhyt nimi on pitkää nimeä helppokäyttöisempi esimerkiksi osoitteissa. Yleensäkin nimen lyhyyteen liitettiin ytimekkyys. Lyhyt nimi kertoo ytimekkäästi sen, mikä paikassa on tärkeintä.

”no tämmösiä näin niinkut tervaveräjäm metsätie ja. [EK: no mikäs siin_{on} sellaasta, kamalaa] se ol liika pitkä nimi se. ei taivum mun suusa hyvin.”

”ja tämmönen_{ku} jyllinkoskiharjakoskitie, se o aiva liika pitkä kompleksi ni-, tien nimeks.” (JPI, mies -72)

”sittet tälläänen tällääsiä pitki-, pitkiä nimiä tääl_{on} niinku jyllinkoskiharjakoskitie, laurilakärmessaaritie niin ne nyt tietystit tällääset vois ollaj jotakil lyhennettyjä, jompikumpi pois jottei se ny, mum mielestä se on aina hankala osoottehisin sum muihin, sitte - -”

(RKO, mies -43)

Käyttäjillä vaikuttaisi olevan selkeä käsitys nimen ihannepitäydestä. Pitäyden arvioidaan sekä objektiivisesta että subjektiivisesta näkökulmasta. Objektiivisissä mielipiteissä tuodaan esille se, miten hankala pitkä nimi on yleisesti ottaen ihmisten välisessä kielenkäytössä. Tällöin tuodaan yleensä esille osoitenimet. On kaikkien kannalta helpompaa, jos osoitenimet ovat lyhyitä, koska lyhyet nimet mahtuvat paremmin keskustan täyteen ahdettuihin karttoihinkin kuin pitkät nimet. Subjektiivisessä näkökulmassa pohditaan, miten nimi luontuu omaan kielenkäyttöön. Haastateltavat pohtivat mm. sitä, onko nimi esimerkiksi hankala hahmottaa pituutensa vuoksi tai onko sitä hankala taivuttaa arkipuhekielessä, kun pyritään vaivattomiin ja helposti lausuttaviin kielimuotoihin. Muutama

haastateltava oli myös sitä mieltä, että lyhyt nimi jää helpommin mieleen kuin pitkä nimi. Lyhyt nimi ei ”rasita” samalla tavalla kuin pitkä nimi muistia, jos kyseessä on vähänkin oudompi nimi, joka tulisi muistaa.

”- jottei oo oikeem pitkiä nimiä, niin ne jää paremmim mielehen.”

”luomaalluhdantie, tämä ei ool liioon oikeen, turham pitkä, muistettava [EK: joo], tietystip paikalliset tietää.” (MKE, nainen -44)

Vaikka haastatteluissa aluksi ihannoitiinkin lyhyitä ja ytimekkäitä nimiä, ongelmaksi koituu kuitenkin usein se, ettei lyhyt nimi sisällä tarpeeksi informaatiota. *Mäkitie* on lyhyt ja ytimekäs nimi, mutta jotkut haastateltavista kaipasivat enemmän tietoa siitä, minkälainen *Mäkitie* on kyseessä. Pitkään nimeen mahtuu toisaalta enemmän tietoa kuin lyhyeen nimeen. Pitkä nimi pystyy usein lyhyttä nimeä paremmin erottelemaan tarkoitteensa muista samanlaisista.

Haastateltavat eivät yksioikoisesti pitäneetkään lyhyttä nimeä hyvänä nimenä. Nimen pitäisi mieluusti myös kertoa jotakin kohteestaan, eivätkä kaikki lyhyet nimet tässä onnistu. Nimen pituus ei ole haastateltavista enää silloin tärkeä seikka, jos nimi sopii kohteelleen hyvin ja jos tarkoitteen ja nimen välinen yhteys tuntuu selvältä haastateltavista. Nimen pituutta ei edes kritisoitu silloin, kun nimi tuntui haastateltavista hyvältä nimeltä muusta syystä kuin lyhyytensä vuoksi. Esimerkiksi *Karvatietä* oudokuttiin monissa vastauksissa, koska useimpien mielestä sanalla *karva* ei ole mitään tekemistä tien kanssa. *Karva* ei haastateltavien mielestä voi millään tavalla kuvata itse tietä, vaan nimi on annettu jostain muusta syystä, jota käyttäjän on vaikea keksiä pelkän nimen perusteella.

”- karvatie, no emmä tiäm miks ei se nyt tietysti, menem mutta [EK: mikä siinä on sittes sellasta jotta sä vähä vieroksut sitä niinkut tien nimenä] emmä oikeen tierä joteņki tuo tuntuu jotta tuo ei oikeem mielikuvituksellinen tuos on ideat joteņki olluv vähissä ku on tehty karvatie, tai ajateltu jotaki ai-, [nauraa] jotakim muuta kut tien nimiä.”

(TAN, mies -74)

”karvatiellä mä en ainakaa haluaasi asua [EK: mikäs siinä on [nauraa], siinä nimes, kamalaa] ei tuo karva ny oikeen oot tiennimi [EK: niij joo].” (MKE, nainen -44)

”ja tuo on tuo karvatie kans [nauraa] olematoon ni-, [EK: [nauraa] millä lailla se on olematoon] karvatie. en tieräs siit on niim mo-, monta käsitystä [EK: nii] karvatiestä.”

(HSI, mies -43)

Hyvä nimi ei aina noudata lyhyiden periaatetta, vaan sopivaa pituutta tärkeämpi kriteeri tuntuu toisinaan olevan nimen kuvaavuus. Kohdettaan kuvaava nimi voi olla käyttäjien vastatusten perusteella pitkäkin, ilman että nimi tuntuisi hankalalta kielenkäytössä. Nimen sisällön mielekkyys vaikuttaa siihen, ettei nimen pituutta pidetä enää käytön kannalta hankalana.

3.2. Nimen kuvaavuus

Kaikki haastateltavista mainitsivat, että hyvä nimi kuvaa kohdettaan. Nimen tulisi kertoa paikasta jotain sellaista, jonka avulla nimi olisi helposti yhdistettävissä kohteeseensa. Hyvän nimen pohjalta on helppo luoda mielikuva paikasta, johon nimi viittaa. Vastauksissa on selkeästi erotettavissa kaksi eri tapaa erotella hyviä kuvaavia nimiä: haastateltavat kävivät läpi joko tuttuja nimiä, joita he pitivät kuvaavuuden vuoksi hyvinä, tai he mainitsivat listasta sellaisia mielestään hyviä nimiä, joiden osoittamasta paikasta on helppo luoda mielikuva.

”- - sellaiset paikannimet yleensä on, hyviä mistä tulee niinku oivaltaa että mitä siinä taustalla on, ja huonoja on sitten sellaiset mikkä ei o-, oikiastansa sa-, sanoj juuri mitää - -”
(TKI, nainen -64)

”- - mikkä kuvaa sitä ympäristöä jot sen niinkut tietää jotta mikä se tosiaan on, niinkuj jotta jos on, sanotahav vaikka, saukkoranta, niin, siitä vois kuvitellan no jotta siel on saukkoja, niinkuj ja siel on ranta jot siel on varmana joki tai järvi tai joku muu vastaava jot se, se niinkup pitää olla sellaanem mikä niinkuk kuvaas sitä, jot mikä siä tosiaan on.”
(JSI, nainen -78)

Semanttisen triangelin avulla voidaan väittää, että tuttujen nimien kuvaavuutta arvioitaessa lähdetään yleensä liikkeelle itse paikasta pohtimalla ensin paikan ominaispiirteitä. Sen jälkeen käydään läpi nimen referenssi ja pohditaan, miten hyväksi nimi on osoittautunut käytössä. Vasta viimeiseksi päädytään itse nimeen, symboliin. Nimen ja tarkoitteen välistä suhdetta käydään näin läpi pala palalta pohdittaessa nimen kuvaavuutta. Vieraiden nimien kohdalla lähdetään päinvastoin liikkeelle itse nimestä, käydään läpi nimen tuomat referenssit ja arvioidaan lopuksi, millaiseen paikkaan nimi voisi viitata tai millaisia asioita kohteessa voisi olla, jotta nimen kuvaavuus täyttyisi. Triangeli näyttäisi siis joissakin tapauksissa toimivan joko myötä- tai vastapäivään sen mukaan, miten tuttu nimi ja sen tarkoite on entuudestaan.

”- - niinkut täällä oli yks mi-, jäi heti mielehen täällä oli tälläänen ku huvilatje, jos se o jossain [nauraa], järver rannalla menee huvilatje niin aina lu-, osaa yh’ristääm missä menee huvilatje, esim.”
(TAN, mies -74)

”- - tämän riihitienki ran-, varrella oli, vanha isoo, hirsinen r-, tai harmaa riihi ja s on [EK: joo] nyp purettu ei nuoret tieräm missä on riihitie [EK: niij joo] kun [EK:joo] mä otiv valokuvaņkis siitä jotta [EK: aij jaa] se om mistä se on tulluk kun sitä voirahan aiva hämmästelläj jotta mikä riihitie tämä voi olla [EK: nii joo].”
(LKI, nainen -40)

Nuori mieshaastateltava muistaa listasta nimen, joka jäi heti hänen mieleensä oletetun kuvaavuutensa vuoksi. Haastateltavalle syntyi heti mielikuva paikasta, johon nimi esimerkiksi saattaisi viitata ja tällöin täyttäisi hänen käsityksensä nimen kuvaavuudesta. Vanhemman ikäryhmän naishaastateltava selittää tarkoitetta ja sen ympäristöä ja tuo

esille käsityksensä siitä, mistä nimi on saanut alkunsa. Vasta viimeisenä haastateltava pohtii itse nimeä ja toteaa, miten nimi nykyisin saattaa jopa herättää hämmästyksiä, koska riihi on tien varresta hävinnyt. Nimi on hänen mielestään kuvannut kohdettaan hyvin, ja nykyisinkin nimi tuntui mieluisalta, vaikka maisema onkin muuttunut. Kuvaavuuden kriteeri täyttyi joidenkin haastateltavien mielestä siitäkin huolimatta, että maisema on nimenannon jälkeen muuttunut eikä nimen alkuperä ole enää ympäristöstä niin hyvin arvattavissa. Tärkeintä tuntuu olevan se, että nimi ainakin joskus on kuvannut kohdettaan ja että haastateltava tietää tämän.

Ristiriitaa näyttää syntyvän nimenomaan tuttujen ja vieraiden nimien välille: tuttu nimi tuntuu kuvaavan kohdettaan hyvin, jos tiedetään, mitä paikalla on tai on ollut aikaisemmin. Nimen kuvaavuutta ei yleensä problematisoida, jos haastateltavalla on tietoa tutun nimen taustasta. Sen sijaan vieraissa nimissä takerrutaan välittömästi kuvaavuuteen, jos nimen synnyttämän mielikuvan mukaisia asioita ei ympäristöstä heti löydykään. Tuttujen nimien kuvaavuus mielletään erittäin väljästi, kun taas vieraiden tai taustaltaan outojen nimien kuvaavuus ymmärretään varsin ahtaasti.

”no joku tuollaaset rintatiet niin ne ov vähä hämääriä jot mistähän seki on tullu niinkuj jotta [nauraa], ne ov vähä hassuja, mum mielestä mutta joku mäkitiekin niin se ny kuvaa tosi hyvin niinkuj jot sehän om mäkistä, justihim mä-, mih^hnä mäki on, mäkitie menöö niin, sillai tietää sej ja, sittek ku näin on näitä kylän nimiä säntti lohiluoma, pitkämö.”
(JSI, nainen -78)

”ja tämä rommelintie [EK: joo, mikäs siinä herättää] no tähän on se italiaalaanen sota-, [EK: niij joo] -pomo jotta mikä mistä tälläänen nimi on tullu [EK: joo joo].”
(AAL, mies -39)

”- - rommelintie niin, niin se on saanu paljolta siitä nimensä sittek kut tuota, se loppupää varsi^hki oli jo tosi huono [EK: jaa jot se on niinku] jotta takavuosina niij jotta se on niinku, on tuota, siin^oj joutunu niinku rompimahan niin, ja se on sittev vähä niinkum muutettu - -”
(AKO, mies -34)

Varsinkin esimerkit *Rommelintie*-nimestä paljastavat, miten nimi synnyttää eri henkilöillä eri miellelyhtymiä. Jälkimmäiselle haastateltavalle tiennimen tausta oli entuudestaan tuttu, ja nimen ja tarkoitteen välinen yhteys näyttää löytyneen nimen selityksen kautta. Toiselle haastateltavalle nimi toi vain mielikuvia sotaherra *Rommelista*, eikä nimen ja tarkoitteen välistä yhteyttä tuntunut löytyvän. Kuvaava nimi koettiin käytön kannalta miellyttäväksi, koska nimi oli helppo yhdistää paikkaansa ja siksi nimi oli helppo myös muistaa. Kuvaava nimi antaa kielenkäyttäjälle arvokasta tietoa itse kohteesta. Kielenkäyttäjän ei tarvitse miettiä, millaisesta paikasta on kyse, kun jo itse nimi kertoo olennaisimman. Kuvaavan nimen avulla voidaan ympäristöstä luoda kartta, jonka avulla on helppo suunnistaa. *Pihlajamäentie* voi johtaa joko *Pihlajamäki*-nimiseen ta-

loon tai samannimiselle mäelle jne. Sen lisäksi, että kuvaava nimi helpottaa kielenkäytäjän mielestä muistamista, kuvaavat nimet näyttäisivät tuovan mielekkyyttä nimimaailmaan. Kuvaavaa nimeä on mielekkäämpi käyttää, koska se kuvaa todellisuutta eikä nimeä asioita mielivaltaisesti.

Liian yleistä paikan kuvausta nimissä tulisi välttää. Tällöin nimet eivät enää palvele yksilöimisen tehtävää, vaan *Mäkitiekin* menettää merkityksensä, jos kunnassa on monta *Mäkietietä*. Haja-asutusalueen *Mäkietien* varrella asuva haastateltava kertoikin, että hän on joskus joutunut tarkentamaan asuvansa Oppaanmäen *Mäkietillä* eikä keskustan *Mäkietillä*. Nimen pitäisi varsinkin nuorien mielestä kertoa esimerkiksi, mistä mäestä on kyse tai mitä mäellä on erikoista muihin mäkiin nähden. Samoin *Peräkyläntie* voi olla yhdistettävissä moneen peräkylään, eikä *Oikotiekään* aina välttämättä ole paras mahdollinen nimivaihtoehto, kun oikoteitäkin voi olla monessa eri paikassa.

” - - peräkylänteitä oj joka kyläs - - nii-i, niin ei sellasia ja, niinku [nauraa] justihin mäkietitä on aika pal’jo jotta niin, mieluummil laittaaas sitte joku, jotta mikä tietty mäki vaikka, no mikäähj jrämmäentie - -, niin, jottei pel’kkä mäkietie kun niit, on sittek kans niin j-, mones paikas niin - -” (TKI, nainen -64)

”- - tuollaanen oikotie, oikotiehän ny on niinku, kuvaus miñkälainen tie se on se on oikotie mutta oikotie tien nimenä, ei se oikeen kuulostak kivalta.” (TAN, mies -74)

”peräkyläntietä en osaa sanuam miñkää peräkylähän sem paikallistais.” (LKI, nainen -40)

Vaikka nimen kuvaavuus koettiin yhdeksi tärkeimmistä hyvän nimen kriteereistä, ei yksin kuvaavuus tehnyt nimestä aina hyvää. Nimen kuvaavuuden kriteerin voitti toisinaan nimen omalaatuisuus ja värikkyys. Tällainen nimi ei aina kuvannut kohdettaan haastateltavien mielestä, eikä heillä saattanut olla ollenkaan käsitystä siitä, mitä nimi tarkoittaa.

3.3. Nimen omalaatuisuus

”- - mum mielestä se pitää olla vähä sellaanen, omalaatune ettei sitte oon niinku, muualla. tai ainaki nyp pyrkiäs semmosee jos niitä sais miettii.” (MKI, mies -76)

Omalaatuinen nimi erottaa paikan muista samanlaisista, ja nimi jää helposti mieleen nimenomaan poikkeavuutensa vuoksi. Omalaatuinen ja värikäs nimi voi voittaa lyhyden ja kuvaavuuden periaatteen. Ohikulkijan uteliaisuus saattaa herätä omalaatuisen nimen kohdalla, mutta nimi ei silti ole liian hankala ainakaan paikallisten kielenkäytös-

sä. Nimestä voi herätä hauskoja mielleyhtymiä, tai nimi saattaa vain äänteellisesti kuulostaa erikoiselta ja erottuu sen vuoksi muista nimistä.

”pyrynperäntieki on joskus tullut vastahan se oli justihki sellaanem mikä jäi mielehen kusun näki jossaki.” (MKI, mies -76)

”tuo on ihan, hupaasa tuo tripuusemmäentie vaikkei yhtää tiäm mikä se o.” (VSA, nainen -75)

”pitkät nimet ov varmaan vähä huonoja, ne eij jää kovin helpostim mielehen taisittet toisaalta ku o erikoonen nimi niin ehkä se jää mielehe, tietysti ei mitää vierasperäsiä, nimiä, tällä alueella ainakaa kovi helposti - -” (MLO, nainen -75)

Jälkimmäisestä esimerkistä huomaa, miten pitkää nimeä pidetään aluksi hankalana, mutta toisaalta pituus ei ole esteenä, jos nimen sisältö on sellainen, että nimi jää helposti mieleen. Useimmiten haastateltavien oli hankala eritellä, miksi joku nimi miellyttää. Omat mieltymykset ja kokemukset vaikuttavat paljolti siihen, mitä nimeä pidetään hyvänä tai huonona.

”- - niinkuj jotta, mum mielestä se pitää merkitä jotakis se sana niinkus sillai, periaattees, vaikkem mä kyllä tiäm mitä tripuusemmäentiekää, tarkooattaa mutta se on sellaanee se sopii tiennimeksi, sitä vaan niinku, kattoo niin tietää no tuo on hyvä tiennimi ja tuo ei oo, niinkuj jottei sitä oikeen, osaas sanua.” (JSI, nainen -78)

”- - ei missään muualla päi ei ook kyllä tuommosta kut tripuusemmäentie [EK: niij joo, elikkä se, sum mielestä se on niinku, aiva ookoo nimi] no se vois olla että [EK: no miksä sittaes sen hyväksyt vaikka sä niinkum muuten aattelet että] emmä tiä [nauraa]. [EK: mikä siin on niin sellasta. omalaatusta.] emmä tiäm mikä siin o [EK: vai onko se vaan se että se kuulostaa] se kuulostaa ja se o semmone pieni, pieni tie, maaseudulla niin se voi ollas semmone - -” (JPI, mies -72)

Makuasioista on turha kiistellä. Useimmat mainitsivat, että *Tripuusemmäentie* on hauska tiennimi ja sopii hyvin Kurikkaan, mutta haastateltavissa oli myös pari sellaista, jotka karsastivat kyseistä nimeä lähinnä siksi, että sitä on vaikea lausua tai että haastateltavat eivät ymmärtäneet, mitä nimi tarkoittaa.

”tripuusemmäentie [naurahtaa], s on taas sellaanen niinku oikeen, näin yhtäkkiä ainaki kyl^l-, oudosta, näin nii että sellaanee oikeem pitää niinkus sanomalla sanoa että s ei tuuv vain tuosta.” (APE, nainen -74)

”tuos on kans tämä tripuusen-, -mäentie, ajattelis jotta mistähän se joh-, [EK. no piräksä sitä hyvänä vai huonona nimenä sitä tri-, tripuusemmäentie] joo ei se, oikeen kasevaka oo [EK: mikä siinä on sellasta] se ov vähä niinkun jollakit tapaa, niin, niinkun ei siinä oisi oikeem mitää. tuo tripuusen, vähä väkisin tuntuu tua peräs mäentie. niinkun ei se oisi mikää tripuunen. [EK. niij jottei se oikeen kerrom mitääv vai] nii [EK: joo].” (LTU, mies -24)

Näyttää kuitenkin siltä, että nimenkäyttäjät ovat valmiita hylkäämään kuvaavuuden vaatimuksen, jos värikäs nimi vain miellyttää käyttäjää. Toisaalta taas ristiriitaisuutta omalaatuisuuden kriteeriin tuo se, että nimen täytyy herättää käyttäjää miellyttäviä konnotaatioita. Jos omalaatuinen nimi herättää lähinnä negatiivisia konnotaatioita, ei oma-

laatuisuuden kriteeri enää toimi. Nimen herättämät konnotaatiot koetaankin tärkeämmäksi kuin nimen omalaatuisuus ja värikyys.

3.4. Nimen konnotaatiot

Vaikka paikannimien pääasiallisin tehtävä on toimia niille vakiintuneen denotaation mukaan, on konnotaatio silti tärkeä osa nimeä. Nimet luovat mielikuvia niistä pakoista, joita ne nimeävät. Toiset nimistä synnyttävät hyvinkin voimakkaita konnotaatioita, kun taas toiset nimet koetaan suhteellisen neutraaleiksi. Yksilöiden kokemat konnotaatiot voivat olla hyvinkin erilaisia eri nimissä, mutta on myös sellaisia nimiä, jotka herättävät pääasiassa joko negatiivisia tai positiivisia konnotaatioita. Kunkin kielenkäyttäjän keräämät tiedot ja kokemukset ympäröivästä maailmasta vaikuttavat osaltaan siihen, millaisia konnotaatioita nimeen katsotaan sisältyvän.

Erityisesti positiivisia konnotaatioita haastateltavissa herättivät sellaiset tiennimet kuin *Hauskanmäentie*, *Huvilatie* ja *Kiikkulantie*. Nimet loivat konnotaatioita huolettomasta vapaa-ajasta ja hauskanpidosta. *Hauskanmäentie* toi mieleen useille haastateltaville entisaikojen illanvietot, ja monet olivatkin sitä mieltä, että mäellä on sijainnut vanha piirileikki- ja tanssipaiikka, jonka mukaan nimi on annettu. *Huvilatiehen* yhdistettiin kaunis kesäinen järvimaisema, ja *Kiikkulantie*llä saisi rauhassa kiikkua mennessä tullen. Yksi haastateltavista kiinnitti oman ammattinsa vuoksi huomiota *Yrttikorventie*-nimeen. Haastateltavan mielestä *Yrttikorventie*llä sijaitseva yrttitarha olisi mainio yhdistelmä ja *Yrttikorventie* mitä mieluisin tiennimi hortonomille.

”- - hauskammäentietä, tuola luovan kyläs niin sitä mä oon aina ajatelluj jotta, mistähän se on oikeen [nauraa], tullu, - - kai siihej joku, [nauraa] hauska juttu liittyy, siel_on olluj joku, hauska mäki jos siel_om piretty kaikkia iltamia ennen niin - -” (TKI, nainen -64)

”kiikkulantiev varres ois kiva asuas sem_omä, siitä mä tykkäasin, mut sä kysyykkij jotta mik_on kauhia [EK: mikä siitä teköö, mukavan] se on sellaanen, kiikkuminen [EK: nii] kus_osais kiikkua aina mennessä tullen [nauraa].” (PKO, nainen -45)

”- - yrttikorventie olis mukava [EK: miksi se_olis mukava] yrtti, [EK: niij joo] - - yrttitarha yrttikorventiellä [EK: niij joo, ammattiil liittyy] niin.” (MLO, nainen -75)

Tutuista tien- ja paikannimistä positiivisia konnotaatioita herättivät myös sellaiset nimet, joiden maisemaa oli pidetty kauniina ja vaikuttavana. Eräs haastateltavista piti *Santavuorea* komeana nimenä juuri sen vuoksi, että vuorelta aukeaa kaunis maisema lakeuksien ylle. Vastaavasti eräs haastateltavista piti *Niinistöjärveä* komeana nimenä

paikan maiseman vuoksi. Positiivisia konnotaatiota saattoi näin ollen herätä sekä pelkän nimen pohjalta että nimen tarkoitteen pohjalta.

Jokainen haastateltava mainitsi muutaman nimen, jota hän vieroksuvi syystä tai toisesta. Osa haastattelussa käsitellyistä nimistä sai hyvinkin kriittisen arvion konnotaationsa vuoksi. Tosin täytyy todeta, että varsinkin vanhemman ryhmän miehet olivat aluksi nihkeitä mainitsemaan mielestään huonoja tai epämukavia nimiä. Vanhemmat miehet tuntuivat ajattelevan, ettei käytössä olevissa nimissä saisi olla mitään kritisoitavaa, koska jotkut nimistä on päätetty kaupungin korkeimmalla taholla. Haastattelijasta tuntuikin toisinaan, että taustalla oli jonkinlainen ”herranpelko”. Aluksi nimittäin kaikki nimet vaikuttivat mitä onnistuneimmilta, mutta haastattelun edetessä kritiikkiä tuntui siitä huolimatta löytyvän.

Mitä henkilökohtaisempi suhde haastateltavalla oli paikkaan, sitä voimakkaammin vastustettiin nimen luomia ikäviä mielikuvia. Haastateltavat toivat yleensä esille sen, että nimet saattaisivat herättää negatiivisia konnotaatioita muissa ihmisissä ja siksi nimi tuntuisi epämiellyttävältä myös omassa kielenkäytössä. Subjektiivisia mielipiteitä nimien herättämistä konnotaatioista pyrittiin näin tarkastelemaan objektiivisesti suhteessa muihin ihmisiin. Kolme haastateltavaa mainitsi, että kaupungin osoitenameksi ehdottamaan *Kärmessaarentiehen* oli anottu muutosta. Haastateltavista kaksi oli tien varrella asuvien asukkaiden hyviä tuttavuuksia, ja ystäväpiirissä nimestä oli aikanaan puhuttu paljonkin. Näiden haastateltavien käsityksen mukaan ehdotettu nimi oli turhan ”raju” tiennimeksi. Yksi haastateltavista asui itse kyseisellä tiellä, ja hänen mukaansa juuri nimen konnotaatio vaikutti siihen, että nimi haluttiin muuttaa *Laurilanmäentieksi*. Näiden *Kärmessaarentien* tuntevien lisäksi kaksi haastateltavaa kiinnitti nimeen huomiota sen negatiivisen konnotaation vuoksi.

”- no ku oli niin ruma ni-, nimi kärmessaarentie, se toi justihin tällaisia ikäviä asioita mielehen sitten niin, ja sitten s_oli vähä tuollaanen, pitkäkin niin, no em_omä nyt tiän nys se on sittel laurilam-,-mäentie niin, ei se ny oikiastansa lyhkääsempi oom mutta se nyp pal’jo, mukavemmalta kuulostaa - -”
(TKI, nainen -64)

”em_omä löyräs sit_oenää mistää mut se oli kyllä kans kamala nimi [EK: no mikä siitä teki kamalan] tuos joo laurilakärmessaarentie kärmehen mä inhoan kärmehiä [nauraa] [EK: nii] henkilökohtaasestim mä en haluaasi asuak kärmessaarentiellä [EK: nii].”
(PKO, nainen -45)

Erytisesti *Murhatie* herätti haastateltavien mielenkiinnon, ja useimmat kauhistelivatkin, miten tielle on voitu antaa niin kamala nimi. *Murhatie* ei useimpien haastateltavien mielestä sopinut tiennimeksi nimenomaan voimakkaan negatiivisen konnotaationsa vuoksi. Yksi vanhempi mieshaastateltava tosin mainitsi nimen yhteydessä, että *Murha-*

tie on toisaalta omalaatuinen; tuskin Suomesta monta samannimistä tietä löytyy. Kyseinen haastateltava tuntui tosin välillä puolustelevan kaikkia nimiä, koska ”huonoja nimiä ei ole olemassakaan”. Haastattelun edetessä miehen vastaukset osoittivat kuitenkin päinvastaista.

”- ja tuo murhatie tosiaan on kans hyvin, kauhia vaikka ny ois joskus jotakis sattunukin niin kyllä siinä, olis vähä jokin nätimpi nimi jottei välttämättä tarttisi tuollaasta tietä kyllä käyttää [EK: nii]. tuo om mum mielestä eh^crottomastip pitää muuttaa [EK: nii] se on kaikkein kauhein.” (SKO, nainen -35)

”- joo se murhatie - - se ov vähä sellaanen, tuo sellasta mielehen sellasia, kauheeta asioota, niin ei se ook kiva kirjoottaas sitte - -” (TKI, nainen -64)

”- no s_oli se murhatie se ei mum mielestä nyt tie-, teiren nimihin tuollaanem murha, alku-, sana oikeem mum mielestä, ook kiva.” (VSA, nainen -75)

”- oli tää yks, tää oli tuo mur-, murhatie [nauraa], [EK: siihen on kyllä kaikki tarttunu] mum mielestä se ei niin^{ku} oo ollenkaa tiennimi, miten on tollanen tiennimi annettu, tuo om mum mielestä jotenki aika karu.” (TAN, mies -74)

”- ja no toi murhatie on ihan ihme sitä mä en haluais, [EK: mikäs siinä on] no murha [EK: nii] asut murhatiella kaikki aattelee heti että, siä on tehty murhia, yrität myyrät taloa murhatieltä. ” (MLO, nainen -75)

”- tää_oon kaikkia murhateitä mutta eikö sill_oo oma persoona [EK: nii [nauraa]].” (AAL, mies -39)

Nimien konnotatiivinen sisältö ei ole yhdentekevä kielenkäyttäjälle. Ympäröivä yhteisö vaikuttaa paljolti siihen, mitä nimiä pidetään hyväksyttävänä. Käyttäjän kannalta näyttää olevan miellyttävämpää käyttää konnotaatioltaan neutraaleja tai positiivisia nimiä, jotka hyväksytään yhteisössään. Kielenkäyttäjä ei halua joutua jatkuvasti olemaan huomion keskipisteenä sellaisten nimien vuoksi, joilla olisi negatiivinen konnotaatio useimpien kielenkäyttäjien mielestä.

”mä yrittäisiv välttää, no just tämmösiä niin^{ku}, josta tulee jotain, semmost nekatiiivista mielehen, elikkä just joku murhatie taj joku semmonen niin, en kyllä antasi, mutta, oikestaam muuten ei oov väliä ku ei vaan tuum mitää nekatiiivista.” (PPI, mies -71)

Nimen negatiivinen konnotaatio näyttää haastateltavien mielestä ikään kuin vähentävän paikan arvoa muiden kielenkäyttäjien silmissä. Positiivinen konnotaatio vastaavasti näyttäisi nostavan paikan arvoa ja arvostusta. Yksi haastateltavista oli kokenut, miten hänen kotiosoitettaan oli arvosteltu eräässä virastossa. Näin haastateltavan kriittisyys omaa osoitenimeä kohtaan oli kasvanut entisestään. Alun perinkin vieraalta ja epämu-kavalta tuntunut nimi oli muuttunut entistä epämieluisammaksi, kun muutkin arvosteli-vat itselle läheistä nimeä. Itse paikkaankin tuntui haastateltavan mielestä liittyvän lähes yksinomaan negatiivisia mielikuvia pelkästään tien nimen vuoksi.

”mut sitä mä tosiaan ih¹mettelen jot mistä on tulluk kortesnevantie, mä en, sitä niin^{ku} vaikka itte asuu tällä tiellä niin ei sitä niin^{ku} oikeen, vähä ih¹mettelöö tuota nimi. [EK:

mikä siinä nimes sum mielestä on niin kummallista] em_omä tiäs se, mulla tuloo mielehe, kortesneva, niin, se_oon niin_okuj joku sellaanen, se tie menöö ei mihin_okää ja siel_ooj joku suo. niin_okuj jotta, ei se mum mielestä, yhtää kuvaan niin_oku, tätä, mikä, mitä ympäristö-äkik kattoo niin ei se kuvaat tätä paikkaa, niin_oku sillai, monet on sanonuj jotta ompa ruma tiennimi. [EK: mikä ny on - -] joh^onaki virastooski on sanottu jotta ompa ruma tiennimi [naurahtaa] [EK: no kuin_oka ne ny on niitä sitä niin rumana om pitäny] sillai jotta kai ne aatteloo sitte_ojoh^onakit tuola kauempanakij jotta, kortesneva, jotta se_ooj joku, niin_oku aiva hämää paikka.” (JSI, nainen -78)

Selvin mielipide-ero vanhan ja nuoren ikäryhmän välille tuli sellaisissa nimissä, jotka luultavammin perustuvat vanhoihin tervahautoihin. Monet nuoremmista haastateltavista pitivät sellaisia nimiä kuin *Hautarämäkäntie* ja *Hautatorpantie* epämiellyttävinä, koska nimet toivat lähinnä mieleen kuoleman. *Kalmontie* yhdistettiin vastaavasti sanaan *kalm*, jonka myös katsottiin viittaavan kuolemaan. Vanhemmassa ikäryhmässä yksikään haastateltavista ei maininnut *haut*-alkuisten sanojen tuovan mieleen kuolemaa. Heille nimien tausta näyttäisi olevan tuttu, jolloin *haut*-sanaa ei koettu konnotaatioltaan negatiivisena, vaan se yhdistettiin vanhaan elinkeinoon.

”- ja joku tuollaanen hautarämäkäntie niin seki ov vähä, kauhia - -” (TKI, nainen -64)

”hautarämäkäntie tuli tuos heti [EK: mikä siinä on sellasta] no heti semmost kuolemaan viittaavaa.” (PPI, mies -71)

”kalmontie, sekik kuulostaa se kuulostaa ihan kalmantieltä.” (MLO, nainen -75)

Vanhemmassa ikäryhmässä kaksi haastateltavaa mainitsi epämiellyttäväksi nimiksi sellaiset haukkumanimiksi tarkoitetut konnotaatioltaan negatiiviset nimet, joita erityisesti lapset ja nuoret ovat käyttäneet entisaikoina. Haastatellun miehen mielestä tällaiset haukkumanimet ovat olleet sinänsä hyväksyttäviä, koska ne ovat eläneet entisajan kansan suussa hyvinkin voimakkaana. Sen sijaan haastatellun naisen mielestä halventavat haukkumanimet ovat olleet inhottavia, koska niillä on usein pyritty loukkaamaan kyseisen paikan asukkaita. Haastateltu nainen asuu lähellä haastattelussa mainittua *Peräkorvenmaata*. Negatiivisilla konnotaatioilla on korostettu paikan kielteiseksi koettuja seikkoja, jotka toiselle osapuolelle ovat olleet lähinnä huvia ja hauskuutta, mutta itse asukkaille haukkumanimet ovat saattaneet olla hyvinkin arka asia. Kukapa meistä ei haluaisi korostaa rakkaan asuinpaikkansa parhaita puolia.

”no kyllä, tietysti ov vähä tuollaasia, il^lkeetäkin nimiä niin_okum mutta nee nyt ei oov vi-rallisia nimiä kurikas, esimerkiksi paskoonkylä [EK: joo] niit^läkin on mielestäni kurikas, juonenkylä on sanottu paskooksi ja sittet tuola meskaaser rantees on, paskoonkylä siel_oom paskoonneva ja [EK: joo [naura] ää tälläset haukkumanimet] sellaaasia ne on ta-, tuntuu haukkumanimeltä mutta kansan [EK: niin] suus ne on ne on aiva luonnollisia jottei [EK: nii nii] eikä juonenkylääkää varmastim minä en tieräm mutta sitä on sanottu paskooksi, paskoonkyläksi.” (AYL, mies -28)

”- - no sellaaasia jokka niin_oku, olis niin_oku, haukkumanimenä tyh^omiä [EK: joo] niin_oku [EK: vähä niin_oku hal^oventavia] niin hal^oventavia [EK: joo] sillai niin_okuj juonenkylästäkis

sanotahaj jotta paskoonkylä [EK: minkä takia silles sellaanen nimi] em minä tierä [EK: aij jaa] s_uon aina ennen sanottu jotta mennähän paskoonkylän kautta, kirkollen niin näh^arähäm maailmaa [nauraa] [EK: voi kauhia] sittep peräkorvemmaata sanotahan peppukorvemmaaksi [EK: aha] niin tälläset kaikki on sellasia mum mielestä tyh^ymiä [EK: joo] jotta niinkuj jokku ih^miset oikeen nauttii sillä kun ne saa sanuaj jotta, niin ookkos sä sieltä peppukorvemmaasta tai [EK: joo] paskooskylästä [EK: joo] niin ne on tyh^ymiä [EK: joo] niistä mä en oo ikinä tykänny en ikinä enkä mä ikinä mees sanomahan toisellen niin [EK: niin niin] jot ook_{sä} paskooskylästä taij jostaki [EK: joo] että, se on tyh^ymää, et niistä mä en pirä.” (PKO, nainen -45)

Negatiivisia konnotaatioita herättivät myöskin sellaiset nimet, joissa tuli jotenkin esille paikan etäinen sijainti. Mm. *Polvi-Peräkorventie*-nimen mainittiin tuovan mieleen vain sen, että paikka tosiaan sijaitsee jossain perällä, jonne on pitkä matka. Ainoastaan nuoret haastateltavat kokivat sellaiset nimet kielteisinä, jotka viittasivat paikan etäisyyteen keskustasta. Vanhemmat haastateltavat eivät maininneet kertaakaan, että etäisyys olisi jotenkin heidän mielestään negatiivista. Paremminkin vanhempi väestö tuntui arvostavan luonnon rauhaa ja hiljaisuutta, kun taas nuorille kaupungin syke ja elämänmeno on vielä tärkeää. Vanhemmassa ikäryhmässä pidettiin sellaisia tien kuntoon viittaavia nimiä kuin *Kuranevantie* ja *Kytörauskantie* negatiivisina, koska tien huono kunto antaa mielikuvan siitä, että itse paikkakin on huonossa kunnossa. Molemmissa haastatteluryhmissä vieroksuttiin negatiivissävyyisiä nimiä, jotka herättävät mielikuvia siitä, että nimetyssä paikassa on jotain epämiellyttävää tai pelottavaa.

”lahoontie [EK: mitäs siinä on] siitä tulee mieleen sellaanen, lahonnuj joku mārāntyny, ei, ei kuulosta hyvältä. polviperäkorventie, no se on joo, tulee heti semmonen että, asuu sitten niin peräkorves kuv vaan voi olla - -” (PPI, mies -71)

”kuranevantie [nauraa], eei [EK: mikä siitä teköö niin kamalan] em_{mä} tuota kuranevantie ei se oisi oikeen kiva su-, osoote.” (PKO, nainen -45)

”kytörauskantie, s_uei ook kans koviin kiva nimi [EK: mikäs siin_{on}] no se on sel-, rauska, tie [nauraa] [EK: nii [nauraa], sekö ei oo mukavaa] eei s_uei oisi kiva.” (PKO, nainen -45)

Useimmat haastateltavista mainitsivat *Kiimanevantien* olevan epämiellyttävä sanan *kiima* vuoksi. Toisaalta nimi yhdistettiin Kurikassa olevaan kaatopaikkaan, joka sinänsä ei varmasti herätä positiivisia konnotaatioita. Varsinkin osoitenimenä *Kiimanevantietä* pidettäisiin haastateltavien mielestä kiusallisena. Osoitenimen tulisi olla vastausten perusteella mieluummin konnotaatioltaan neutraali kuin negatiivinen. Oikeanlainen osoitenimi näyttäisi vahvistavan paikallista identiteettiä, mutta konnotaatioltaan negatiiviset nimet näyttävät vaikeuttavan positiivista suhtautumista myös itse paikkaan.

”- - kiimanevantie, mä en tykkääm mun yhen kaverin, osoite om muuten kiima-, kiimatie, mut se ei asut täälä, mum mielestä se on ihan kamala [EK: mitä siinä on kamalaa] kiima [EK: se sana vai] se sanana om mum mielestä - -” (MLO, nainen, -75)

”ja kiimanevantiestä en pidä, sen nimestä [EK: no mikäs siinä] en haluaisi asuak kiimanevanties, siitä tulee vaa sellane, tyh^ymä mielehen [EK: nii] em_omä tykkäät tuon nimisestä - -” (PKO, nainen -45)

”öö. jos mä asuusin kiimanevantiev varres niin ei vois olla ehkä kovin kiva mutta [nauraa] [EK: mikä siinä nimes on niin kamalaa [nauraa]] mi-, mi-, mikä ne-e eikö leh^emät ook kiimas [nauraa] [EK: nii [nauraa]] sellanen tulee mielehen.” (LKI, nainen -40)

”kiimanevantie kus sen takia ehkä kum mä tierän että missä tämäki on, elikkä se on tuola kaatopaikalle mennes [naurahtaa], ja muutenkit tuo nimi vähän ei ehkä, kuulosta hyvältä - -” (PPI, mies -71)

Jotkut nimistä herättivät haastateltavissa mitä mielikuvituksellisimpia mielleyhtymiä. *Viinamäentien* sanottiin tuovan mieleen viinan keiton tai salakuljetuksen, *Kyttätie* vihjasi siihen, että naapurit kyttäävät asukkaan tekemisiä, ja *Kalistan metsätiellä* kalistaa kalkkarokäärmeen ääni. *Ropposentielle* on ripoteltu pieniä ropposia (= astioita) ja *Kreinimäentie* toi mieleen Jorma Reinin. Mielenkiintoista on se, että haastateltavien mielikuvitus näyttää kohoavan huippuunsa vieraiden nimien kohdalla. Tällöin haastateltavalla ei ole kokemuksen myötä saatua semanttista tietoa itse tarkoitteesta, vaan nimeä arvioidaan pelkästään nimessä olevien sanojen ja niiden tuomien mielleyhtymien pohjalta.

Mielipide-erot olivat suuria. Se, mikä toisesta oli epämiellyttävä nimi, saattoi toisessa herättää mielenkiintoa ja positiivisia konnotaatioita. Esimerkiksi *Rommelintie* oli erään mieshaastateltavan mielestä varsin komea tiennimi, kun taas toinen haastateltava kertoi, miten kyseistä tiennimeä on kylällä vastustettu. Nimi toi kyläläisille mieleen lähinnä saksalaisen sotaherran, eikä nimen siksi katsottu sopivan tiennimeksi. Toiselle haastateltavalle *Rommelintie* näyttäisi edustavan sotaherraan liittyvää arvokkuutta ja juhluvuutta, kun taas paikalliset ovat ihmetelleet, miten *Rommeli* liittyy syrjäiseen pikku kylään ja sen tiehen.

”rommelintie siin_on komia nimi [EK: jaa ku-, mikä siin_on komiaa] se tulee, saksan sotaherra [EK: niij joo] sehän oli tämä rommeli oikeen.” (HSI, mies -43)

”- - paikkakuntalaaset ov vähä sittet tuota, ritisoinukki sitä tuota kun ne pani sen rommeliksi kus s_ois ennen se, saksalaanen sota- [EK: nii oli rommeli] niin niin ne vähä jotta niin, s_ois pikkuusen toisemmoiseksi pitäny sen nimen jotta kus siin_on se sotaherran nimi pantihin tavallansa, jotta tälläästä.” (AKO, mies -34)

Nimen tuttuus näyttäisi vaikuttavan joissakin tapauksissa siihen, pidetäänko nimen konnotaatiota loppujen lopuksi negatiivisena vai ei. Edellisessä esimerkissä muualla asuva piti *Rommelintietä* komeana nimenä, kun taas tien varrella asuneet olivat vastustaneet nimeä. Läheisen nimen herättämiä ”sopimattomia” konnotaatioita vastustettiin. Haastatteluissa paljastui kuitenkin myös päinvastaisia tapauksia: tutun nimen konnotaatiot

eivät olleet kovin tärkeintä, kun nimeen oli totuttu. Jokapäiväisessä käytössä tarvittavaa nimeä ei enää ajatella niin voimakkaasti nimen konnotaatioiden kautta kuin vieraampaa nimeä. Nimen tuttuus voi näin ollen joissakin tapauksissa voittaa nimen herättämät negatiiviset konnotaatiot.

”- - kyllä niillä kun niij ja kun niihin on tottunut niin [EK: niij joo. jottei niitä niim mietik kun niihin tottuu] ei.”
(HSI, mies -43)

3.5. Nimen tuttuus

Kuten kaikki aikaisemmat hyvän nimen ominaisuudet, myös nimen tuttuus on erittäin ristiriitainen. Toisinaan tutun nimen herättämiä negatiivisia konnotaatioita vastustetaan hyvin voimakkaasti, kun taas toisinaan tutun nimen konnotaatio on saattanut muuttua neutraaliksi tai jopa positiiviseksi käytön myötä. On myös mahdollista, että tuttu nimi on ollut aina itse kielenkäyttäjälle neutraali tai positiivinen, vaikka samalla ollaan tietoisia siitä, että nimi herättää ulkopuolisissa yleensä negatiivisia konnotaatioita.

Haastatteluissa useimmat pitivät esimerkiksi nimeä *Pyrynperäntie* negatiivisena, koska nimi toi mieleen lähinnä lumipyryn ja tuulen, joita ei konnotaatioiltaan pidetty positiivisina. Yksi haastateltavista piti nimeä omalaatuisuutensa vuoksi hyvänä, koska se oli jäänyt heti tien ohi autolla ajaessa mieleen. Toinen haastateltava mieltyi nimeen siksi, että se tuntui hänestä läheiseltä ja aihepiiriltään tutulta. Suurimman osan elämästään haastateltava oli asunut *Tuiskulankylässä*, jossa tuuli on jokapäiväinen vieras. Koska *Tuiskula* sopi hänen mielestään lakeuden keskellä sijaitsevalle kylälle hyvin nimeksi, niin mikseipä *Pyrynperäntiekin* olisi sopiva nimi tielle. Kyseisen haastateltavan mielestä nimi oli päinvastoin positiivinen erikoisuutensa vuoksi eikä siihen sisältynyt mitään kielteistä.

”pyryperäntie, [EK: mitäs siin_on, kummallista] [nauraa] lumipyryä ja perää ja [nauraa] aiva ih^lmeelline, ei ei tuollaane.”
(APE, nainen -74)

”pyryperäntieki on joskus tulluv vastahan se oli justihi sellaanem mikä jäi mielehen kus sen näki jossaki.”
(MKI, mies -76)

”noo yhtäkkiä tuos nyt tuloo tuo pyryperäntie kut täs kattoo niin [EK: mikä siin_on kamalaa] joo no en tiäs se, em_omä tierä. pyry se on yhtäkkiä sanana tuollaanev vähä, vähä tuota niin - -”
(RKO, mies -43)

”tuo on aiva hauska tuo pyryperäntie [EK: no mikä siitä teköö hauskan] no se siin_on tälläästä tota paikallisuutta [EK: niin] joka, ja erikoosta jotta niitä tuskin suomesta löytyy muolta.”
(AYL, mies -28)

Koska haastatteliija on kotoisin *Varpahaiskylästä*, monet haastateltavista halusivat keskustella kyseisen kylän nimestä. Yksi haastateltavista piti nimeä konnotaatioltaan negatiivisena, mutta monien mielestä kyseinen kylännimi on varsin hyvä nimi, koska siihen on ajan myötä tottunut ja koska nimi on erikoinen ja erottuu siksi muista kylännimistä. Nimen tuttuus on näin ollen vaikuttanut siihen, että nimi tuntuu mieluisalta ulkopuolisten kauhisteiluista huolimatta.

”öö tuota niin, kun on muita tulluk kurikkahan niin ne on ihmetellyn niin ku tut-, ystäviä kylähän ihmetellym mikä varpahaiskylä tämä oikeen on [EK: niij joo] mutta mulles se on niin tosi tuttu että aivan, aivan mielelläni sitä käytän, ja sellaanen kotoonen.”

(LKI, nainen -40)

”- - ei varpahaiskyläkää oo huono [nauraa] vaikka sitä ourot ihⁱmettelöö [EK: niin [nauraa] eikö oo] eikö ne ook kaikki hyviä.”

(AAL, mies -39)

”varpahaaskylä on ainaki aiva hyvä nimi [nauraa], ja vähä erikooseeki [EK: nii nii, jot jää mielehen] se jää mielehen - -”

(MKE, nainen -44)

”no tuo on kyllä mum mielestä yhtäkkiä tuo varpahaaskylä niin se om mum mielestä [nauraa] [EK: [nauraa] sellaanen jottei mikää kovin hyvä] ei oon nimi ol^ovana kal^askahra oikeen [EK: no mikä siinä sum mielestä on sellasta jotta sä et piräs sitä kovin hyvänä nimenä] no yhtäkkiä vain tuntuu että se on niin ku, tuollaanen jotta niin, ei se sano ol^ovana mitää muuta [EK: nii nii joo].”

(AKO, mies -34)

Nimen tuttuus tulee erityisesti esille silloin, kun kyseessä ovat aihepiirinimet sekä perinteinen asukasnimistö. Tällaisilla nimillä katsotaan olevan korostettu opastustehtävä, eikä nimen muilla ominaisuuksilla näytä olevan ainakaan ensi sijassa kovinkaan suurta merkitystä. Pelkästään jo nimi orientoi kulkijaa ja antaa vihjeen siitä, missä tie voisi sijaita.

”kyllä ne mum mielestä aika hyvin niin ku suuntaa antavia kuitenkin monet nimet tietää, suurim piirtein nimestä jo vähä kurikas asunun niin kauan, mihin kää päin viittaa - -”

(VSA, nainen -75)

Kun kielenkäyttäjät tuntevat kylän vanhaa asukasnimistöä tai kun asuntoalueen tiennimet ovat hänelle tuttuja ainakin aihepiiriltään, pidetään nimeä mielekkäänä. Haastateltavien mielestä aihepiirinimet ja asukasnimistöön pohjautuvat tiennimet ovat hyvin käyttökelpoisia ja ekonomisiakin käyttäjän kannalta. Käyttäjää miellyttää se, että hän pystyy jo tiennimen perusteella arvioimaan, missä tarkoite mahdollisesti sijaitsee.

”- - niin kut tämä kantaintieki, niin se on ollut siellä asunu, en tieräm mitem pitkähän, varman toistasataa vuotta tämä kantain, kantai ollut ja jos sinner rakennetaha uusia niin, kuv vain sanoo tietää jotta se on kantaintie, jotta siellä asuu niin sinne, kyllä osajaa [EK: nii se auttaa suunnistamahan] niin on, mutta jos sinne pantaas joku joka pariv vuotta sitte olis, olis tuota, rakentanu, [EK: joo] pantaas sen taloon nimi niin eipäs sitä tietääskää sitte [EK: niij joo, jotta om parempi suunnistaa vanhojen avulla] niin oj joo. kyllä.”

(HSI, mies -43)

Asukas- ja aihepiirinimet tuntuvat haastateltavien mielestä luovan loogisuutta nimistööseen. Haja-asutusalueilla on loogista käyttää talonnimiä myös tiennimissä, ja keskustan tarpeita palvelevat asuntoalueille suunnitellut erilaiset aihepiirinimet. Kielenkäyttäjän täytyy vain entuudestaan tuntea *Kahilan* tila, jotta hän voisi todellakin suunnistaa *Kahilantielle* pelkästään nimen perusteella. Nimisysteemin ekonomisuus kärsii, jos perustietoa eri alueiden nimistöstä ei ole. Kielenkäyttäjällä täytyy olla jonkinlaista perustietoa siitä, millaisia aihepiirinimiä kullakin asuntoalueella on, jotta jo nimi voisi ohjata orientoitumista. Kurikan kokoisessa pikku kaupungissa laajoja asuntoalueita ei ole kovin monta, joten aihepiirinimi on helppo sijoittaa oikeaan alueeseen.

Yllättynyt olin siitä, miten paljon nuoretkin haastateltavat olivat sidoksissa vanhaan asukasnimistöön ja miten voimakkaasti he puolustivat tilannimien käyttöä tiennimissä. Haja-asutusalueilla asujaimisto on suhteellisen muuttumatonta verrattuna kaava-alueeseen, joten sivukyliä nuoret tuntevat hyvin lähiseutunsa asukkaiden nimet. Tiennimien pohjana olevat asukasnimet ovat tuttuutensa vuoksi käyttökelpoisia ja hyviä nimiä.

”- - oiskohan tuo riskukuranevantie tuola joh^onaki oppahammäellä kus sielä o riskuja palⁱ jo - -”
(TKI, nainen -64)

”kahilantie ov varmahan täälä, olisko johonakil luovan kyläs, em_umä tiä, kahila on täälä sukunimi.”
(APE, nainen -74)

Myös keskustassa asuneet nuoret pitivät tilannimiä käyttökelpoisina tiennimiin. Koska tiennimet täytyy joka tapauksessa olla haja-asutusalueillakin, on yksinkertaisempaa käyttää jo olemassa olevia tilojen nimiä kuin keksiä kokonaan uusia. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, ettei uusien asukkaiden mukaan saisi antaa tiennimeä, vaan nimellä tulisi olla pitkiä perinteitä kyseisellä kylällä. Tiennimeen tulisi valita sellaisen tilan nimi, joka on ollut esimerkiksi suurin tai vanhin kylällä tai tien varrella. Tärkeintä on, että tiennimeen valittaisiin luontevimmalta tuntuva tilannimi, koska silloin kielenkäyttäjän olisi helppo omaksua nimi. Jos tie kulkee esimerkiksi *Ollikkalan* tilan ohi, voidaan nimeksi laittaa *Ollikkalantie*. Nimi voitaisiin haastateltavien mielestä antaa myös sen mukaan, mikä tila tien päässä sijaitsee. Haja-asutusalueiden asukkaat luottivat keskustan asukkaita enemmän siihen, että tilannimiä käytetään oikeudenmukaisesti tiennimissä. Heidän mukaansa aina on varmasti ollut jokin peruste, jonka mukaan tilannimiä on laitettu myös tiennimiin. Keskustan asukkaat olivat valmiita uskomaan, että tiennimien valintaan liittyisi myös tietynlaista arvovalian mittausta: mahtavimman tilan nimi on laitettu tiennimeenkin sen kummempia vaihtoehtoja pohtimatta.

”- ehkä just kum miettii niitä perinteitä että jos on olluk kylällä joku isompi tila, niin sem mukaan, taikka sitte, jos sielä tiem pääs ny ei ook kus se yks ja ainut tila, mum mielest se on aiva hyvä - -”
(MLO, nainen -75)

”- - mutta mä en sitted tiä että jos sev vaaj jokku, jokkum muut päättää niin sitten nevarmaan kattoo vaan, jostakit tilastoista että kellä on suurimmat tienistit tai jotakim muuta vastaavaa ja sem mukaan sitte, kellä on enitem mettää peltoa niin, sem mukaan iskee nimen niin.”
(MKI, mies -76)

Vaikka nuoret eivät tienneetkään asukasnimistöön pohjautuvia tiennimiä yhtä paljon ja yhtä laajalti kuin vanhemmat haastateltavat, he pitivät tällaisia tiennimiä hyvinä niminä. Mielenkiintoista on, etteivät haastateltavat nähneet ristiriitaa siinä, miten he puolustivat asukasnimistön tärkeyttä niiden opastavuuden vuoksi, vaikka heillä itsellensä nimien opastavuus ei aina välttämättä toiminutkaan tietämättömyyden vuoksi. Nuoret haastateltavat näyttivät ajattelevan asukasnimistön käyttökelpoisuutta tiennimissä kyseisen kylän asukkaiden kannalta eivätkä niinkään omalta kannaltaan. Joissakin vastauksissa näkyi selvästi, miten haastateltava oletti tietyn nimen pohjautuvan asukasnimeen ja piti nimeä sen vuoksi hyvänä, vaikka hänelle itselleen nimi olikin outo.

”- nämä justihij joku sivulantie ja mitä täälä on, kuusistontie niin, se, niinuku, jotenki om paljo enemmäm perillä että mihinä päin ollahan kun sanotahan että kuusistontielleä kus siinä asuu kuusistoja tai jotaki - -”
(RKA, nainen -74)

”- - no esimerkiksi tääl,ol latvalantie niin siitähän nyv voi päätelläj jot siel,ol latvalan sukua - -”
(JSI, nainen -78)

Kaava-alueiden aihepiirinimet palvelevat ekonomisesti kielenkäyttäjää. Tietyn asuntoalueen eläin- tai kasviaiheiset kadunnimet helpottavat muistamista ja auttavat yhdistämään kadunnimen oikeaan alueeseen. Aihepiirinimiä pidettiin hyvinä myös siksi, että ne on helppo yhdistää ympäröivään luontoon, vaikka nimien todenperäisyyteen ei aina suhtauduttukaan vakavasti. Aihepiirinimet tuntuivat haastateltavista järjestelmällisiltä, ja yksi haastateltavista sanoikin, että ”kyllä niissä nimissäkin jokin järjestelmällisyys täytyy olla, ettei hujan hajan ole kaikki”. Kielenkäyttäjistä tuntuisi hankalalta, jos erityylisiä kadunnimiä olisi sekaisin samalla alueella. Käytön kannalta on miellyttävämpää, jos saman alueen kadut kuuluvat samaan aihepiiriin. *Kettutien* lähellä olisi haastateltavien mielestä suositeltavaa käyttää muitakin eläinaiheisia kadunnimiä.

”- - tuolahan on, mikä tää alue on pikkuhissan yläpuolella jyrämmäes [EK: jyränmmäes] niin sielähän on niitä marjapolkuja ja mustikkapolku ne on aiva hauskoja, ne osaa sillä lailla yhdistääkki että missä ne o - -”
(MLO, nainen -75)

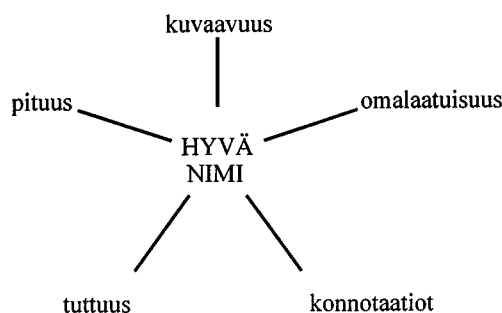
”kyllä ihan tällääset, puroluomat ja ja ja eri puitten nimet me-, metsis ja ja ja eläinten nimikki on iham mukavia joku aluev voi olla vähä sen tyyli-, sellasta sellasta nimistä että heti tietää jos kurikaskij joku tämmönen, öö, tämmönen jänis karhu kettu susi, tällääsiä tulis niim muistaas jotta haa se onkis sielä päin [EK: joo] se, jotta tällääsiä ryhmiä, net tuntuus aiva kivalta.”
(LKI, nainen -40)

Aihepiirininimissä ja asukasnimistöön pohjautuvassa tiennimistöissä tullaan jälleen alkuun: nimen pituus voi ruveta häiritsemään tutuissakin nimissä kielenkäyttäjää. Kurikassa on esimerkiksi runsaasti länsisuomalaiseen tapaan kaksiosaisia sukunimiä, joten tällaisia asukasnimistöön perustuvia kaksiosaisia tiennimiä saatettaisiin vierastaa pituutensa vuoksi, vaikka nimi muuten olisi perusteltu ja hyvin käyttökelpoinen.

”justihin tälläset pitkät hanjalat nimet niin ne om mel’keen, kaikkista han-, kaikkista tuota niin ettei se nimi nyt sill-, sinänsän nym mikää tartte, jottei sillä oon niim mutta tosiaan nuo, pitkät nimet kyllä kaksosaaset niin.” (RKO, mies -43)

3.6. Hyvän nimen ristiriitaisuudet

Yksiselitteistä kuvaa hyvästä nimestä tuskin koskaan saadaan rakennettua. Hyvä nimi näyttää olevan riippuvainen monista eri asioista eri kielenkäyttäjillä. Toisinaan kielenkäyttäjän on hankala perustella hyvän nimen valintaa, kun taas joissakin tapauksissa hyvän nimen kriteerit näyttäisivät olevan hyvinkin selkeitä. Nimiä ei yleensä voida jakaa vain yhden ominaisuuden perusteella hyvän nimen kategoriaan. Parhaimmillaan hyvä nimi yhdistää monia eri ominaisuuksia, ja voidaankin väittää, että nimi on sitä parempi, mitä useampia ominaisuuksia se sisältää. Hyvän nimen perusmallina voitaisiin pitää ns. kehäkukkamallia. Mallin mukaan hyvästä nimestä näyttäisi tulevan sitä parempi, mitä enemmän se sisältää eri ominaisuuksia. Jos kuvaava nimi olisi omalaatuinen, pituudeltaan sopiva ja nimi vielä kaiken lisäksi sisältäisi käyttäjän kannalta mieleisen konnotaation, olisi tällainen nimi huomattavasti ”parempi” kuin pelkkä pituudeltaan sopivanmittainen nimi.

Kuvio 3. Hyvän nimen valinnan perusmalli eli kehäkukkamalli.

Toisaalta kielenkäyttäjän hyvän nimen valinnat voivat olla hyvinkin oikullisia. Tarpeeksi omalaatuista nimeä voidaan pitää parempana kuin monta eri ominaisuutta sisältävää hyvää nimeä. Kehäkukkamalli ei enää toimi silloin, kun sen eri dimensiot ovat ristiriidassa keskenään. On selvää, että tuskin kukaan kielenkäyttäjä noudattaa järjestelmällisesti tiettyä kriteeriä määritellessään hyvää nimeä. Kokemukset ja konteksti vaikuttavat varmasti siihen, minkä nimen kielenkäyttäjä kulloinkin kokee hyväksi nimeksi.

Hyvän nimen rajoituksia näyttäisivät olevan nimen pituus, kuvaavuus, omalaatuisuus, konnotaatiot ja tuttuus. Ensisijaisesti liikkeelle lähdetään siitä, että hyvä nimi on lyhyt ja ytimekäs tai että sen tulisi kuvata tarkoitettaan. Vain yksi nuori mieshaastateltava mainitsi heti ensimmäisenä hyvän nimen kriteeriksi omalaatuisuuden, kun muut haastateltavat päätyivät omalaatuisuuteen vasta vähitellen haastattelun edetessä. Vaikka haastatteluotokseni onkin hyvin pieni, voidaan tuloksia silti pitää suuntaa antavina. Jos ainoastaan yksi kahdestakymmenestä haastateltavasta pitää omalaatuisuuden kriteeriä ensisijaisena hyvän nimen kriteerinä, osoittaa tämä nähdäkseni, miten toissijaisesti muut vaativat nimeltä yksilöllisyyttä.

”tavallaan sellasia vähä omalaatuisia että ne jää sitem mielehen ku yhtäkkiä, tuola ajelee autolla ja kattoo jotta tuos on tuollaanej jotta mikä tuo voi ollaj ja.” (MKI, mies -76)

Aluksi hyvän nimen kriteeriksi valittiin nimen sopiva pituus, mutta useimmat haastateltavat hylkäsivät lyhyen nimen *Karvatie*, koska nimen ei koettu kuvaavan kohdettaan. Kohdettaan haastateltavien mielestä hyvin kuvaava *Mäkitie* on toisaalta liian yleinen, joten nimeltä alettiin vaatia omalaatuisuutta. *Tripuusenmäentietä* pidettiin yleensä omalaatuisena murteellisena tiennimenä, joka sopii hyvin Kurikkaan. Siitäkin huolimatta, että nimen sanasemanttinen merkitys oli useimmille outo ja ettei nimi haastateltavien mielestä kuvannut mitenkään kohdettaan, nimeä pidettiin hyvänä. Omalaatuinen nimi *Murhatie* sisälsi haastateltavien mielestä negatiivisia konnotaatioita samoin kuin *Pyrynperäntie*. Nimen tuttuus voi kuitenkin vaikuttaa siihen, etteivät useimpien mielestä negatiivisiksi koetut nimen konnotaatiot vaikuta omaan mielipiteeseen, vaan läheinen nimi koetaan muiden mielipiteistä huolimatta hyvänä nimenä. *Tuiskulankylässä* asuvalle miehelle *Pyrynperäntie* oli hyvä nimi, samoin kuin *Varpahaiskylään* tottuneet pitivät nimeä hyvänä, vaikka oudommat kyseistä nimeä olivatkin usein kummastelleet ja kauhistelleet.

Hyvän nimen tulisi haastateltavien mielestä olla ensinnäkin siis lyhyt ja/tai kuvaava. Näiden kriteerien jälkeen haastattelijat tuntevat painottavan nimen konnotaatioita ja omalaatuisuutta. Vastausten perusteella näyttäisi kuitenkin siltä, että lyhyiden

periaatetta voidaan rikkoa aika yleisestikin, ilman että nimi muuttuisi ”huonoksi”. Lyhyt ja ytimekäs nimi ei välttämättä sisälläkään tarpeeksi informaatiota pitkään nimeen verrattuna. Nimen sisältö vaikuttaa paljolti siihen, miten kriittisesti nimen pituuteen suhtaudutaan, sillä pitkän nimen mielekäs sisältö voi olla parempi vaihtoehto kuin lyhyen nimen epämiellyttävä sisältö. Kuvaavuuden kriteeriä voidaan joissakin harvoissa tapauksissa rikkoa, mutta rikkomuksia ei sallita yhtä herkästi kuin nimen pituuden suhteen. Tuttujen ja läheisten nimien kuvaavuuteen suhtaudutaan suopeammin kuin outojen nimien kuvaavuuteen. Tämä selittyy siitä, että tutun nimen tarkoite on yleensä käytön kautta muodostunut mielekkääksi. Näin nimen kuvaavuuden kriteeri täyttyy helposti, kun kielenkäyttäjä on ajan myötä yleensä löytänyt nimen ja tarkoitteen välisen yhteyden. Outojen nimien kuvaavuutta joudutaan arvioimaan tässä ja nyt -periaatteella, jolloin ajan mukanaan tuoma tieto nimestä ja sen tarkoitteesta puuttuu. Jos nimi ei kielenkäyttäjän mielestä näytä kuvaavan kohdettaan tai nimelle on vaikea keksiä selitystä nimen tarkoitteen pohjalta, nimeä herkästi pidetään huonona nimenä. Kriittisimmin haastateltavat suhtautuvat sellaisiin nimiin, joiden konnotaatio on negatiivinen. Nimen negatiivista konnotaatiota pidetään yleensä huonona mainoksena myös itse paikalle, koska nimen konnotatiivisen sisällön katsotaan vaikuttavan voimakkaasti paikasta syntyviin mielikuviin. Omalaatuisuuden kriteeriä voidaan myös rikkoa nimissä, mutta liiallinen nimen yleispätevyys saattaa häiritä kielenkäyttäjää. Nimien omalaatuisuutta on sikäli hankala tutkia, että sitä käsiteltiin muita hyvän nimen kriteereitä vähemmän haastatelussa. Tämä toisaalta osoittaa sen, että nimen omalaatuisuutta ei loppujen lopuksi pidetä muihin kriteereihin nähden kovinkaan tärkeänä. Haastattelujen pohjalta on lisäksi hankala määritellä, mitä kukin omalaatuisuudella tarkoittaa. Jonkun kielenkäyttäjän kokemana omalaatuinen nimi voi olla toiselle kielenkäyttäjälle hyvinkin arkipäiväinen ja tavanomainen.

Olen kerännyt joitakin haastatteluissa mainittuja tien- ja paikannimiä taulukoksi, joka havainnollistaa, miten negatiivisia konnotaatioita vastustetaan lähes yksioikoisesti hyvää nimeä valitessa. Nimen kuvaavuus sallii enemmän poikkeuksia kuin negatiivinen konnotaatio. Ainoastaan nimen tutuus saattoi voittaa negatiiviset konnotaatiot ja sen, ettei nimi kuvaa todellisuutta kielenkäyttäjän odottamalla tavalla. Tutulle nimelle sallitaan enemmän poikkeuksia kuin vieralle nimelle. Mielenkiintoista onkin juuri se, miten liikkeelle lähdetään aivan eri kriteereistä, kuin mihin lopulta päädytään. Kukaan haastateltavista ei sanonut alun perin, että tutut nimet olisivat hyviä nimiä, vaan he pyrkivät mainitsemaan hyvän nimen ominaisuuksia, joista kuitenkin lopulta tutun

nimen sallittiin poiketa muita nimiä yleisemmin. Täytyy kuitenkin muistaa, että haastattelujeni otanta on hyvin pieni, vain 20 henkilöä.

Taulukko 1. Hyvän nimen kriteerien rikkominen.

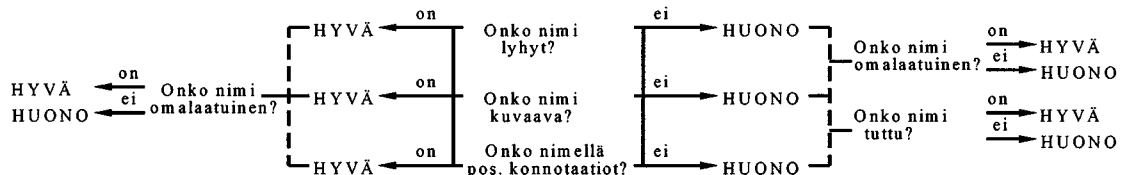
Tiennimi	Nimi on oma-laatuinen.	Nimellä on positiivinen konnotaatio.	Nimi on lyhyt.	Nimi on kuvaava.	Hyvä/huono nimi
Pyrynperäntie ¹					hyvä nimi
Pyrynperäntie ²		—			huono nimi
Kuranevantie		—			huono nimi
Kalmontie		—			huono nimi
Karvatie		(—)		—	huono nimi
Rintatie				—	huono nimi
Mäkitie ¹	—				huono nimi
Mäkitie ²					hyvä nimi
Peräkyläntie ¹	—	(—)			huono nimi
Peräkyläntie ²		(—)			hyvä nimi
Hauskanmäentie			—		hyvä nimi
Oikotie ¹	—				huono nimi
Oikotie ²					hyvä nimi
Tripuusenmäentie ¹			(—)	—	hyvä nimi
Tripuusenmäentie ²				—	huono nimi
Kärnessaarentie		—	(—)		huono nimi
Kortesnevantie ¹		—		(—)	huono nimi
Kortesnevantie ²					hyvä nimi
Varpahaiskylä ¹		(—)		—	hyvä nimi
Varpahaiskylä ²		(—)		—	huono nimi
Laurilanmäentie ¹			—	(—)	hyvä nimi
Laurilanmäentie ²				—	huono nimi
Lahoontie		—			huono nimi
Kiimanevantie		—			huono nimi
Pitkämä ¹				—	huono nimi
Pitkämä ²					hyvä nimi
Leipikankaantie				—	huono nimi
Mertämäentie				—	huono nimi
Niskatie				—	huono nimi
Sandvikintie				—	huono nimi
Murhatie		—			huono nimi

(—) = irrelevantti rikkomus

Useimmissa tapauksissa jätin taulukosta pois sellaiset hyvät nimet, jotka eivät haastateltavien mainintojen mukaan rikkoneet mitään hyvän nimen ominaisuutta. Esimerkiksi *Huvilatietä* pidettiin lyhyenä nimenä, jolla on positiiviset konnotaatiot. Nimen oletettiin myös kuvaavan ympäristöään, eikä sen omalaatuisuutta kyseenalaistettu, kuten tehtiin *Mäkitien* tai *Oikotien* suhteen. Vertailun vuoksi taulukossa on monta nimeä kahteen kertaan, koska joitakin nimiä toiset haastateltavista pitivät hyvinä ja toiset huonoina. Taulukosta näkyy, miten esimerkiksi *Pitkämöä* pidettiin sekä huonona että hyvänä nimenä. Erään haastateltavan mielestä *Pitkämö* rikkoo kuvaavuuden kriteeriä ja on siksi huono nimi. Toisen haastateltavan mukaan kyseinen nimi oli hyvä, eikä se hänen nähdäkseen rikkonut mitään hyvän nimen kriteeriä.

Kun hyvän nimen valinnassa ilmenee ristiriitaisuuksia, kehäkukkamallia paremmin valinnan monimutkaisuuden osoittaa verkkomalli. Verkkomallista käy kehäkukkamallia paremmin esille se, miten toissijaista nimen tuttuus ja omalaatuisuus todellisuudessa ovat, mutta kuitenkin ne viime kädessä usein vaikuttavat siihen, koetaanko jokin nimi lopulta hyväksi vai huonoksi nimeksi. Katkeamattomat viivat osoittavat ensisijaisesti tapahtuvaa valintaa. Toissijainen valinta on osoitettu katkoviiivoin. Ensisijaista valintaa tapahtuu aina, mutta toissijaista valintaa tapahtuu vain silloin tällöin. Kielenkäyttäjät päättää joko jo ensisijaisen valinnan aikana, onko nimi hyvä vai huono, tai hän turvautuu vielä toissijaiseenkin valintaan tehdäkseen lopullisen päätöksensä. Kielenkäyttäjät voi joko käydä läpi järjestyksessä kaikki ensisijaisen valinnan kriteerit, tai hän voi käydä läpi vain yhden ensisijaisen kriteerin. Kielenkäyttäjät voi myös hypätä lyhyiden kriteeristä suoraan nimen konnotaatioihin jne. Se, miksi ainoastaan verkon oikeassa laidassa esiintyy nimen tuttuus toissijaisen valinnan dimensiossa, on perusteltavissa aineiston pohjalta. Jos tuttu nimi on jo sinänsä hyvä, eli se on esimerkiksi lyhyt ja kuvaava, ei nimen tuttuus ole enää ratkaisevaa muutenkin hyvältä tuntuvassa nimessä. Eräs vanhemman ryhmän naishaastateltava piti esimerkiksi *Savitietä* hyvänä nimenä, koska se on lyhyt ja kuvaava. Nimi oli myös hyvin tuttu, koska haastateltava kulkee tietä pitkin joka päivä töihin, mutta tuttuus ei enää ole ratkaisevaa muutenkin hyvässä nimessä. Sen sijaan huonona pidetyssä nimessä tuttuus voi olla niinkin ratkaisevaa, etteivät huonon nimen kriteerit tunnu enää tärkeiltä, vaan nimi on hyvä pelkästään tuttuutensa vuoksi. Esimerkiksi *Varpahaiskylässä* asuvalle haastateltavalle oman kylän nimi tuntui hyvältä, vaikka haastateltava olikin samalla tietoinen vieraiden ihmisten kummastelevasta suhtautumisesta kyseiseen nimeen. Haastateltavat lähtivät yleensä

liikkeelle rationaalisuuden periaatteesta, mutta rationaalisuuden voitti usein haastateltavan emotionaalinen suhde nimeen ja paikkaan.

Kuvio 4. Hyvän nimen valinnan verkkomalli.

Tripuusenmäentien valinta hyväksi nimeksi tapahtuu verkkomallissa seuraavasti: Nimi ei ole lyhyt, eikä se ole kuvaava, joten nimi olisi tämän perusteella huono. Koska nimi on kielenkäyttäjältä omalaatuinen eli hän jatkaakin valintaansa toissijaiseen valintaan asti, nimi osoittautuu hyväksi. Vastaavasti *Oikotien* valita tapahtuu siten, että nimeä pidetään lyhyenä ja kuvaavana, mutta koska nimi ei ole omalaatuinen, se osoittautuikin huonoksi nimeksi. *Karvatie* on lyhyt nimi, mutta se ei ole kuvaava eikä sillä ole positiivisia konnotaatioita, jolloin nimi osoittautuu huonoksi nimeksi.

4. NIMEN SUHDE TODELLISUUTEEN

4.1. Haastateltavien käsitys tiennimien synnystä

Kaikilla haastateltavilla oli jonkinlainen käsitys siitä, miten tiennimet ovat saaneet alkunsa. Nuoriso luetteloi yleisimpiä tapoja, joiden mukaan nimiä on annettu, kun taas vanha ikäryhmä kävi yleensä esimerkkien avulla läpi, mistä kukin tie on heidän tietojensa tai käsityksensä mukaan saanut nimensä. Vanhemmalla ikäryhmällä oli tietoa kylän asutushistoriasta, merkittävästä tapahtumasta tms., joka on saattanut vaikuttaa tien nimenantoon. Nuoriso teki lähinnä omia arvailuja ja johtopäätöksiä listassa olevien nimien perusteella. Nimien syntyä pohtiessa haastateltavat lähtivät luonnollisesti liikkeelle sellaisista nimistä, jotka olivat heille itselleen tuttuja. Tuttujen nimien taustaa oli helppo selittää joko kuullun tiedon perusteella tai omien mielikuvien ja käsitysten poh-

jalta. Haastateltavien mukaan oudoimmille nimille oli vaikea keksiä mahdollista nimenantokriteeriä, kun tarkoitekaan ei ollut tuttu.

Yleisimpänä tien nimeämisperusteena pidettiin tien varsilla olevien talojen ja paikkojen nimiä. Jokainen haastateltava toi esille kyseisen nimeämistavan. Tämän lisäksi nimettyjen paikkojen ominaisuudet, kuten pinnanmuodot tai ympäröivän luonnon ominaispiirteet mainittiin tärkeinä nimenannon lähteinä, mutta mainintoja tuli huomattavasti vähemmän kuin edellisestä nimeämistavasta.

”no näiski on esimerkiksi tällainen marmorintie sielähän on se, kaivos silloj ja, täs on tämä meiränkit tie niin, se on esimerkiksi mäkitietä se on, nel’jä sellasta isua mäkiä täs tiem ma-, tie-, -osuurella ja [EK: joo] kettunevan mettätieki on esimerkiksi siitä kus se ki-, kettunevan, nevoja kiertää kahta eri nevaa [EK: joo] ja housujärventie on sit taas se menöö housujärven ohitte. tälläsiä ne oj jotka joh^onkij johtaa nämä [EK: joo]. tien nimet, ja sattet taloon, taloon tuota, nimistä kans ja asukka-, noksoonkyläntie niin se on nys siel on noksoo ja olikkalantie päättyy sinne esimerkiksi siitä ka-, siitä menöö olikkalan ohitten niin näm on sen siitä muorostunu [EK: joo].” (AAL, mies -39)

Jotkut arvioivat myös kyseisellä paikalla sattuneiden tapahtumien vaikuttavan nimien syntyyn, ja tähän liitettiin yleensä arvailuja *Murhatie*-nimen synnystä. Jotkut haastateltavista pohtivat myös sitä, miten paljon nimiä on loppujen lopuksi vain keksitty ilman sen erityisempiä nimenantokriteereitä.

Tiennimien ja paikannimien syntyä yleensäkin ei silti pidetty mitenkään itsestään selvänä, vaikka jonkinlainen käsitys nimien synnystä olikin kaikilla. Erityisen hankalaa oli haastateltavien pohtia ns. leksikaalisesti läpinäkymättömiä nimiä. Täytyy kuitenkin todeta Kiviniemen (1990: 13) tapaan, että leksikaalinen läpinäkymättömyys riippuu viime kädessä siitä, millaista tietoa kullakin on maailmasta ja yleensä paikannimistöstä. Tässä yhteydessä pidän leksikaalisesti läpinäkymättöminä nimenomaan sellaisia nimiä, joiden sanasemanttinen tausta ei ole haastateltavalle selvä. Useimmista haastateltavista oli esimerkiksi vaikea hahmottaa, mistä nimi *Sandvikintie* olisi voinut tulla tai mitä se voisi kuvata, vaikka nimeä sinänsä ei voida yleisesti ottaen pitää läpinäkymättömänä.

”- sandvikintie tuoki on tuollaanej jotta, ei niinkum mitää kerro, tuo ei ook kyllä yhtääm mum mielestä poh^ojalaanen sillä lailla jokus sandvikintie, oisko vähä ruottihin vivahtavaki.” (VSA, nainen -75)

”sandviikintie. mikä hiekkaviikin^okitie tämä on. kyllä kurikas sandviikkiä voi ollam mutta aivan outo, ruotsim peräänen.” (LKI, nainen -40)

Tiennimien syntyä pohtimalla halusin korostetusti tuoda esille nimen tarkoitteen. Vastauksista huomaa, miten tärkeäksi osaksi nimeä sen tarkoite koetaan. Semanttinen kolmiomalli kärsii heti, jos käyttäjä kokee ongelmia yhdessäkin sen kärkipisteessä: merkis-

sä, referenssissä tai tarkoitteessa. Sitä vaivattomampi nimi oli selittää, mitä helpommin nimen tarkoitteelle löytyi selitys kielenulkoisesta todellisuudesta. Tällainen nimi koettiin myös mielekkääksi käytössä: kun nimen ja tarkoitteen välillä ei ole epäselvyyttä, nimi tuntuu jäävän helposti mieleen eikä nimenannon syystä ole epäselvyyksiä. Ellei nimen tarkoitteelle löytynyt mielekästä selitystä kielenulkoisesta maailmasta, ei nimikään tuntunut enää välttämättä sopivalta.

Parilla haastateltavalla oli hankaluuksia mieltä tiennimien syntyä, sillä heidän mielestään se on osaksi käsittämätön prosessi. Molemmat haastateltavat olivat vanhemmasta ikäryhmästä, joten osasyynä uskoisin olevan sen, ettei näillä haastateltavilla ollut nuorten tavoin koulutuksen mukanaan tuomaa tietoa kielestä ja nimistöstä. Toisaalta hankaluutta on ehkä tuottanut myös itse haastattelutilanne. Haastateltavat ovat ehkä ajatelleet, että heidän pitäisi antaa kaiken kattava selitys suomen kielen opiskelijalle, ja ovat siten eksyneet ajattelemaan nimenantoprosessia hankalampana kuin se onkaan. Haastattelijan edessä ei olekaan luotettu omaan arkitietoon. Haastateltavat tunsivat hyvin paikallishistoriaa ja kurikkalaisia paikannimiä, joten taustatiedon puutakaan ei voinut olla syynä epävarmuuteen. Nämä haastateltavat pohtivat mm. sitä, kuka tai ketkä lopulta määräävät, mikä paikan nimi on.

”em₀mä tierä, jonku. em₀mä ymmärräm mistä ne ov voinus saaras sitte nimensä. [EK: nii] em₀mä tajuas sitä [EK: [nauraa] nii] jonkum miehen, jonkum miehen kautta [nauraa] tai, em₀mä tieräj jon-, mistä, mistä ne on tullum mä en käsität sitä ainakaa ajatella [EK: niin] jotta mistä se on, nimet ov voinut tulla. se on kyllä käsittämätöön ei sit₀oon niin₀ku ikänä tullu aateltua jotta - -”
(PKO, nainen -45)

4.2. Nimet kuvaavat todellisuutta

Kun haastateltavat pohtivat tiennimien syntyä, useimmat heistä olivat taipuvaisia ajattelemaan, että tiennimet kuvaavat todellisuutta. Nimen katsottiin kuvaavan ympäristöään ja kohdettaan tai nimenantoon uskottiin aikoinaan vaikuttaneen jonkin näkyvän syyn, jota tosin ei välttämättä enää ole. Selkeimmin nimet näyttävätkin vastausten perusteella kuvaavan todellisuutta silloin, kun nimenantoon oletettavasti vaikuttanut asia on helposti yhdistettävissä tiestä tai sen ympäristöstä. Tällöin ei yleensä edes kyseenalaistettu sitä, onko nimi mahdollisesti tullut tästä selkeästi huomattavasta yhtäläisyydestä vai aivan jostain muusta syystä.

”noo sitte oli joku yhdystie, tais semmonen niin se on taas sellanej jotta se on niin₀ku kahen tiev välillä, se yhdistää kaks tietä ja, - -”
(MKI, mies -76)

”- - mitä mä nyt luettelin niin täs nyt on, tuttuja niinkuk korventieki niin [EK: nii], se on tulluk korven koulusta [EK: niij joo joo] se on tullus siitä [EK: joo].” (PKO, nainen -45)

”- - no tottahan ne jotka kerran kuvastaa sitä. tuota, kuj jokum mäki riskummäki tämäki esimerkiksi niin täs or riskuja paljo ja, tällääsiä ja.” (AAL, mies -39)

Karkeasti ottaen voidaan väittää, että vanhempi haastatteluryhmä piti nimiä enemmän kohdettaan kuvaavina kuin nuorisot. Vanhemmalla haastatteluryhmällä oli enemmän tietoa nimien historiasta kuin nuorisolla, jolloin nimen ja tarkoitteen välinen yhteys oli mielekäs ja lähes itsestään selvä. Vanhemmalla haastatteluryhmällä oli tietoa vanhoista asukkaista ja tapahtumista, joiden mukaan nimiä oletettavasti on annettu. Nuorisolla tällaista tietoa oli vähän, jolloin nimet eivät enää kuvanneetkaan selkeästi kohdettaan. Nuoret joutuvat vanhempaa ikäryhmää enemmän turvautumaan omiin arvailuihinsa nimien taustoista. Vanhemmat haastateltavat olivat valmiita aika pitkällekin uskomaan saamiensa tietojen todenperäisyyteen. Tarinat nimien synnystä ovat kulkeneet sukupolvelta toiselle, ja perimätietoon luotetaan suhteellisen vakaasti.

”tämä nyt o jota jota monet, on ihmetellyj justihin tämä mihnä me nyt asutahan kus notahan saarenkyläksi ja [EK: joo], ei saar-, saarta näym mutta se on kuulemma tullus siitä jotta joes on tällä kohtaa ollu, entisaikona, saari ja muistam minäki vielä mutta nykyään sitä ei sen ov vesi kuluttanup pois ja [EK: joo] jotta siitä kai on tullu, nimi saarenkylä, ja, kus sen nyt ajattelis jotta yhdistääs mielummi johonki isoon isoolle järvi-alueellet tai sellaaaselle, että nimenomahan kurikas se tuntuu, ourolta mutta siihen on [EK: nii] siihenkin on tottunut niij jotta se [EK: niin] tuntuu aiva luonnolliselta tänä päivänä - -” (AYL, mies -28)

Yksilöllisiä eroja on tietenkin paljon. Jotkut olivat muita valmiimpia näkemään nimet todellisuuden kuvaajina, kun taas toiset pitivät nimiä ”vain” niminä. Osa haastateltavista oli valmiita uskomaan, että nimi on syntynyt juuri sen vuoksi, mihin nimi viittaa.

”joo kyllä niistä on ainaki tämä niinkut tämä murhatieki niin siä ov varmahaj joskus tapettuj joku.”

”viinamäentie seki ov varmahan siä on keitetty viinaa joskus.” (HSI, mies -43)

Yllättynyt olin siitä, miten paljon haastateltavat pitivät keskustan kaava-alueenkin nimiä kuvaavina. Toisaalta Kurikan keskusta on pieni, jolloin perinteisiä nimiä ollut mahdollistakin käyttää aika pitkälti kaava-nimien pohjana. Uusia nimiä ei ole jouduttu keksimään yhtä paljon kuin isoimmissa kaupungeissa, joissa perinteinen nimistö ei täytä kaikkia tarpeita. Tämä saattaa osaltaan vaikuttaa siihen, että asukkaat katsovat kaavanimienkin kuvaavan todellisuutta Kurikan kokoisessa pikku kaupungissa. Jotkut haastateltavista miettivät nimen mahdollista kuvaavuutta kaava-alueen aihepiirinimissä. Yksi haastateltavista oli valmis uskomaan, että *Jyrän* asuntoalueella on todella joskus ollut kadunnimissä mainittuja eläimiä ja että eläimet ovat aikoinaan saattaneet hyvinkin viihtyä kyseisellä alueella.

”ku a-, ajatteloo täs keskustas kus siin_oη kaikkia nuota, siin_oη nuo, lintujen nimet ja tä-, täs jotta varmahan siel_oη jo-, niin_{ku}, jotaki, lintuja ja sellaaasia pal’jo ollum mih’nä on nuo ja sellaaasia, elukoota niin, tuloo mielehev vain ainakij jotta siinä on niin_{ku} yhteyres sellaaasehen, joh^oηki [EK: muistak_osä sitte jotaki nimiä] niin_{ku} on ne, on ne kärppätie ja, tee-, teeri-, [EK: niij joo] -kuja ja kaikki ne sellaaaset [EK: joo] joo jotta tuloo mielehen aina jotta siä saattaa jotta siel_oη on niin_{ku}, sellaanem paikka jotta siel_oη linnut viihtyy, viihtynyj jotta [EK: jotta se nimi on tullus siitä] niij jotta kyllä ne varmahan, monekki niin_{ku}v, viittaa sellaaasihij jotta mih’nä on niin_{ku}s sellaaasta, tapahtunut taikka ollun niin.”
(SKO, nainen -35)

Vastaavalla tavalla yksi haastateltavista vanhemmista miehistä piti keskustassa sijaitsevaa *Letontietä* hyvin tarkoitettana kuvaavana nimenä. Miehen mukaan paikka on vetistä lettoa, joten nimi sopii varsin hyvin kyseiselle alueelle.

”kyllä tämä sellanel lettoseutua on_{ki}t täs menöö, tuokis sellaanee valtava luoma, tuota aiva sellaanen, tuo tuo läh^aresma-, mara sielä [EK: joo], ja sen takia täskit tuloo remontit nyn näihin kämppihin tuos muutamahan kämppähän, vesivahingot vaikkei, on, se on niim märkä seutu. [EK: joo] jotta kyllä se nimensä arvoonen ol letto.” (LTU, mies -24)

Myös asukkaiden mukaan katsottiin syntyneen keskustan kadunnimiä. Tällaiset nimet ovat aikoinaan hyvin kuvanneet muille asukkaille, että tien varrella asuu joku merkittävä henkilö. Erään haastateltavan mielestä mm. keskustan *Tuomarintie* ja *Suntiontie* ovat saaneet alkunsa vaikutusvaltaisten asukkaidensa ansiosta. Haastateltavan puheenvuoroista näkyy kuitenkin tietynlainen epävarmuus nimien alkuperästä, koska haastateltava korostaa sitä, että nimenomaan hänen käsityksensä mukaan nimet ovat luultavammin tulleet niistä syistä, jotka hän itse kertoo. Haastateltavalle itselleen nimet kuitenkin kuvaavat todellisuutta, koska hän itse luultavasti uskoo nimien saaneen alkunsa asukkaidensa mukaan. Monet haastateltavista kannattivatkin sitä, että merkittävien henkilöiden mukaan annetaan tiennimiä. Näin jälkipolville jäisi tiennimienkin kautta mieleen, ketä kurikkalaisia vaikuttajia joskus on ollut olemassa tai ketä kylällä joskus aikoinaan on asunut. Eräs haastateltava mies piti asukasnimien pohjalta luotuja tiennimiä hyvinä niminä, koska ne kuvastavat hyvin aikansa asujaimistoa. Kun maaseutu harvenee nykyisin yhä nopeammin, ainakin asukkaiden nimet säilyisivät tien- ja kylännimissä.

”- ja sittet tuolakik ku on tuomarintie kus siel_oη asunuj joskus, tuo. se tuomari saari se, mik_oη olluv velsan johtaja [EK. joo], niin se_oη tuomarintie tullum mum mielestä siitä [EK: aha joo] - -”

”ja sittes suntiontie siel_oη kus siel_oη ar-, ollus se varmahan se järvisen suntio asunus se on niin_{ku}v varmahan tullus siitä.”
(SKO, nainen -35)

”[nauraa] no sehän kuvastaas sitä asujaamista ja pysyys se [EK: joo] nimi että, jos siinä ainaki ni-, ties pysyys [EK: joo] jottei häviän nimi kylän nimekkää.” (AAL, mies -39)

Sen lisäksi, että viralliset paikannimet kuvaavat todellisuutta, tuli haastatteluissa ilmi muutama nimi, joita kielenkäyttäjät ovat virallisten nimen lisäksi keksineet kuvaamaan osuvammin ympärillään olevaa todellisuutta. Tällaiset nimet ovat useimmiten huumo-

rimielellä keksittyjä lempinimiä. Nimi on luotu jonkun paikan erityisominaisuuden pohjalta, olipa kyseessä sitten itse asukkaat ja jokin heitä yhdistävä piirre tai paikalla näkyvä asia.

”- - mumma riston äitivainaa niin, se siitä aina sanoo silloin kus se heli osti sen taloon että, se on ollu ennen ruikkulan-, ruikkulankuja, [EK: aha] ja mä sittes sanoj jotta mitä varte [EK: nii] miksi se on saanus sellaa sen nimen niin, sitä vartek kus siit_{ov} viety leh^emiä, [EK: aij jaa] kul^jjetettu jot [EK: joo] se on kattok ku leh^e-, eihäl leh^emät meen näin [nauraa] [EK: niin [nauraa]] ne menöö näin [EK: ne menöö mutkitellen] ja sittep paskantoo [nauraa] sinne [EK: joo [nauraa] jäl^äki on sem mukaasta] niin jäl^äki on ollu sem mukaa sen sitte [EK: joo joo] jot sitä vartes se on saanus sellaa sen nimen jot onko siä sitte olluj jotakis sellaaasia pikkutiloja jokka on, niim mä oletij jotta ne on niinkus syöt^tänyl leh^emiänsäs siinä kato, tiev vieris niinku ennen tehtihi ku ei ollu [EK: joo] heinää eikä [EK: joo] ruokaa.” (PKO, nainen -45)

”yhtäkkiä tuli kuulem mielehen ku oli puhe että tuota, sä kysyit että käytetähänkö mitää eri nimiä [EK: joo-o] varsinaisesti ei ook kyllä tästä alueesta käytetty tämä on kaartotietä mutta tam_{ov} vel^ekaperää aiva sel^evähän me [EK: aij jaa] kaikin tultihil lain-, kaikill_{oli} vel^ekaa ja lainaa kut tähän taloja rakennettiin [EK: [nauraa] nii] ja sittev vähä samahan tyylihin niim [EK: niin] mul lapsuuskodir ranta-, [EK: niin] öö, tota, sinneh hiihtopelloller rakennettiin franssim pelloller rivitaloja, niin siitä tuli kermaranta sinnet tuli kurikan kermat [EK: niij joo [nauraa] joo] tälläiset on sellaaasia hauskoja, hauskoja nimiä mutta.” (LKI, nainen -40)

Paikalla oleva jokin erityinen seikka voi tehdä paikasta niin tunnetun, että yhden ominaispiirteen avulla leimataan koko paikka leikillisesti. *Kermarannan* asukkaat ovat paikkakunnan kermaa, tai *Velkaperän* kaikilla asukkailla on suuria velkoja kontollaan. Leikillisen kuvaavan nimen taustalla voi olla jopa liikennemerkki, kuten tien varrella oleva Yleinen tie päättyy -kyltti, joka huvitti erityisesti yhden haastateltavan kaveripiiriä. Itse tietäkin oli ruvettu nimeämään kuvaavasti kyltin perusteella. Taustalla epäilisin toisaalta olevan myös vakavamman näkökulman. Kyltti toimii hyvänä opastimena haastateltavan kotiin meneville, joten kyltistä on tullut tärkeä ympäristön tuntomerkki.

”niin no kaverit tietenkis sitte aina sanoo jotta joo se, - - asuu siä, y-, yleinen tie päättyy tiellä [naurahtaa], niinkuj jotta, se on se vakio. niinkuj jotta siitä nys saa tietenkik kuul^lak ku on tosiaan, yleinen tie päättyy - -” (JSI, nainen -78)

Tien varrella olevasta ympäristöstä voidaan poimia tunnusmerkkejä, jotka auttavat paikallistamaan tien helposti. Leikillisten tunnusmerkkien lisäksi ympäristöstä saatetaan poimia merkittävä rakennus tms. kuvaavan nimen pohjaksi. Virallisen nimen ohessa asukkaat saattavat käyttää toista nimeä, joka kyläläisten käytäntöjen mukaan kuvaa virallista nimeä osuvammin nimettyä paikkaa. Joskus on saattanut käydä myös niin, että kyläläisten vanha perinteinen nimi on ohitettu virallista nimeä annettaessa. Vanha kuvaava nimi on kuitenkin saattanut jäädä elämään hyvinkin voimakkaana kyläläisten keskuudessa, vaikka uusi nimi olisikin mieluisa eikä kellään olisi sinänsä mitään uutta nimeä vastaan.

”no tuo nyt ois tuos tuo, jott_ois saanu ollak ku, tästä lähtöö sitä kol^omostiestä vanha-, vanhasta tiestä uutehen tiehen risk-, riskuntie riskuntie [EK: niij joo mä justihim muuten kattoon kum mä tuln tänne] onkos se muu-, niin s_eei oom muuten, s_eei oot täs kus se on tätä riskukuranevatietä [EK: joo] kus s_eoli sitä sanottihiin aina ennen nuijantieksi [EK: aha joo] kus siin_ooli se nuija siinä mih^{nä} on tämä arse [EK: niij joo] niin s_eolis saanu ollas sellanej jotta se, ihⁱmiset ties nuijantiem mutta riskuntiestä n_eei tiennym mitää [EK: joo jot s_eoli aiva uus] joo. (AAL, mies -39)

” - - sanotahan sitä jotta joka lähtöö nimenomahan salonkylää kohtit tuosta tuiskulan lankylästä se on se oikoonen siinä niin s_eoli pitkäkuja ja [EK: joo] ja se_on se_on torella se_om pitkä oikoonen siinä niin [EK: niin] niin_okun on tuiskulan oikoonen_oki [EK: joo] jotta se_on se_on aivan hyvä - - ” (AYL, mies -28)

” - - ja täs sittem meill_on ittellä tähän aina sanottihiin kuskillen kiksi ja tähän tuli mäkitie [EK: mikä se kuskillen kki sitte oli] no se lähtöö tästä kiertää tuolta mettältä ja tuloo takasis samallet tielle [EK: joo joo mistä mistä se nimi sitte on tullu] no kuski ajoo sitä kierti niin enne vanhaa [EK: joo] ku hevoosella kierrettihiin niin sitä ruvettihiin on ruvettus sanomahan ennej jotta kaikki tiesi kuskillen kistä [EK: joo joo].” (AAL, mies -39)

Kielenkäyttäjät haluaa nähdä ympärillään olevan todellisuuden mielekkäänä. Nimissä tuntuu olevan sitä enemmän ”järkeä”, mitä enemmän ne kuvaavat todellisuutta. Kielenkäyttäjien pyrkimys keksiä ja käyttää kuvaavia nimiä osoittaa, miten tärkeää nimen kuvaavuus on. Kuvaavuus tuo nimiin mielekkyyttä ja helpottaa muistamista. Todellisuus voi olla ikään kuin valmiina nimissä, tai se voidaan luoda itse nimen pohjalta.

4.3. Nimet luovat todellisuutta

Mielekkäänä haastateltavat tuntuivat pitävän sellaisia nimiä, joissa paikan ja nimen välillä on jokin selvä syy-yhteys. Tällaisissa nimissä on vallitsevana paikan ja sen nimen välinen ideayhteys, joka on havaittavissa ikään kuin itsestään, kun paikka on näkyvissä. Tähän liittyy kuitenkin paljon ristiriitaisuuksia, jotka johtuvat haastateltavien omista subjektiivisista tuntemuksista. Toisaalta kaivataan selvää näkyvää nimen ja paikan välistä syy-yhteyttä, toisaalta syy-yhteys saatetaan luoda itse.

Tiennimien syntyä pohtiessaan haastateltavat pitivät nimiä yleensä todellisuuden kuvaajina, mutta he itse myös usein loivat listan nimien pohjalta todellisuutta nimen ympärille. Ketään haastateltavista ei esimerkiksi jättänyt kylmäksi *Murhatie*-nimi, vaan lähes kaikki arvailivat, mitä tiellä joskus on tapahtunut, jotta tie olisi nimensä veroinen. Nuoremassa ikäryhmässä tuli huomattavasti useammin esille se, että nimet luovat todellisuutta. Nuoret joutuvat pakostakin luomaan vanhempia sukupolvia enemmän ympärilleen todellisuutta nimien pohjalta, koska nuorille nimien historia on

usein epäselvää. Kun nimi selitetään itselle mielekkäällä tavalla, ei nimimaailma tunnu mielivaltaiselta vaan mielekkäältä paikalta, jossa nimillä on oma tarkoituksensa.

Kielenkäyttäjällä on voimakas tendenssi luoda todellisuutta nimien pohjalta. Selkeimmin tämä näkyy eräässä haastatteluvastauksessa, jossa haastateltava kertoo, miten hän on itse luonut *Selkätie*-nimen ympärille selityksen. Tiennimi toimii hänellä nykyisin todellisuuden kuvana, ja nimeä on mielekäs käyttää.

” - - sitted taas selkätie se, joteηkis se, kuvaa hyvin se elikkä siis justihin mih’ηkā, tuota niin tämä, jyräntie ja, ollikkalantie niηkup päättyy, näin niin se on, joteηkis sii- se selkätie niηkus siinä on sitemm mettä sen takana, niim mull_on aina niηkun nyt ollum mieles sillä lailla että kun, kuη kaks tietä, tai enemmāηkit teitä päättyy siihen sel^okätiehen niin se on joteηkin niitten, kus-, se on niηkun ne tulee niηkun näin suoraa siihen, et se on niηkus se selkä siinä [nauraa], joteηkis se kuvaa hyvin mum mielestä mutta em_omā tie-, muv vis-, m_ooon sev varmaham pienenä, mie-, mielessāni tehⁿyys sillä lailla et s-, mā niηkum muistan sev vieläkis siitä - -”
(RKA, nainen -74)

Haastatteluvastaus osoittaa, miten voimakkaasti nimet pystyvät luomaan todellisuutta. Kielenkäyttäjälle on tärkeää selittää ympärillään olevaa nimimaailmaa, joten nimet eivät luo todellisuutta ainoastaan helppoissa nimissä, joiden pohjalta olisi vaivatonta yhdistää nimi ja tarkoite toisiinsa. Tutuissa nimissä ollaan valmiita näkemään enemmänkin vai- vaa, jotta nimestä saataisiin itselle mielekäs. Tuttujen nimien lisäksi ollaan valmiita luomaan todellisuutta sellaisten nimien ympärille, jotka ovat herättäneet kielenkäyttäjän uteliaisuuden ja mielenkiinnon. Eräs haastateltava on itse pyrkinyt selittämään kotiky- länsä nimeä luonnonolosuhteiden perusteella, koska hänen mielestään pohjatuulen tois- tuva vierailu kylän lakeuksilla tuntuisi luontevimmalta selitykseltä kylännimelle. Itselle läheinen nimi on saanut luonnolliselta tuntuvan selityksensä, ja nimi ja todellisuus näyttävät kohtaavan toisensa. Vastaavasti vanhempi mieshaastateltava oli luonut todelli- suutta *Näkymättömäntien* ympärille, koska nimi oli erikoisuutensa vuoksi aina askar- ruttanut haastateltavaa.

” - - samooη kut tuiskulankylä mih’ηkā nyt tās niη kum pää-, pääasias kuulutahan, niin se on kai tulluj jotta sieltä poh^ojatuuli sopii tänne, jotta täälä_on täälä varsīηkit tal^avella niη kyllä se täälä tuiskuua [EK: nii niin].”
(AYL, mies -28)

”niim m_ooon aina jotta oisko sielä ollun ne kämpät vähä näkymättömis siitä tieltä jottei niitä siin_on sitä pöheikkötä eres jotta [EK: joo, niij jotta ne on sellaaes mettāη keskellä] niin.”
(LTU, mies -24)

Vastauksia analysoidessa on mukava huomata, että nimien selittäminen on yhtä tärkeää niin nuorelle kuin vanhallekin kielenkäyttäjälle. Vaikka monet nuorista haastateltavista sanoivatkin pohtivansa haastattelussa ensimmäistä kertaa nimistöä, niin nimiin on kui- tenkin aina kiinnitetty huomiota. Kielenkäyttäjälle ei ole yhdentekevää, mikä nimi kul- lakin paikalla on, vaikka jotkut nuorista ja vanhemmista mieshaastateltavista näin yritti-

vätkin väittää. Mielenkiintoista onkin se, miksi naiset eivät kertaakaan maininneet, että nimet olisivat heille yhdentekeviä. Johtuiko tämä siitä, että naiset ottivat haastattelun enemmän tosissaan kuin miehet? Vai olivatko naiset kenties vain hienovaraisia vastauksissaan, eivätkä he siksi paljastaneet todellisia mielipiteitään nimistä ja yleensä nimistöä? Hienovaraisuuteen en toisaalta usko, sillä naiset olivat miehiä suorasukaisempia paheksuessaan jotakin nimeä.

Yksi nuori ja yksi vanha haastateltava pohti *Postitie*-nimen taustaa. Molemmat ovat itse luoneet nimen pohjalta luontevimmalta tuntuvalta selityksensä, vaikka omiin uskomuksiin molemmat suhtautuvatkin hieman epäillen. Nuorempi haastateltava epäili omaa tulkintaansa nimen alkuperästä, mutta vanhempi haastateltava oli jo hieman varmempi johtopäätöksestään ja sanoi nimen ”ehkä” tulevan kuvailemastaan syystä. Nimi oli molemmille varsin tuttu ja läheinen, koska haastateltavista nuorempi asuu *Postitien* varrella ja vanhempikin hyvin lähellä kyseistä tietä.

”- - sitä posti, niin yhtäkkiä nyt tulis näin, niinku aatella että sinne, sinnej jaetahan postia niin siitä tulee postitie mutta [naurahtaa], mutta em-, emmä osaa sanuak kyllä mistä se olis voinut tulla - -” (TAN, mies -74)

”oom miettinym monta kertaa sitä mutta ehkä siitä jotta, jotta seki on, se on niin kauan kum minä, minäkij ja mä muistan aika kauan sanotahan nyj jotta se on, se on olluj ja jo ennen mun syntymää jotta lähes sata vuotta niin se on sanottu postitieksi, niin kauan kun om postia, valtion toimesta ja kuljetettu niin, sitä myöre on mennyp postin kul-, [EK: joo joo] postin kantaja [EK: joo] ja se on se om mum mielestä aivan oikia nimi tälle postielle [EK: joo] justihin jotta se on oikeem mahtava nimi se [EK: joo] jotta ja nimenomahan sittev vielä jotta kurikas ei oom muita sennimisiä [EK: niin niin].” (AYL, mies -28)

Kun nuoremmassa ikäryhmässä haastateltavat kertoivat yleensä omia arvailujaan tien nimen taustoista, niin vanhemmassa ikäryhmässä omien arvailujen lisäksi kerrottiin vanhemmilta sukupolvilta kuultuja kertomuksia nimistä. Tosin nuoremmassakin ikäryhmässä tiedettiin joitakin mieleenpainuvimpia selityksiä tiennimistä.

”mikä onko tuon nimi se viinamäentie, joka menee jurvaan, onk se liian iso et se ois tällä listalla kus siitä puhutaan viinatiestä ja sen nimi ei varmasti oov viinatie kus se oj jurvantie vai mikä, se on ainaki, puhutaan viinatiestä [EK: mistä se muuten on tullu, ooksä kuullum mitään tarinaa] joo, jurvalaisilla ei ollu alkoo ne tuli kurikasta hakemaav viinat [nauraa] - -” (MLO, nainen -75)

Ikävää kyllä, tarinaperinne ei nykyaikana elä enää yhtä voimakkaana kuin vanhempien haastateltavien nuoruudessa, joten hauskat kertomukset oman alueen historiasta eivät välity enää nuoremmille sukupolville. Monissa nuorten haastateltavien vastauksissa kuului kaipuu nimien taustatiedoista. Olinkin yllättynyt siitä, miten paljon nuoret toivoivat historian tulevan ilmi nimistöä. Jos nimistöä pidetään konservatiivisena siinä mielessä, että se muuttuu hitaasti, niin myös nimen käyttäjiä voi pitää konservatiivisena

suhteessaan siihen, millaisia nimien tulisi olla. Nimen toivotaan sisältävän todellisuuspohjaa ja mieluusti nimellä haluttaisiin myös olevan perinteitä kielenkäyttäjyhteisössä. Nuorten on turvauduttava omaan kekseliäisyyteensä tulkitessaan nimiä, mutta mielikuvituksen rikkautta löytyy siitäkin huolimatta, että vanhat tarinat ovat jääneet kuulematta. Nimet luovat todellisuutta riippumatta siitä, onko taustalla kuultu kertomus vai oma mielikuviutus.

”joo kyllä niihiv varmahan, monehenkin näihin, tuota niin hyvim paljo sitten näihim mikkä on täs keskustas niin, näihin, katuuhij ja teihin niin niihiv varmahan kuuluu, i- isoon niinkut tarinoota paljo jotta, niinkut tämä keisitiekkin niin, kus_{se} keisi on sellaanen taikka se on niinkuk kiesi ollus se, [EK: joo] mik_{on} kärryys ennen notta s_{on} varmahan, joku [EK: joo] kärrytie ollu ennen [EK: joo] jot_{on} hevoosilla kuljettu tänne [EK: joo] pellolle [EK: joo] kut täski on ollut nää alajyrän, näitä. jyräm maita niin niis [EK: niin] oj justihin, ne kiesi- , -kärryillä kuljettu niin, [EK: niin, siit_{on} tullu] joo.”
(SKO, nainen -35)

” - - ja sitted tuloo jostakit tuollaasesta häjyluomantiestä mielehej jot siel_{on} ol-, olluj jotaki häjyjä ih^hmisia asunu [nauraa], ja sitted siel_{ol} luoma ja häjyjä ih^hmisia.”
(JSI, nainen -78)

Hyvän ja huonon nimen erittelyssä monet haastateltavista loivat nimen ympärille itse todellisuutta. Monien konnotaatioitaan voimakkaiden nimien ympärille haastateltava usein maalaili omia käsityksiään tiestä ja sen ympäristöstä. Nimellä oli yleensä joko voimakas positiivinen tai negatiivinen konnotaatio, joka vauhditti kielenkäyttäjän mielikuvitusta. Nimen kuvaavuutta arvioitiin joko oman kokemuksen perusteella tai pelkän oletuksen perusteella. Oman oletuksen pohjalta haastateltava joutui itse luomaan todellisuutta. Toisaalta myös tutut nimet loivat todellisuutta hyvää nimeä arvioitaessa, koska kielenkäyttäjällä oli tarvetta selittää tuttu nimi mielekkäällä tavalla.

4.4. Kuvaamisen ja luomisen ongelmakohtia

Nimien pyrkimystä kuvata tai luoda todellisuutta ei voida jakaa aina selkeästi jompaankumpaan luokkaan. Haastateltavien vastauksista ei aina voi päätellä, kumpaa nimi loppujen lopuksi tekee: luo vai kuvaa. Oman mielenkiintonsa ongelmaan tuo se, että sama nimi voi toimia toisella haastateltavalla todellisuuden kuvaajana ja toisella todellisuuden luojana sen mukaan, millaista tietoa haastateltavalla on nimen taustasta. Selkeimmin nimen kuvaamisen ja luomisen kahtiajakautuminen näkyy isän ja tyttären haastattelukatkelmista, joissa pohditaan *Kortesnevantie*-nimeä. Tyttäreille nimi luo todellisuutta epäilyttävästä paikasta, joka on kaukana kaikesta, koska tytär ei kykene yhdistämään

nimeä ja tarkoitetta toisiinsa. Kun paikan historia on hänelle epäselvä, ei nimikään tunnu mielekkäältä. Isällä puolestaan on luonnollinen selitys, jolloin nimi tuntuu varsin hyvältä ja käyttökelpoiselta. Hänelle nimi kuvaa todellisuutta.

” - - mulla tulee mielehe, kortesneva, niin, se on niinkuj jokus sellaanen, se tie menöö ei mihin kää ja siel o j jokus suo. niinkuj jotta, ei se mum mielestä, yhtää kuvaan niinku, tätä, mikä, mitä ympäristöäkik kattoo niin ei se kuvaat tätä paikkaa - - ” (JSI, nainen -78)

”[EK: no tiä k sä esimerkiksi tämän, teirän tien tämän näin mistä on tullut tämä kortesnevantie] kortes-, joo tämän entistä järvem poh°jaa [EK: aha] joo [EK: jaa jaa] joo täst on ennev venehillä kuulev viety, tuos on nuota, tervaa poltetu tuos mäes mikä mäki tuo on niin ne ov venehillä viety ilmajoelle [EK: aij jaa] joo. joskus seit-, tuhatseitsemän-sataa luvulla kai [EK: joo] ja jälkeenki.” (HSI, mies -43)

Tytär vastusti oman kotitiensä nimeä ja kaipasi tielle sellaista nimeä, joka olisi nykyistä paremmin yhdistettävissä tarkoitteeseensa. Kun kysyin häneltä uutta ehdotusta tiennimeksi, tytär poimi pari ehdotusta hänelle tutusta paikan historiasta. Nimen kuvaavuus oli edelleen tärkeä kriteeri nimelle, ja lisäksi nimellä tuli olla perinteitä. Kokonaan uutta nimeä haastateltava ei lähtenyt ollenkaan keksimään.

” - - kyllä tekis mieli anoat tähänkit tiehem muutosta jotta emmä oot tykänny [EK: no miksikä sä muuttaasit tämän tien nimiä jos sä saisit, päättää] emmä [EK: min käläasen nimen sä sitte antaasit] emmä tiä ehkä, kummin kikk kaikki tuntoo tän niemen tilana ja s on karttooski niemen tila, jott ehkä s olis joku, niementie tai jotaki. tais sattet tosiaan kut tääl on ollu se villaamo jot siitä jotaki, kehittelis niin, tais sillai jotta tietääs vähä jotta mi-, min käläasta i-, tai siis mitä täs on ollu enemmän niin, sem perusteella mutta, olen kyllä tyytymätön tähän nimeen [nauraa].” (JSI, nainen -78)

Edelleen samoissa tyttären ja isän haastatteluissa keskusteltiin *Hakatiestä*. Mielenkiintoista on, että tytär vastustaa nyt tielle annettua uutta nimeä *Vuorelantie* eikä kuitenkaan pohdi kummankaan nimen kuvaavuutta, vaikka hän aikaisemmin piti sitä tärkeänä kriteerinä nimessä. Nimen tuttuudesta on tullut kuvaavuutta tärkeämpi kriteeri. Tyttären mukaan on väärin, että vanha nimi on ohitettu tyystin uutta nimeä annettaessa, kun kaikki tunsivat tien *Hakatie* nimellä. Isä luo *Hakatie*-nimen pohjalta todellisuutta, mutta ei ota kantaa kummankaan nimen oikeellisuuteen.

”no esimerkiksi justihin tuo, vuorelantie mikä, menöö mummaj ja paapan työ, niin sit on aina, sanottu niinku, hakatieksi, niim miksei sitä voil laittaa siihej jotta kuk kaikki tietää, ja puhuu hakatiestä niin sattes siihel lykätähäj jokuk kyltti mih nän lukoo vuorelantie, niinkun niin se ei oo oikeem mum mielestä jotta, jos kerta on niinkus sillai, ih misten, tuota niin, mielis o j jokut tie mikä on olluj jo monta kymmentä vuotta, ja sittek kun niitä laitetaan niitä teiren nimiä niim miksei niitä vois sittek kummin kil laitaan niinkus sillä nimellä, ku ih misten on tottunu sanomahan sen, niinkuj jot s ois hel p om pi, sillai pal jo mukavampi mum mielestä, se on niinkus sillai joterkis sitte. vähä sellasta, pakkosyötöäkis sitä vaihtaa, väkisin tavallaan nimiä, tien nimiäki.” (JSI, nainen -75)

”on joo niinkut tämä vuorelantieki niin, sehän on hakatieksi sanottu [EK: aha] joo [EK: mistäs se on sattet tullu] jaa-a, en tieräs siel ov varmahen ollut tuota joskus, on kohan siä ollu. kun ennen sanottihim mih nän leh m äkki oli niin ne oli haas [EK: nii joo] ku oli aita-, auta-, aitaus ympärillä.” (HSI, mies -43)

Kuvaamisen ja luomisen ongelma on hankalinta silloin, kun haastateltava kertoo kulemansa tarinan, joka selkeästi osoittaa alkuperäisen tarinan kertojan luoneen todellisuutta nimen pohjalta. Vaikeaa on kuitenkin erotella uuden sukupolven näkemystä kyseisestä nimestä. Onko nimi alkanut yhden sukupolven aikana kuvata entisaikojen todellisuutta, vai luoko nimi edelleen todellisuutta seuraavallekin sukupolvelle? Seuraavasta esimerkistä on vaikea päätellä, miten nimi toimii itse haastateltavalla nykypäivänä. Epäselväksi jää, pitääkö haastateltava isänsä selitystä tarpeeksi riittävänä, jotta nimi voisi kuvata todellisuutta, vai onko haastateltavalla sellaista omakohtaista kokemusta, jonka pohjalta hän on itse luonut nimen ympärille todellisuutta.

”meillä on oma, oma viljelystie joka lähtöä tuosta maantieltä jokirantaa kohti niin, niin niin sillä on oikeen emmätiä ei sunkaas se virallinen nimi oom mutta, mutta tilakarttooskin niin se on nälkätie [EK: aij jaa mistäs se on tullu] no kum mä siitä oli jus-, joskus isän kum m_oon ollut nuorukaanej ja utelias että mistä tuo ja kus_e on ensimmäänev vainiokis siinä niin se on nälkäväinö [EK: joo] niin ei isäkää tiennym muuta perustelua jotta ehkä se siinä oli jotta_{ku}, ennen oltihin siellä tuota, peltotöis ja tultihin niin aina oli hirviä nälkä kus siinä tuli kotia [nauraa] [EK: [nauraa] joo] tuolta jokirannasta tuli niin [EK: niin] siinä rupes jo olohoj jo nälkä niin [EK: niin] se_{on} tosiaan jotta s_{on} s_{on}, meirän isäm muistiimpanooskin aina niin kyl^vvettihin nälkäväinö ja [EK: joo] ja ja aina ja sities se on tosiaan nälkätie sinne [EK: joo] rintatiehen asti - - ” (AYL, mies -28)

Käsitykset nimen kuvaavuudesta riippuvat haastateltavan omasta näkökulmasta. Se, miltä suunnalta nimeä tarkastellaan, vaikuttaa siihen, pidetäänkö nimeä kuvaavana vai ei. Muutama haastateltava pohti *Laurilanmäentien* kuvaavuutta, koska heidän mielestään tiennimi viittaa harhaanjohtavasti tarkoitteeseensa. Tien varrella ei asu ketään *Laurilaa*, vaan tie haarautuu *Laurilanmäeltä*, joten nimi ei haastateltavien mukaan kuvaa täysin totuudenmukaisesti todellisuutta.

”se on kyllä vähä jännä jot se_{on} laurilammäentie niim menöö teille päin vaikka niinkuk kaikki laurilat on niinkuk kumminkis siinä sities siinä.” (JSI, nainen -78)

”niin tuo joo kut teille kääntyy siinä lukoo laurilammäentie [EK: nii [nauraa]] ja kul laurilammäki tämän tiev varres [nauraa] [EK: niin] niin sit_{ei} yhtäkkiä tuota. tuloo selaanem mielehej jotta sep pitää olla tuos mel^ekeen tuos korjosen työnä se laurilammäentie [EK: joo joo, se paremmin sopis siihen] niik kul lau-, laurilat on kaikki tämän tiev varres.” (HSI, mies -43)

Samaan tapaan nuoremassa ikäryhmässä pari haastateltavaa oli kokenut suurien teiden nimet nurinkurisina. Haastateltavista tuntui hullunkuriselta puhua *Kauhajoentiestä* silloin, kun ollaan *Kurikassa*, tai *Mietaantiestä*, kun ollaan *Lohiluomalla*. Mielekkäämpää olisi käyttää niitä paikannimiä, joissa juuri sillä hetkellä ollaan, vaikka haastateltavat myönsivätkin, ettei esimerkiksi sama tie voi muuttua muutaman kilometrin välein aina sen mukaan, missä kulloinkin ollaan. Nykyinen nimeämistapa on looginen, mutta se ei

silti haastateltavien omasta perspektiivistä katsottuna kuvaa todellisuutta heidän käsitksensä mukaan totuudenmukaisesti.

”no yks kummastuttaa tuo, nyt en tarkoota näitä pikku nimiä yleensä vaan yleensä näitä isoja teitä, kun kurikasta lähretähän kauhajoellep päin niin kurikam puolella se tie on kauhajoentie, ja kum mennähän kauhajoem puolellen niin se tie on kurikantie, et se om mum mielestä niin ku emmä oikeen, ehkä se nyt sitä, kuvaa sielä et sä kurikasta läh et vaikka kauhajoelles sä ajat kauhajoentietä niin se ei niin kus sä pääset kauhajoelles sitä tietä pitkin mutta mum mielestä se ei nyn niin ku oikeen, jotenki hassustip päin, se on yks mihinmä mä oon törmänny - - ”
(TAN, mies -74)

”- - no tietystim mitä mä ite mietin, ku asu, asu lohiluomalla, niin tota, mutta ne nimet muuttu just sillo ku me asuttiin siä viimesiä aikoja niin tuli, uudet nimet teille [EK: niin elikkä niitä osoitennimiä] niin osoite-, niij justiinsa, niin sillo tuli ihan ihmeellisesti, omasta mielestä ihmeellisestin niitä nimiä, tietysti ite oli käyttäny jotain [EK: no mitä, jäiks sulla mielehej joku] no yks tie sillo ku, mietti että oli lohiluomankylä, niin sittes siitä läpi menee mietaantie, sittes se, on siinä taitaa ollal lohiluomantie, mutta se menee niin kus sillai hassustis siitä, niin et se oli iham mutt se on tietystim mietaantie se menee koko melkein kauhajoelle asti, vissiin ki.”
(MLO, nainen -75)

Muutama haastateltava kertoi kokeneensa tiennimen muutoksen eräänlaisena vääryytinä, kun aikaisempi nimi kuvasi tarkoitettaan varsin hyvin ja kun nimellä oli ennen kaikkea pitkät perinteet. Haastateltavan emotionaalinen suhde paikkaan vaikuttaa siihen, miten tärkeinä nimiä pidetään. Mitä rakkaampi paikka on, sitä tarkempia ollaan sen suhteen, että nimet ovat paikassa niin kuin niiden kuuluukin vanhojen perinteiden mukaan olla. Nuoremassa ryhmässä eräs naishaastateltavista vastusti sitä, että *Hakatie* oli nimetty *Vuorelantieksi*. Vanhemmassa ryhmässä eräs naishaastateltava suri sitä, että lapsuudessa *Savitieksi* kutsuttu tie oli muutettu *Kärjävuorentieksi*. Nimi ja siihen liittyvät asiat ovat niin kiinteässä yhteydessä toisiinsa, että kielenkäyttäjän on hankala totutella käyttämään uutta nimeä vanhasta tutusta paikasta. Kielenkäyttäjät katsovat maailmaa nimien läpi, eikä nimien vaihtaminen uusiin ole koskaan vaivatonta. Kielenkäyttäjää ei miellytä se, että hän joutuu uuden nimen kanssa jälleen käymään läpi kuvaamisen ja luomisen prosessin, kun vanha nimi on jo ollut todellisuuden kuvaaja tai luoja.

”no tuota, mä lapsuudes totuin savitiehen tua kurikankyläs ja se muutettihin yhtäkkiä kärjävuorentieksi [EK: joo] elikkä se varmahän sen, öö, tien toinem pää on tottunus sillek, kuvittelisin niin tottunuk kärjävuorellem mutta lapsena me läh^ärettihin aina mustikkahan savitietä ja sit ei enää oo [EK: joo] se tuntuu murheelliselta [EK: nii yhtäkkiä muutella ha] nii.”
(LKI, nainen -40)

Nimimuutoksiin voi liittyä myös surkukupaisia sattumia. Eräs mieshaastateltava paheksui, kun vanha perinteinen nimi oli hylätty uutta tiennimeä päätettäessä. Uusi nimi näyttää kuitenkin ironisesti sopivan tielle. *Sahakuja* on haastateltavalle mitä ilmeisimmin kuvannut todellisuutta, mutta *Soputie* asettuu kuvaamisen ja luomisen välimaastoon. Tulkintatavan mukaan uuden nimen voi katsoa sekä kuvaavan että luovan todelli-

suutta. Haastateltava on alun perin luonut *Soputielle* selityksen omien käsitystensä pohjalta, mutta nykyisin nimeä voi jopa pitää kuvaavanakin, kun haastateltava toivoo, että nimi toisi sopua riitaisalle tielle. *Soputiestä* on tullut ironinen todellisuuden kuvaaja.

”- se on silloin sanotahav vuosisarav vaihteet jo ollut se saha sielä niin, se on nimetty se on ollut sahakuja [EK: joo] - - tiennimiä sittep pantihin jotta mikä pannahan tiennimeksi niin tämä, joka tosin on, syntyny eelinin yrjön, velii kuulemma vainö tuolta eteläsuomesta oli kyläs sielä sillooj joh^ona se kokous oli niin, [EK: niin] se oli sanonuj jotta pankaa sen nimeksi soputie ja s_oolis eh^rrottomasti pitäny ollas sahakuja [EK: jaa [nauraa], no mistä se sopukuja sittet tuli sitte] no, se ny tarkootti vissihin sitä jotta, jotta te nyn niin sovitta ku_ei mies ei tuntenu eres, eres näitä porukkaa ja [EK nii] mum mum mielestä mihⁿäät tiellä ei oor riirelty niim pal^jo kus siinä [nauraa]. [EK: jaa [nauraa]] jotta toivottavastis se tuo sitä sopua siihen sittem [EK: niin] mutta, mutta kyllä siinä vanha triritio jätettiin aivan, [EK: huomiotta] niin, jotta se olis se ja vieläkis sitä täs sanotahan, [EK: joo] nämä, me vanhemmat niim me sanomma sitä sahakujaksi [EK: joo joo].”

(AYL, mies -28)

Esimerkistä heijastuu kielenkäyttäjän vaikeus katsella vanhaa tuttua maisemaa uuden nimen kautta. Vanha nimi on jäänyt elämään kylän vanhimpien asukkaiden keskuudessa, koska nimen katsotaan kuvaavan virallista nimeä paremmin todellisuutta. Vanha paikallishistoria näkyy haastateltavan mielestä vanhasta nimestä, kun taas uusi nimi luotiin tyhjästä, ilman perinteitä ja todellisuuspohjaa.

4.5. Tiennimet ja semanttinen kolmio

Haastatteluissa jokainen haastateltava pohti nimien sisältämiä merkityksiä. Haastateltavat kokivat erittäin tärkeänä nimen kuvailevan merkityksen, koska sen katsottiin luovan voimakkaasti paikasta syntyviä mielikuvia. Analysoidessaan tiennimiä haastateltavat kävivät yleensä läpi kaikki semanttisen kolmion sisältämät aspektit; niin tarkoitteen, symbolin kuin referenssin. Läpi haastattelujen on havaittavissa, miten kielenkäyttäjällä on tarvetta kierrättää nimet aina kolmiomallin referenssin kautta. Nimi ei voi olla olemassa ilman siihen sisältyvää referenssiä, koska referenssi luo yhteyden merkin ja tarkoitteen välille. Toisaalta referenssin tärkeys riippuu siitä, miten selvänä kielenkäyttäjä kokee merkin ja tarkoitteen välisen yhteyden. Jos merkin ja tarkoitteen välinen yhteys on ikään kuin itsestään selvä ja jos ei se jätä epäselvyyttä kielenkäyttäjälle, ei referenssi nouse korostetusti esille semanttisessa kolmiossa. Tällöin referenssi on kielenkäyttäjälle suhteellisen vähämerkityksinen. Jos kielenkäyttäjä esimerkiksi pitää *Oikotie*-nimen ja sen tarkoitteen välistä suhdetta itsestään selvänä, ei kielenkäyttäjä yleensä lähde erittelemään nimen sisältämiä referenssejä. Mitä varmimmin kielenkäyttäjä tietää,

mikä yhdistää merkkiä ja tarkoitetta toisiinsa, sitä selvempi on niiden välinen ajatuksenvarainen suhde.

Jos kielenkäyttäjä joutuu pohtimaan merkin ja tarkoitteen välistä yhteyttä ja joutuu jopa luomaan sen itse, nousee referenssin asema korostetusti esille. Jos kielenkäyttäjää ei pysty suoraan sanomaan, mikä on esimerkiksi *Karvatien* ja sen tarkoitteen välinen yhteys, hän ryhtyy analysoimaan nimen sisältämiä referenssejä luodakseen tarkoitteen ja merkin välisen yhteyden itse. Mitä epävarmempi kielenkäyttäjää on luomastaan tarkoitteen ja merkin välisestä yhteydestä, sen hatarampi on niiden välinen ajatuksenvarainen suhde.

Näiden näkökulmien valossa pidän Richardsin ja Ogdenin semanttista kolmiota puutteistaan huolimatta mielekkäämpänä kuin katkaistua kolmiomallia. Referenssi ei ole aina samalla tavalla esillä, vaan sen asema on riippuvainen kielenkäyttäjän tiedoista. Vaikka kielenkäyttäjällä on tarvetta kierrättää kaikki nimet referenssin kautta, hän kuitenkin painottaa referenssin merkitystä eri tavalla eri tilanteissa. Katkaistu kolmiomalli antaa ymmärtää, että nimen referenssi olisi samanarvoinen jokaisella kielenkäyttäjällä riippumatta hänen tiedoistaan tai ympärillä olevasta kontekstista, koska tarkoitteen ja merkin välinen ajatuksenvarainen suhde ei ole samalla tavoin esillä kuin Richardsin ja Ogdenin mallissa.

Semanttisessa kolmiossa symbolin ja tarkoitteen yhteyspisteenä toimii käyttäjän symbolille antama mieli (Orpana 1988: 14), jota Richardsin ja Ogdenin mallin yhteydessä kutsutaan referenssiksi. Lyons käyttää Richardsin ja Ogdenin referenssikäsitteen tilalla käsitettä mieli. Lyonsin (1977: 219) käsityksen mukaan nimillä täytyy olla mieli, koska nimet eivät voi toimia pelkästään puhtaina niminä. Olen samaa mieltä, vaikka väitänkin, ettei referenssi aina ole samanarvoisessa asemassa semanttisessa kolmiossa. Nimet herättivät haastateltavissa toisinaan hyvinkin voimakkaita konnotaatioita ja assosiaatioita nimen tarkoitteesta. Nimi ei ole vain nimi, vaan sen sisällöllä on tärkeä merkitys kielenkäyttäjälle. Neutraalisti kielenkäyttäjää pystyy suhtautumaan sellaisiin paikannimiin, jotka tuntuvat joko paikkoina liian etäisiltä tai joiden sisältöä kielenkäyttäjää pitää joko neutraalina tai itselleen merkityksettömänä. Tutuille ja kiinnostaville nimille pyritään löytämään selitys, jolloin kielenkäyttäjää koee tärkeänä tarkoitteen ja merkin välisen yhteyden löytymisen. Sen sijaan vaikeat ja oudot nimet saatetaan jättää sivuun sen enempää niitä pohtimatta, koska kielenkäyttäjää ei koe tarvetta tällaisten nimien selittämiseen.

Nuoret pohtivat nimiä sekä merkityksen että muodon kannalta, kun vanhempi ikäryhmä analysoi nimiä lähinnä merkityksen kannalta. Tätä ei kuitenkaan pidä tulkita niin, että merkitys olisi vanhemmille haastateltaville tärkeämpää kuin nuoremmille. Ero johtuu luultavammin siitä, että nuorilla on koulutuksen ansiosta vanhempia haastateltavia enemmän valmiuksia eritellä nimiä muodon kannalta.

5. SUHDE KOTISEUDUN MURTEELLISIIN NIMIIN

5.1. Suhde kotipaikkakuntaan

Haastateltavien suhdetta kotiseutuunsa voi pitää kunnioittavana, koska parhaita puolia mainittiin huomattavasti enemmän kuin huonoja puolia ja esitetty kritiikki oli yleensäkin suhteellisen neutraalia. Kun pyysin haastateltavia kertomaan kotipaikkansa positiiviset puolet, mielipiteet olivat hyvin yhteneviä. Kurikkaan kohdistettu kritiikki synnytti suurimmat mielipide-erot haastateltavien välillä. Kaikki haastateltavat mainitsivat Kurikan hyväksi puoleksi sen rauhallisuuden. Kurikassa on turvallista ja mukavaa asua, ja palvelujakin löytyy tämänkokoisesta kaupungista riittävästi. Nuoremmassa ikäryhmässä Kurikkaa tosin pidettiin oman elämän kannalta liiankin pienenä. Osa kaipasi lisää harrastusmahdollisuuksia, kun osa kaipasi erilaisia tapahtumia ja muutakin kaupungin vilkettä nykyistä enemmän. Nuoremmassa ryhmässä kotikuntaa verrattiin usein suurempiin kaupunkeihin tai lähikuntiin, kun taas vanhemmassa ikäryhmässä monet haastateltavista sanoivat, etteivät he tiedä parempaakaan paikkaa, koska ovat koko ikänsä asuneet Kurikassa. Vanhempi ikäryhmä ei tehnyt samanlaista vertailua muihin kuntiin kuin nuorempi ikäryhmä, vaan vertailua suoritettiin aikaisemmin olleeseen. Vanhemmassa ikäryhmässä kritisoihin lähinnä sivukylän palvelujen loppumista tai oltiin huolissaan poismuutosta. Pelkona oli, että autiotaloja syntyy entistä enemmän, kun nuoriso muuttaa muualle. Huolissaan oltiin myös siitä, ettei tehdastyöpaikkoja ole enää yhtä paljon kuin aikaisemmin. Erityisesti naisten työpaikkoja on hävinnyt paljon tehtaiden kaatumisen myötä. Vanhemman ikäryhmän mielestä Kurikassa on parasta myös sen asukkaat; on mukava asua paikassa, jossa on paljon ystäviä ja tuttavuuksia. Kurikan puhdas luontokin tuotiin esille, mutta yllättävästi vain vanhemmassa ikäryhmässä. Nuorten huomio kiinnittyy kotipaikkakunnassa lähinnä vapaa-aikaan tai elämänrytmiin, kun vanhempi väestö tarkastelee paikkaa laaja-alaisemmin eri elämäntilanteiden näkökulmas-

ta. Nuoriso esitti usein pyytelemättä kritiikkiä, kun vanhemmat haastateltavat yleensä aloittivat vetoamalla siihen, ettei Kurikassa ole mitään kritisoitavaa.

Nuoren ikäryhmän taipumus verrata kotikuntaa muihin kaupunkeihin selittyi siitä, että nuoret ovat liikkuneet vanhempaa väestöä enemmän ja asuneet muuallakin kuin Kurikassa. Näin on syntynyt perspektiiviä omaan kotiseutuun ja on helppo verrata kotikaupungin puutteita siihen, mitä muualla on koettu ja nähty. Tästä huolimatta kotipaikkakunta tuntuu rakkaalta ja läheiseltä. Nuoret esittivät myös rauhallisena pidetyn pikku kaupungin kääntöpuolen, jota vanhemmassa ryhmässä ei mainittu ollenkaan: Kurikassa on muiden kaupunkien tapaan levottomuus lisääntynyt. Nuorten mielestä turvattomuus on totta myös Kurikassa, koska rikoksia on sattunut entistä enemmän. Silti kukaan nuorista ei kokenut, että pikku kaupunki -idylli olisi lopullisesti kadonnut. Lopujen lopuksi Kurikkaa pidettiin pienenä ja rauhallisena paikkana, jossa on hyvä asua. Useimmat haastateltavat totesivatkin kuten seuraava nuori nainen:

” - - emmä usko että mä täältä vi-, varmahan mihiñkää lähären - - ” (RKA, nainen -74)

5.2. Murteellisuus Kurikan tiennimissä

Kurikan tienimistö on pitkälti kirjakielisessä asussa, mutta toki joukosta löytyy eteläpohjalaisiakin vivahteita. Paikallisväriä nimiin tuovat mm. sananalkuiset konsonantiyhtymät, joita yksityisteiden nimilistasta löytyy tosin vain kaksi: *Tripuusenmäentie* ja *Kreininmäentie*. Myöhäiskantasuomen δ :n eteläpohjalainen edustus on kirjakielistetty sellaisessa nimissä kuin *Kehruukydön metsätie*, *Peräkydöntie* ja *Alakydöntie*. Länsimurteiden *ht* : *hr* -muodot on Kurikan tiennimissä normaalistettu, kuten esimerkiksi nimissä *Lähdesniementie*, *Yhdystie*, *Korpiluhdantie*, *Suuluhdantie*, *Rajaluhdantie* ja *Lahdentie*. Useimpien haastateltavien puheessa δ äänny edelleen eteläpohjalaiseen tapaan *r*:nä. Kurikan tiennimissä on yleensä pyritty säilyttämään klusiilien astevaihtelun säännöllinen edustus, mutta *Sänttin rantatie*-nimessä on säilytetty vahvan asteen yleistyminen. Harvat ikätoverini puhuvat enää *latvan* sijasta *larvasta*, eikä nimistössäkään enää suosita vanhaa edustusta, vaan *Latvatie* on kirjakielisessä asussaan. Klusiilin ja soinnillisen konsonantin yhtymä on näin kirjakielistetty. *ts*-yhtymän länsimurteinen *tt*-edustus on kirjakielistetty kaikissa listassa olevissa metsäteiden nimissä, kuten esimerkiksi nimissä *Susivuoren metsätie* ja *Kettunevan metsätie*. Painottoman tavun jälkeinen vokaa-lienvälinen *h* on säilynyt *Alahatie*-nimessä. Sananloppuinen konsonantti *-s* on säilynyt

nimissä *Kärmessaaritie* ja *Kortesnevantie*. Itselleni oli yllätys, että tiennimilistassa *Kärmessaarentie* olikin kirjattu muotoon *Kärmessaaritie*. Virallisessa nimessä sananloppuista *n:*ää ei ole säilytetty, vaikka itse olen tuntenut nimen aina *n:*llisenä. Švaavo-kaaleja ei nimiin ole merkitty, mutta ensi tavun pitkä vokaali on säilytetty eteläpohjalaiseen tapaan lyhyenä nimessä *Kärmessaaritie*. Yleisin murrepiirre, mikä Kurikan tienimissä on säilytetty, näyttäisi olevan kauempana sanassa esiintyvät pitkät vokaalit. Piirre on säilytetty sellaisissa nimissä kuin *Lahoontie*, *Tripuusenmäentie*, *Luomaanlundantie*, *Meskaasentie* ja *Hakkoontie*. Eteläpohjalaisen murteen sanastoerikoisuuksia nimistä löytyy muutama: *Tripuusenmäentie*, *Häjyluomantie* ja *Kytörauskantie*. ”Tripuunen” tarkoittaa ’pientä’. ”Häjä” voi merkitä sekä ’pientä, nuorinta’ että ’huonoa, pahaa’, ja ”rauska” tarkoittaa ’rikkinäistä’ (Karhu 1998: 33, 97). Muutamat haastateltavat pitivät *Sandvikintietä* ruotsalaisena nimenä, koska se erottuu huomattavasti muista nimistä. Nimi on säilytetty sellaisenaan, eikä sitä ole ryhdytty muokkaamaan suomalaisemmaksi.

5.3. Murteellisten nimien puolesta ja vastaan

Suurin osa haastateltavista piti murretta mukavana piristeenä nimistössä. Useimmat olivat myös sitä mieltä, että murretta saisi käyttää nykyistä enemmän. Sopivasti käytettynä murre tuo nimistöön omaa paikallisväriään, mutta liiallisuuksiin ei silti kannata mennä. Sitä, mikä sitten on liiallista murteen käyttöä, on hankala määritellä, mutta punaisena lankana tulisi kulkea ajatuksen, että nimet olisivat murteellisuudesta huolimatta suhteellisen ymmärrettäviä. Erään nuoremman haastateltavan mielestä tärkeintä on kuitenkin se, että asukkaat itse ymmärtävät ympärillään olevat nimet.

”no, muutehas se kuolee koko murrep pois ja, mikäs sem parempaa kup poh^ojammaam murre [EK: [naurahtaa] niil leviäätte] niin, mä en ittek kyllä niin hirviästis sitä kyllä käytäm-, puheessanikaam mutta kyllä se mum mielestä paikan nimissä se ois, ois varmasti ja, teitten nimissä niiv varmasti iham paikallaan.” (PPI, mies -71)

”kyllä täs onki ihan, että mullet tulee heti tuo häjyluomantie, siitä tuo häjä että on hyvä että on tuollaasia että ei nyl liikaakaa saa olla ettei oom mikää yliampuva, että ihan hyvä että, saa ollav vähä muttei liikaa.” (APE, nainen -74)

”no, aiva hauskoja ne_oni kuk käyttää murretta poh^ojammaam murretta tääl_ooli yks alahatie, mikä se oli, niin se kuulosti heti sellaaaselta p-, poh^ojalaaselta, alahatie, mut sitten ne voi olla, tietystim muum paikkakuntalaasillev vähä vaikeita mutta, onko sillä nys sittem mitääv väliä, aiva hyvä.” (MLO, nainen -75)

Olin yllätynyt siitä, miten vankasti nuoret puolustivat murteen asemaa, kun taas vanhemmat haastateltavat suhtautuivat pääasiassa nuoria varauksellisemmin murteen käyttöön nimistössä. Nuoremmista haastateltavista kuusi suhtautui murteen käyttöön nimistössä lähes varauksettomasti, vanhemmista haastateltavista vain kolme. Nuorista kolme kannatti pääasiassa kirjakielen käyttöä nimistössä, mutta murretta voisi olla mukana vähän paikallisväriä antamassa. Vanhoista neljä oli tällä kannalla. Muihin haastateltaviin nähden jyrkkiä murteen vastustajia nuorista löytyi yksi ja vanhemmista kolme. Vanhempien haastateltavien mielestä kirjakieltä tulisi käyttää nimistössä siksi, ettei nuoriso juuri enää käytä murretta tai ettei se ymmärrä sitä niin paljon kuin vanhemmat ihmiset. Vanhempien haastateltavien mukaan olisi kaikkien kannalta soveliaampaa käyttää kirjakieltä. Asenne-eroihin vaikuttaa varmasti osaltaan se, että vanhemmat haastateltavat ovat oppineet, miten murretta on aikaisemmin pidetty huonona ja väheksyttävänä kielimuotona. Murteiden arvostus on viime vuosina noussut, eikä murteita enää ainakaan julkisesti väheksytä. Asterix on käännetty savoksi, ja Roope Ankkakin ilmestyi äskettäin Etelä-Pohjanmaan murteella. Murrejulkaisujen suuri suosio kertoo, että murteesta ollaan kiinnostuneita. Vanhempia haastatelllessani huomasin tosin, että jotkut haastateltavat määrittelivät murteen tässä yhteydessä nimenomaan vanhan kansan puhumaksi kieleksi eivätkä niinkään yksittäisiksi murrepiirteiksi, joita murre sisältää myös nykypäivänä. Vanhemmat haastateltavat tuntuivat pitävän tässä yhteydessä murteena lähinnä aikaisemmin eläneitä sanoja ja sanontoja.

”kyllä siinä vähä saa murretta olla. joo. [EK: mutta tietys rajoos jottei] ni-, niin onkij joo mutta jos se menöö oikeen tuonnev vanhan ajan murteehin niin [EK: nii] yhtäkkiä tuntuus jotta. se vois vähä, olla hanjalaakin [EK: nii nii] mutta tottahan se komiaa olis tieteki [nauraa] [EK: niin, kalskahtaa oikeen kotiseutu] niin niin on. joo.”

(HSI, mies -43)

Murretta haluttiin nimistöön lähinnä siksi, että se säilyisi elävässä käytössä ainakin nimien välityksellä. Vastustajien mielestä aika muuttuu eikä nimiä kannata laittaa murteelliseen asuun, sillä hetken päästä asukkaat eivät kuitenkaan enää ymmärrä nimissä olevien murteellisten sanojen merkitystä. Monet haastateltavista mainitsivat myös, että vaikka he itse puhuvat ja käyttävät murretta paljon, niin murretta on kuitenkin hankala ja raskas lukea. Murre näyttäisi joidenkin mielestä sopivan lähinnä puheeseen eikä kirjoitettuun kieleen. Osoitenimetkin on helpompi kirjoittaa ja muistaa, jos ne ovat kirjakielisiä. Näin vältetään sekaannuksilta ja epäselvyyksiltä.

”- - vaikka mä puhum poh^o-, eteläpoh^ojammaam murretta niim mull^oon hyviv vaikia luekua sitä silti - -”

(RKA, nainen -74)

Parhaimmillaan murre puolustajien mielestä tuo värikkyyttä ja omaperäisyyttä nimistöön. Murteellinen nimi voi herättää ohikulkijassa uteliaisuutta, ja erikoinen nimi voi jäädä ohikulkijan mieleenkin paremmin kuin yleiskielinen tavanomainen nimi. Murteellinen nimi on ympäristönsä viesti siitä, että murretta arvostetaan kyseisellä paikalla ja että kyseessä on tiettyyn murrealueeseen kuuluva paikka. Vaikka murteellinen nimi ei olisikaan päivänselvä kaikille suomalaisille, niin nimien kautta kielenkäyttäjät voisivat kuitenkin oppia jotakin erilaisista murteista. Murteellinen nimi korostaa ennen kaikkea nimen paikallisuutta.

”- - niin se että, jäis ainakij jotaki, jotakis sellasta, tavallaan epäselvää kuj joku ajaa ohitten niin, sitte että se pitäs niin̄ku, pitääs oikeej joltakik kysyä että mitä tuo niin̄kut tarkooattaa ja, sitted se pitäs aina selittää, tai no just, niin siinä sitte, siinä ne sit alkaa elämään ne, murressanat että ne nyt ei aiva heti sitte, ei nyt tietenkää aiva heti pois häviäkääm mutta.” (MKI, mies -76)

”kyllä mum mielestä saa käyttää. [EK: no on̄k-] että se on omaa niin̄kus sillä lailla että eteläpoh^ojammaalla ollahan tällä lailla ja sitted toises paikas on toisella lailla että saa käyttää että kuitenki että, katoaa nii että saa käyttää.” (APE, nainen -74)

”no olishan se kyllä aiva niin̄kus sellaanen, niin̄kuj jotta joku yhrystie, niin sehän sanotahaj jotta yh^yrystie ei se oom mikää yhdystie [EK: yhdystie] niin, koska ei, ei täälä kukaas sanon niin, niin̄kuj jotta, olishan se aiva sellaanen niin̄ku, merkki siitä jotta täälä tosiaan niin̄ku, panostetahan siihem murteesehej jottei sitä, niin̄ku onohdeta aiva, noiv vain, mut olishan se toisaalta jos sitted menis joh^onit tonnes savohon niin siel_oolis, niin̄kuv vienetty ja kiennetty ne, niin̄kuj jotta, olishan se vähä hassua mutta ehkä siinä, oppiiski enemmän, ihⁱmiset.” (JSI, nainen -78)

Murteen käyttöä nimissä hankaloittaa nimenomaan sen ymmärrettävyys. Kaikkien kielenkäyttäjien tulisi ymmärtää nimet, mutta murteellisuus voisi tuoda tämän suhteen ongelmia. Asukkaiden ei tulisi katsoa paikkaa itsekkäästi vain omasta perspektiivistään antaessaan nimeä, vaan huomioon tulisi ottaa murteen käytön vastustajien mielestä myös muut kielenkäyttäjät. Kaikki haastateltavat hyväksyivät kuitenkin murteen jonkinasteisen käytön nimistössä. Parhaiten hyväksyttäviä tuntuvat olevan sellaiset piirteet, jotka eivät liiaksi muuta alkuperäistä asua murteelliseksi, vaan sana on edelleen murteellisessakin asussa ymmärrettävä. Kovin monta hyväksyttävää tai vältettävää murrepiirrettä en pystynyt erottelemaan, koska haastateltavien vastaukset olivat aika suurpiirteisiä. Näyttäisi kuitenkin siltä, että kauempana sanassa olevat pitkät vokaalit ja δ :n vastineena oleva r olivat useimpien haastateltavien mielestä hyväksyttäviä piirteitä.

”niin no kyllä mum mielest [EK: pitääskö siinä nourattaa enemmän sitä] joo-o kyllä se, mum mielestä sais, pal^ljo hienomman näköstä ja joku ul^ukopaikkakuntalaanen tulee niin se ihⁱmettelis että mikä toi tommonen nimi on niin, se jäis varmaan mieleenkim paremmin sitte [EK: niij joo] onhan täälä jotakiha oli, joku hakkoontie oli, mutt_oem_omä tiä jos [EK: niin oli ja lahoontie] kyllä se sais, olla, kirⁱjootettuna mum mielestä.” (PPI, mies -71)

”kyllä mum mielestä pitäs kirjakieltä paremmin kirjakieltä nourattaa että [EK: joo] ei sillä lailla. mm. niin ku esimerkiksi. varpahaaskyläntie [EK: joo] siin_oη kaksi aata [EK: joo] sanotahan aina mutta mum mielestä om parempi jotta s_oon varpahaiskyläntie [EK: no mi_okä takia osaak_osä niin kup perustella] no mum mielestä s_oittes se niin ku, sitä suomalaaset ymmärtäis vähä paremmin, kaikki. että se niin ku, jos menöö oikeen. oikeen murteellen niim muissa paikoos suomes mekää ymmärrettääsi niitä, paikan nimiä [EK: niij joo] ollen_okaa, että vähä sellanen_o keski-, kultaasta keskitietä mä kyllä täs [EK: joo] asias menisin.” (LKI, nainen -40)

”no em_omä tiäk kyllä ne saa olla ihan kirjakieltä, ihan ei tuo nyt tehtaantiekää kuulostasik kovin kivalta jos se ois tehtahantie [nauraa], jotta ei sielä nyt tartte kovil leviääte, toki tämä ärrä on ihan kiva vivahre joh^onaki jos se, jotta ärrällä mutta justihin nämä han ja hän, jutut, poh^ojalaases ei ne, ei ne kuulum mum mielestä tie-, teiren nimihin, ollen_okaa että, ihan saa ollak kirjakieltä.” (VSA, nainen -75)

Liian karrikoituja murrepiirteitä haastateltavien mielestä olivat painottaman tavun jälkeisen vokaalienvälisen *h*:n säilyminen sekä švaavokaali. Muutama haastateltava hyväksyisi nämäkin piirteet nimistöön, mutta yleensä kanta oli kielteinen, ja huomattavasti jyrkempi kuin kauempana sanassa esiintyvien pitkien vokaalien ja *r*:n suhteen. Nähtävästi *h*:ta ja švaavokaalia pidetään liian leimallisina piirteinä, eikä niitä sen vuoksi hyväksytä herkästi nimistöön. Nuolijärven (1986: 80) mukaan jälkitavujen vokaalien välinen *h* on varma merkki pohjalaisuudesta, ja poismuuttajat jättävätkin sen pian pois puheestaan. Haastatteluissa pohdittiin myös sitä, että jälkitavujen vokaalien välinen *h* sekä švaavokaali elävät edelleen aika voimakkaasti kurikkalaisten kielessä. Vieraspaiikkuntalaisesta voi näin ollen tuntua harhaanjohtavalta, kun puheessa käytetään eri muotoa, kuin mikä nimen virallinen asu on. Kaikki kielenkäyttäjät eivät haastateltavien mielestä välttämättä aina hahmota, että kyseessä on sama tie, vaikka siitä puhuttaisiin välillä *Rinteentienä* ja toisinaan taas *Rintehtientienä*.

”no, em_omä tiäm mum mielest se vaan tuntus paremmalta kut tääläki on, esimerkiksi rinteentie, niin se_oη kummin_okik kaikki sanoo jotta rintehentie, sitte_oη jos tännet tulee joku espoosta ja kysyy että, missä se on niin s_oittes jos silles sanotaan että tuloo rintehentie ja s_oittes siitä kääntyy, niin se voi, tavallaan ollav vähä harhaajjohtavaaki, mutta s_oittet toinen on kyllä seki että, siinä tulis justihiv vähä sitä omalaatuisuutta taas sillai. mutta kyllä se siin_oolis kyllä, s_oois ihan hyvä idea.” (MKI, mies -76)

Murteen vastustajien mielestä kirjakieltä tulisi suosia nimenomaan sen selkeyden vuoksi myös nimistössä. Murre oli joidenkin haastateltavien mielestä lähinnä puhuttua kieltä, jota kannattaa käyttää harkiten nimistössä. Kielenkäyttäjät eivät muutenkaan kirjoita, niin kuin he puhuvat, vaan kirjoitetut asu on yleensä erilainen kuin sanan puhuttu asu. Tämän vuoksi kirjakieltä tulisi noudattaa erään haastateltavan mielestä myös nimistössä. Vaikka kielenkäyttäjä käyttääkin nimestä puheessaan murteellista asua, tulisi virallisessa nimessä kuitenkin suosia selvyuden vuoksi kirjakieltä. Nimien murteellisuutta

tulisi harkita tarkkaan, koska nimeä tulevat käyttämään monet muutkin kuin vain paikan varsinaiset asukkaat.

”emmä tiäk kyllä ne sais kirjjoottaa sillä lailla niinkut tuota niin ne, oikiastim mennee. [EK: no miñkä takia] ei me muutenkaa mihiñkään kirjotetaj jos me jotakik kirjotetaan niin ei me kirjotetan niñ kum me sanotaan [EK: nii] kyllä me kirjotetaan se sillä lailla niñkus se on opetettu että se menee normaalisa suomen kielessä että.” (JPI, mies -72)

Poikkeuksia nimien kirjakielisyyteen sallivat myös jyrkimmät murteen käytön vastustajat. Huomattavimmatkin murrepiirteet ovat silloin hyväksyttävissä, jos kyseessä on sopivalla tavalla omalaatuinen nimi, joka erottuu muista alueen nimistä. Esimerkiksi eräs murteen käytön vastustaja piti *Tripuusenmäentietä* hyväksyttävä, koska se kuulostaa hauskalta nimeltä, joka sopii hyvin Kurikkaan. Hyväksyttäviä ovat myös sellaiset murteelliset nimet, jotka ovat juurtuneet niin hyvin alueelle, ettei niitä kannata ruveta muuttamaan kirjakielisemmäksi. Nimiä ei saa väkisin muuttaa murteellisiksi tai kirjakielisiksi, vaan aina otettava huomioon nimeen liittyvät perinteet.

”niim mutta pitää ajatellas sittet taas muitaki, semmosia jokka ei asup paikkakunnalla [EK: nij joo], niit_om monta mil’joonaa muuta semmosta. että jokku ih’mettelee jotaki että mikä ol lahoontie [EK: nii]. että kyllä mum mielestä ne sais. sais laittaa tietystij jokkuv vois. jokkuv vois ja saaki olla sillä lailla jos se o oikeen semmone, pinttynyt taim muuten, tapa nii, jotta niñku yleiseltään että ne olis sillä lailla niñkun ne kirjootetaanñki että.” (JPI, mies -72)

Kultaisen keskities noudattaminen tuntuu olevan paras ratkaisu murteen käytössä. Murre tuo omaa värikyyttä nimistöönkin, mutta kohtuus on muistettava kaikessa. Liiallinen murteen käyttö vie siltä tehokkuuden, jolla on haluttu korostaa paikallisuutta. Murre toimii nimistöissä mausteena, joka herättää kielenkäyttäjän huomion.

”eikös sanotaj jotta, murre on kielen suola.” (AAL, mies -39)

6. PÄÄTÄNTÖ

Yksi tutkimukseni tavoite oli eritellä, millä perustein ihmiset määrittelevät hyvän nimen. Haastattelut osoittivat, miten kielenkäyttäjät aluksi määrittelevät hyvinkin tarkkaan hyvän nimen ominaisuudet, mutta käytännössä valinnasta tulee huomattavasti monisyisempi ja ristiriitaisempi kuin mistä alun perin on lähdetty liikkeelle. Kielenkäyttäjät ei aina yksioikoisesti pidä esimerkiksi lyhyttä nimeä hyvänä, vaan valintaan vaikuttavat kielenkäyttäjän kokemukset ja konteksti. Haastattelujeni pohjalta pystyin erittelemään hyvän nimen ominaisuuksiksi nimen lyhyden, kuvaavuuden, omalaatuisuuden, tuttuuden sekä nimen sisältämät mielekkäät konnotaatiot. Hyvän nimen perusmallina voidaan

pitää ns. kehäkukkamallia. Kun hyvän nimen valinnassa mukana olevat nimen ominaisuudet ovat ristiriidassa keskenään, tulee valinnasta kehäkukkamallia monimutkaisempi. Monimutkaista valintaa kuvaa ns. verkkomalli, joka osoittaa nimen tuttuuden ja omalaatuisuuden olevan toissijaista hyvän nimen valinnassa. Nimen tuttuus ja omalaatuisuus usein lopulta kuitenkin ratkaisevat, pidetäänkö jotain nimeä hyvänä vai huonona.

Hyvän nimen valintaa koskeva teoriani sisältää kieltämättä heikkouksia. Esimerkiksi nimen omalaatuisuutta ei pohdittu haastatteluissa yhtä paljon kuin nimen kuvaavuutta ja konnotaatioita, joten päätelmäni nimen omalaatuisuuden tärkeydestä perustuvat aika pieneen näyttöön. Tutkimustehtäväni tarkentui vasta haastattelujen jälkeen, joten alun perin haastattelukysymyksiä tehdessäni en painottanut hyvän nimen ominaisuuksiin liittyviä kysymyksiä samalla tavalla kuin tein lopulta tutkimusta kirjoittaessani. On mahdollista, että tämän tutkielman pohjalta kehittelemällä voisi saada hyvät lähtökohdat hyvän nimen ominaisuuksien tutkimiseen. Puutteista huolimatta pidän hyvän nimen analyysiani ehdottomasti pro gradu -työni parhaana antina.

Lähdekirjallisuutta lukiessani törmäsin usein väitteeseen, ettei nimien sisältö ole tärkeää kielenkäyttäjälle. Esimerkiksi Ainialan (1997:18) mukaan kielitieteessä on väitetty, ettei nimen leksikaaliseen merkitykseen kiinnitetä huomiota, vaikka se olisikin tunnistettavissa nimestä. Väitteen mukaan nimenkäyttäjällä ei ole tarvetta kiinnittää huomiota nimen yksilöivään merkitykseen, koska se on nimeä käytettäessä irrelevanttia. Haastatteluni osoittavat, että nimien leksikaaliseen merkitykseen kiinnitetään kyllä huomiota ja se on paikoin jopa erittäin tärkeääkin kielenkäyttäjälle. Kielenkäyttäjistä on mielekkäämpää käyttää nimiä, joiden taustalta löytyy selkeä yhteys nimen tarkoitteen ja merkin välille. Nimet luovat omaa todellisuuttaan, ja tuo todellisuus tuntuu sitä loogisemmalta, mitä enemmän jo itse nimissä on loogisuutta. Kielenkäyttäjä haluaa nähdä nimet paremminkin yhteydessä todellisuuteen kuin siitä irrallaan olevina abstrakteina merkkeinä. Tällä perusteella haluan kumota myös Zilliacuksen (1996: 18) väitteen siitä, ettei nimen kielellisellä kuvaavuudella olisi muuta merkitystä kuin että se helpottaisi muistamista. Haastateltavat mainitsivat kyllä, että kuvaava nimi on helpompi muistaa, kun tarkoitteen ja merkin välisen yhteyden oivaltaa helposti nimen avulla. Tätä ei pidä nähdäkseni kuitenkaan liikaa yksinkertaistana ja pitää ainoana totuutena siitä, miksi kuvaavat nimet koetaan mielekkäiksi, sillä tutkimuksessani on haastattelutilanne, jossa keskitytään juuri nimiin ja niiden sisältöihin. Haastateltavat tuskin miettivät samalla tavalla joka päivä nimiä ja niiden sisältöjä kuin haastatteluissani. Keskusteluissa vilahti kuitenkin sellaisia lausahduksia kuin ”olen usein miettinyt” ja ”olen ihmetellyt”,

jotka osoittavat, että nimet kiinnostavat ja herättävät uteliaisuutta kielenkäyttäjässä. Nimi maailma on kiinteä osa arkipäiväistä elämäämme, ja joka päivä törmäämme mitä erilaisimpiin nimiin.

Lyonsin (1977: 220—221) mukaan nimen herättämät konnotaatiot voivat eri kielenpuhujilla vaihdella hyvinkin suuresti. Toisaalta esimerkiksi saman kulttuurin jäsenillä nimen herättävät konnotaatiot voivat joskus olla yhteneviä. Esimerkiksi *Murhatie* oli kaikkien haastateltavien mielestä erittäin negatiivinen, mutta *hauta*-alkuiset nimet herättivät jo eroja eri haastatteluryhmien välille. Nuoremmat haastateltavat pitivät esimerkiksi nimeä *Hautatorpantie* negatiivisena, koska se viittasi kuolemaan. Vanhemmat haastateltavat eivät vieroksuneet *hauta*-alkuisia nimiä, ja nähdäkseni tämä johtuu siitä, että he yhdistävät nimet vielä tervanpoltoon ja tervahautoihin. Toinen selvä ero nuorten ja vanhojen haastateltavien välille tuli etäisyyteen viittaavissa nimissä. Nuorille etäisyyteen viittaavat nimet olivat negatiivisia, koska heille kaupungin syke ja elämä ovat vielä tärkeitä. Vanhemmat haastateltavat arvostivat maaseudun hiljaisuutta ja luontoa, eikä nimien vihjaamaa etäisyyttä keskustasta pidetty nuorten tapaan kielteisenä.

Kielenkäyttäjät näkevät mielellään nimet todellisuuden kuvina, mutta ellei tuota kuvaavuutta löydy, se luodaan itse. Mitä tärkeämpi nimi kielenkäyttäjälle on, sitä enemmän kielenkäyttäjää näkee vaivaa, jotta tarkoitteen ja nimen välinen yhteys löytyisi. Esimerkiksi eräs haastateltava oli luonut *Selkätien* ympärille todellisuutta jo lapsena, mikä nähdäkseni osoittaa luomisen ja kuvaavuuden tärkeyden. Tärkeiden nimien lisäksi kielenkäyttäjää kiinnostavat nimet herättävät tarpeen todellisuuden kuvaamiseen ja luomiseen. Pääsääntönä näyttäisi kuitenkin olevan, ettei vieraiden tai itselle vähämerkitysten nimien vuoksi juuri vaivauduta pohtimaan nimen kuvaavuutta tai ryhdytä luomaan itse todellisuutta nimen ympärille. Karkeana rajanvetona voidaan sanoa, että vanhemmat haastateltavat pitivät nuoria enemmän nimiä todellisuuden kuvina. Yksilöllisiä eroja haastateltavissa oli tietenkin paljon: jotkut pyrkivät luomaan todellisuutta, kun toiset halusivat nähdä nimet todellisuuden kuvina. Kuvaamisen ja luomisen ongelma sisältää myös monia ristiriitaisuuksia, enkä aina pystynyt sanomaan, kummasta lopulta on kyse: kuvaamisesta vai luomisesta.

Yksi tutkimukseni kiinnostuksen kohde oli haastateltavien suhde murteellisiin nimiin. Tämän näkökulman pohdinta jäi odotettua suppeammaksi, ja tulokset olivat lopulta aika yleispäteviä ja ennalta arvattavia. Lisäksi tämä osio jäi muusta tutkimuksesta hieman irralleen, mistä tosin olin tietoinen jo työhön ryhtyessäni. Parempi ratkaisu näin jälkikäteen ajateltuna olisi ollut jättää murteellisuuden pohtiminen koko-

naan sivuun ja laajentaa työtä muilta osiltaan, sillä paljon jäi vielä avoimia kysymyksiä. Yksi yllättävä tulos murteellisuuteen kuitenkin liittyi: en osannut odottaa murretta vastustavilta vanhemmilta haastateltavilta niin jyrkkää mielipidettä kuin heillä oli. Nuoristakin löytyi yksi jyrkkä murteen vastustaja, mutta hänen asenteensa vaikutti loppujen lopuksi vanhempia vastustajia ”pehmeämmältä”. Nuorten suopeus murretta kohtaan johtuu varmasti siitä, että he elävät juuri nyt eräänlaisesta murteen nousukautta. Murteesta on tullut ylpeyden ja vaalimisen kohde. Vanhemmat haastateltavat ovat sen sijaan kokeneet, miten murretta on aikaisempina vuosikymmeninä väheksytty ja parjattu. Kirjakieltä tuli suosia ja murretta välttää. Tämä asetelma näkyi edelleen muutamassa vanhemman haastateltavan puheenvuorossa.

Toivon, että tutkimukseni tuo tuulahduksen uudeltaisesta nimistöntutkimuksesta. Olen halunnut tuoda tutkijan sijasta esille asukkaiden äänen, missä mielestäni olen onnistunutkin. Hyvää nimeä on hankala määritellä, mutta joitakin suuntaviivoja pystyin sentään antamaan. Hyvän nimen määritelmää pystyisi varmasti syventämään tarkemmin pohdituilla haastattelukysymyksillä. Nyt lähdin liikkeelle lähes sokeana haapuillen. Teorian ja analyysin liittyminen toisiinsa jäi paikka paikoin avonaiseksi. Viittasin yksinomaan Richardsin ja Ogdenin semanttiseen kolmioon, mutta trapetsimalli jäi tyystin sivuun. Richardsin ja Ogdenin malli kiinnosti minua enemmän, ja koin sen tämän tutkimuksen kannalta käyttökelpoisemmaksi kuin parannetun version. Richardsin ja Ogdenin mallin ansiona pidän tarkoitteen ja merkin välistä ajatuksenvaraista suhdetta, mikä ei ole lainkaan näkyvässä trapetsimallissa. Lisäksi trapetsimalli pitää nähdäkseni käyttäjän merkille antamaa mieltä jokaisen nimen kohdalla samanarvoisena.

Richardsin ja Ogdenin malli antaa mahdollisuuden siihen, etteivät referenssit aina ole samalla tavoin esillä sen mukaan, miten selkeä tarkoitteen ja merkin välinen ajatuksenvarainen suhde käyttäjän mielestä on. Väitän, ettei kielenkäyttäjä anna samaa painoarvoa nimien *Mäkitie* ja *Karvatie* referensseille, jos *Mäkitie* on tuttu mutta *Karvatie* ei. Jos kielenkäyttäjällä pitää *Mäkitietä* todellisuuden kuvana ja jos tarkoitteen ja merkin välinen yhteys on selvä, ei nimen sisältämät referenssit aiheuta kielenkäyttäjälle ongelmia. Sen sijaan, jos kielenkäyttäjällä on vaikea löytää *Karvatie*-nimen tarkoitteen ja merkin välistä yhteyttä, hän ryhtyy pohtimaan nimen sisältämiä referenssejä pystyäkseen luomaan ajatuksenvaraisen suhteen. *Karvatien* referenssit nousevat näin korostetusti esille. Toivottavasti joku löytää tästä haasteen ja ryhtyy tutkimaan väitteeni paikansapitävyyttä.

Nimimaailma sitoo ihmisen tiukasti itseensä. Nimiin syntyy usein hyvinkin emotiivisia suhteita, eikä maailmasta varmaankaan löydy yhtäkään nimeä, jolla ei olisi jotain merkitystä jollekin kulkijalle. Nimistä riidellään, taistellaan, niitä arvostellaan tai niitä halutaan säilyttää ja vaihtaa. Eikö tämä koko kirjo kerro jo siitä, etteivät nimet voi olla yhdentekeviä? Tänään joku autoilija on ehkä Kurikan läpi ajaessaan kauhistellut *Varpahaiskylä*-nimeä, mutta hän tuskin on ainut ihmettelijä. Kyseinen nimi on herättänyt keskusteluja, sitä on väheksytty ja vältelty, mutta yhtä kaikki se elää edelleen.

Mikä onkaan se Varpahaiskylä-nimi, joka näkyy kolmostieltä viittaavan moneen kertaan ja jatkuu osoittaen välillä vielä 67:ltakin. Muistaakseni niitä oli parhaimmillaan kuusi kappaletta. Kyllä vieras ohiautoilija varmaan luuli siellä olevan samantapaisen paikan kuin Rooma, ”johon kaikki tiet vievät”. Kuitenkin hyvin usea sillä suunnalla asuva myöntää olevansa varpahaiskyläinen - se on se meidän viereinen kylä - kuuluu usein väisteltävän. Silloin kun osoitekartasto tehtiin, mieleeni vilahti, että nythän olisi tuhannen taalan mahdollisuus päästä moisesta pätkästä, koska se niin monia näytti syyllistävän - ymmärrettävän rumasta kotiosoitteesta johtuen. Itse koin olevani avainasemassa. Heitin sen kuitenkin mielestäni estottomasti, asunhan Varpahaiskyläpuuron silmässä. Kotini on vuosisadat ollut Varpahaisen tila, kotini takana nousee Varpahaisvuori. Kyllä moni myöhemmän ajan historioitsija olisi ollut vihoissa, jos ”Varpahaiskyläntiet” olisivat hävinneet - ja olisiko moinen työ onnistunutkaan. (Savunen 1998: 46.)

LÄHTEET

- Ainiala, Terhi 1996: On perpetuation, demise and change in place names. — Ritva-Liisa Pitkänen—Kaija Mallat (toim.), *You name it. Perspectives on onomastic research* s. 106—115. Finnish Literature Society, Helsinki.
- 1997: *Muuttuva paikannimistö*. SKS, Helsinki.
- Andersson, Thorsten 1986: *Egennamn och den semantiska triangeln*. — Peter Slotte (toim.), *Denotationsbyte i ortnamn* s. 33—36. *Norna-rapporter 37*. Norna-förlaget, Uppsala.
- Falck-Kjällquist, Birgit 1986: *Denotation och denotationsförändring ur onomastisk synvinkel*. — Peter Slotte (toim.), *Denotationsbyte i ortnamn* s. 19—32. *Norna-rapporter 37*. Norna-förlaget, Uppsala.
- Karhu, Kerttu 1998: *Eheroon taharoon: Etelä-Pohjanmaan murteen sanakirja*. WSOY, Juva.
- Kettunen, Lauri 1930: *Suomen murteet. II. Murrealueet*. SKST 188.
- Kiviniemi, Eero 1990: *Perustietoa paikannimistä*. SKS, Helsinki.
- Koski, Mauno 1983: *Värien nimitykset suomessa ja lähisukukielissä*. SKS, Savonlinna.
- Kurikan historia 1998: *Saarnahuonekunnasta kaupungiksi: katsaus Kurikan historialliseen kehitykseen* URL: <<http://Kurikka.fi/yleista/historia/historia/.htm>> 7.10.1998.
- Kurikan kaupunki 1997: *Kurikan kaupunki: Tietoa lyhyesti*.
- Langendonck, Willy van 1996: *Proper names and their categorical presupposition*. — Ritva-Liisa Pitkänen—Kaija Mallat (toim.), *You name it. Perspectives on onomastic research* s. 37—46. Finnish Literature Society, Helsinki.
- Lyons, John 1977: *Semantics 1*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Myllykoski, Maija 1997: *Kirkko keskellä elämää. Painokurikka, Kurikka*.
- Nissilä, Viljo 1965: *Paikannimistömme huolto ja suojele*. SKS, Helsinki.
- NS = *Nykysuomen sanakirja III*. WSOY, Juva. 1992.
- Nuolijärvi, Pirkko 1986: *Kieliyhteisön vaihto ja muuttajan identiteetti*. *Tietolipas 100*. Gummerus, Jyväskylä.
- Närhi, Eeva-Liisa 1989: *Kaavanimistön suunnittelu*. — Jouko Vesikansa (toim.), *Nykysuomen sanavarat* s. 344—348. WSOY, Juva.
- 1992: *Maiden nimistä ja niiden muuttumisesta*. — Valma Yli-Vakkuri—Maija Länsimäki—Aarre Nyman (toim.), *Yhteiskunta muuttuu — kieli muuttuu* s. 109—124. *Nykysuomen Seuran 10-vuotisjuhlakirja*. WSOY, Juva.
- 1996: *Suomalaista sukunimikäytäntöä. Kielenkäytön oppaita 1. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus*. Edita, Helsinki.
- Orpana, Terttu 1988: *Kuvaus vai kommentti: tutkimus suomen kielen adjektiiviverbien semanttisesta tulkinnasta*. *Opera fennistica & linguistica 2*. Tampereen yliopiston suomen kielen ja yleisen kielitieteen laitos.
- Paulaharju, Samuli 1975 [1943]: *Rintakylä ja larvamaita: Kurikan vanhaa elämää*. Kolmas painos. WSOY, Helsinki.
- Pitkänen, Ritva Liisa 1989: *Paikannimet*. — Jouko Vesikansa (toim.), *Nykysuomen sanavarat* s. 317—337. WSOY, Juva.
- 1992: *Kaavanimistön suunnittelu*. — Valma Yli-Vakkuri—Maija Länsimäki—Aarre Nyman (toim.), *Yhteiskunta muuttuu — kieli muuttuu* s. 125—138. *Nykysuomen Seuran 10-vuotisjuhlakirja*. WSOY, Juva.
- Rapola, Martti 1990: *Johdatus suomen murteisiin. Neljäs painos*. SKS, Helsinki.

- Rekunen, Jorma 1997: Ilmajoen murrettä. Suomen kielen näytteitä 46. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Edita, Helsinki.
- Rinta-Tassi, Osmo 1980: Kurikan Historia I. Esihistoriasta Suomen sotaan. Kurikka.
- Ropponen, Jari 1981: Kurikan aikakirjat. — Olavi A. Antila (toim.), Perinnealbumi s. 947—950. Kimy-Kustannus Oy, Kuopio.
- Savunen, Anna-Liisa 1998: Terveisiä Varpahaiskylästä. — Kurikan Joulu 1998 s. 46—49.
- SKS= Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SKST= Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia. Helsinki.
- Zilliacus, Kurt 1996: On the function of proper names. — Ritva-Liisa Pitkänen—Kaija Mallat (toim.), You name it. Perspectives on onomastic research s. 14—20. Finnish Literature Society, Helsinki.

Muita lähteitä

Antila, Veijo. Puhelinkeskustelu 5.1.1999.

Haastateltavat**Nuorempi ikäryhmä: 20—33-vuotiaat**

APE = vuonna 1974 syntynyt nainen. Asunut Kurikassa koko ikänsä. Ammatiltaan tarjoilija.

JPI = vuonna 1972 syntynyt mies. Asunut Kurikassa ja Kalajoella. Ammatiltaan rekka-kuski.

JSI = vuonna 1978 syntynyt nainen. Asunut Kurikassa ja Turussa. Opiskelee kasvatustieteitä kansanopistossa.

MKI = vuonna 1976 syntynyt mies. Asunut Kurikassa, Vaasassa, Helsingissä ja Seinäjoella. Opiskelee tradenomiksi.

MLO = vuonna 1975 syntynyt nainen. Asunut Kurikassa sekä Jalasjärvellä, Mustasaaressa ja Hämeenlinnassa. Opiskelee hortonomiksi.

PPI = vuonna 1971 syntynyt mies. Asunut Kurikassa, Tampereella ja Salossa. Ammatiltaan tehdastyöntekijä.

RKA = vuonna 1974 syntynyt nainen. Asunut Kurikan lisäksi Kauhajoella ja Ilmajoella. Opiskelee agrologiksi.

TAN = vuonna 1974 syntynyt mies. Asunut Kurikassa ja Helsingissä. Opiskelee sähköinsinööriksi.

TKI = vuonna 1964 syntynyt nainen. Asunut Ilmajoella, Lapualla, Seinäjoella ja Kurikassa. Ammatiltaan sairaanhoitaja.

VSA = vuonna 1975 syntynyt nainen. Asunut Kurikassa ja Seinäjoella. Opiskelee elintarvikeinsinööriksi.

Vanhempi ikäryhmä: 53—74-vuotiaat

AAL = vuonna 1939 syntynyt mies. Asunut Kurikassa koko ikänsä. Ammatiltaan maanviljelijä.

AKO = vuonna 1934 syntynyt mies. Asunut Kurikassa. Ammatiltaan maanviljelijä.

AYL = vuonna 1928 syntynyt mies. Asunut Kurikassa. Ammatiltaan maanviljelijä.

HSI = vuonna 1943 syntynyt mies. Asunut Kurikassa, Mustiossa, Vaasassa, Seinäjoella Laihialla ja Ruotsin Karlskogassa. Ammatiltaan puuseppä.

LKI = vuonna 1940 syntynyt nainen. Asunut Kurikassa sekä Ruotsin Lennerstadissa, Jyväskylässä, Porissa ja Seinäjoella. Ammatiltaan sairaanhoitaja.

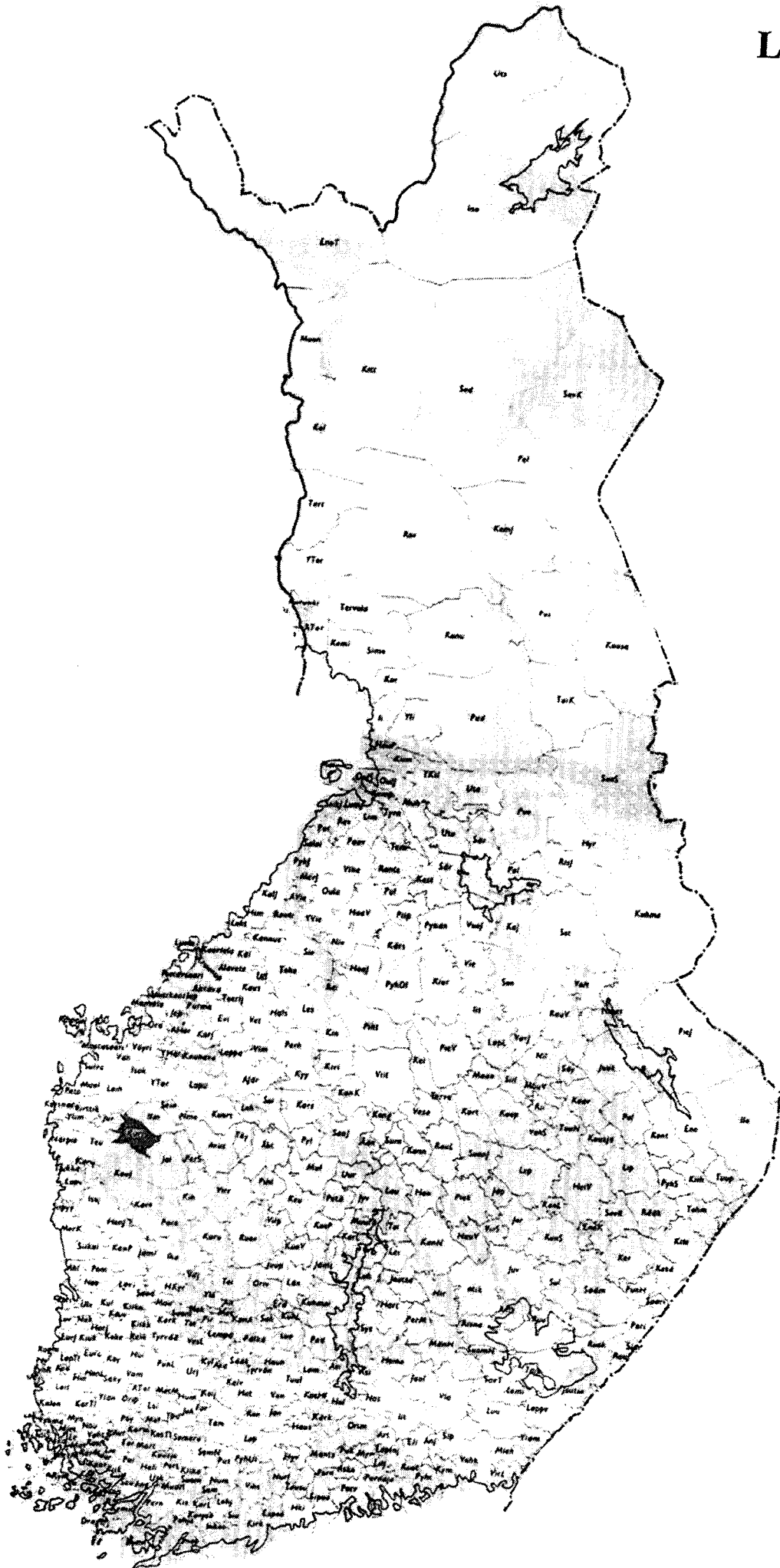
LTU = vuonna 1924 syntynyt mies. Asunut Kurikassa. Ammatiltaan maanviljelijä.

MKE = vuonna 1944 syntynyt nainen. Asunut Kurikassa. Ammatiltaan maatalon emäntä.

PKO = vuonna 1945 syntynyt nainen. Asunut koko ikänsä Kurikassa. Ammatiltaan maatalon emäntä.

RKO = vuonna 1943 syntynyt mies. Asunut Kurikassa. Ammatiltaan rakennusmies.

SKO = vuonna 1935 syntynyt nainen. Asunut Kurikassa sekä Ruotsin Boråssa. Ammatiltaan maatalon emäntä.

Millainen paikka Kurikka on asua?

LIITE 3

Millaiset paikannimet ovat mielestäsi hyviä, millaiset taas huonoja?

Mitkä tien nimet tunnistat ja paikallistat listalta?

Miten tien nimet mielestäsi ovat syntyneet? Mihin niiden nimet voisi liittyä? Millaisia tien nimiin liittyviä tarinoita tiedät?

Minkälaisia puutteita tai epäkohtia Kurikan teiden nimissä mielestäsi on? Onko esim. jollakin tiellä eri nimi kuin sillä pitäisi olla?

Mitä mieltä olet siitä, että vain jotkut talon- tai tilannimet pääsevät teiden nimiinkin?

Käytätkö jostain tiestä eri nimeä, kuin sillä virallisesti on? Tiedätkö muiden käyttävän virallisen nimen ohella jotain muuta tiennimeä?

Millaisia listassa olevia tien nimiä et haluaisi osoitteeksesi? Miksi?

Miten teiden nimiä mielestäsi pitäisi antaa? Mitä nimet voisivat kuvata?

Miten paljon murretta ja murre sanoja pitäisi käyttää paikannimissä? Pitäisikö nimet kirjoittaa murteen mukaisesti?

Tiedätkö kenenkään anoneen muutosta tien nimeen? Mitä syitä muutospyyntöön oli? Haluaisitko itse muuttaa jotain nimeä?

Nro	Tien nimi	Nro	Tien nimi	Nro	Tien nimi
1	KYTÄTIE	51	PAAVOLANTIE	101	LUOMANLUHDANTIE
2	MARMORINTIE	52	VIITAMÄKI-KIURUTIE	102	OLLIKKALANTIE
3	LUOPA-KAUKOLANTIE	53	LIPASTINTIE	103	KUMPULANTIE
4	KAHILANTIE	55	VAESMÄENTIE	104	KORTESNEVANTIE
5	SYVÄOJANTIE	57	SAUKKOTIE	105	NOKSONKYLÄNTIE
6	PERÄKYDÖNTIE	58	HANHIVUORENTIE	108	PYRYNPERÄNTIE
7	UITONTIE	59	KOMANNINTIE	109	KOSKISENTIE
8	HAUTARÄMÄKÄNTIE	60	HARJUNTIE	110	RAJALUHDANTIE
9	MÄKITIE	61	SUOJASENTIE	111	LOHILUOMAN ASEMATIE
10	KORVENTIE	62	KIVINIEMENTIE	112	TORKKOLANTIE
11	RISKU-KURANEVANTIE	64	LAURILA-KÄRMESSAARITIE	113	LATVALANTIE
12	YHDYSTIE	65	HONKIRÄMÄKÄNTIE	114	KIIKKULANTIE
13	OIKOTIE	67	KIISKINMÄENTIE	115	KORPILUHDANTIE
14	JYRÄNTIE	69	LUOMANTIE	116	SIVULANTIE
15	RINTATIE	70	TEHTAANTIE	118	RAAMITIE
16	RANTATIE	71	MIETAANTIE	119	ILKANTIE
17	HAUSKAMÄENTIE	72	HEITTOANTIE	120	KUUSISTONTIE
18	KOSKENTIE	73	RINTEENTIE	121	MÄKYSENTIE
20	SÄNTTI-LOHILUOMANTIE	74	KOIVUUSTONMÄENTIE	122	SÄNTTILÄNKUJA
21	LAHOONTIE	75	JYLLINKOSKI-HARJAKOSKITIE	123	OJAKORVENTIE
22	PITKÄMÖ-PIRTTIMAANTIE	77	VALTOSENTIE	124	PIHLAJAMÄENTIE
25	KOULU-LAMMAS-HAKATIE	78	NISULANKUJA	125	SILLANPÄÄNTIE
26	KAKKURINTIE	79	HAKALANTIE	126	LÄHTEENMÄENTIE
27	PAAVALINTIE	80	ISOKORVENTIE	127	LUOVANKUJA
29	TRIPUUSENMÄENTIE	81	PALOLUOMAN RANTATIE	128	KOIVUKUJA
30	PERÄKYLÄNTIE	82	LEVULANTIE	129	NURMELANKUJA
31	AUTIONMAANTIE	83	HÜHTANEN-KANTONIEMITIE	130	ALAKYDÖNTIE
32	KOIVULANTIE	84	JUONENVUORENTIE	131	MUURITIE
33	POLVI-PERÄKORVENTIE	85	HAUTATORPANTIE	132	SAVITIE
34	SARANPÄÄNTIE	86	LUSAMÄNNYNTIE	133	MERTAMÄENTIE
36	HÄJYLUOMANTIE	87	KYTÖRAUSKANTIE	134	RAUHANKATU
38	ANTILANTIE	88	VÄLILUOMANTIE	135	KANTTAINNIE
39	SELKÄTIE	90	PELIMANNINTIE	136	KANKAANPÄÄNTIE
40	LATVATIE	91	LEVINTIE	137	KANGASSALONTIE
41	LEHTIKUJA	92	RANTALANTIE	138	VARPAISKYLÄN PERÄ
44	NIKKOLANTIE	93	HOUSUJÄRVENTIE	140	KONIHARJUNTIE
46	VUORELANTIE	94	JUONENKYLÄ-NIINISTÖTIE	141	SUULUHDANTIE
47	KÖYKKÄLÄNTIE	96	SYVÄNIEMENTIE	143	MUSTIKKAMÄENTIE
48	SANTAKUJA	97	PONSIKUJA	144	KYTÖHARJUNTIE
50	VIINAMÄENTIE	99	PEURAINNEVANTIE	145	HUVILATIE

Nro	Tien nimi	Nro	Tien nimi
146	KALMONTIE	186	KARHUVUOREN METSÄTIE
147	PIRTTIMAAN METSÄTIESTÖ	187	LEIPIKANKAANTIE
148	KIVIMÄENTIE	188	TUOMISTONMAAN METSÄTIE
149	YRTTIKORVENTIE	189	ALASENTIE
150	SUURENNIEMEN METSÄTIE	190	ROPPOSENTIE
151	ROMMELINTIE	191	PITKÄMÖNALTAAN YKSITYISTIES
152	MESKAASENTIE	192	LAUTAKANKAAN METSÄTIE
153	POSTITIE	193	LAHDENTIE
154	PÄTTIKANKAAN METSÄTIE	194	LEHTIVUOREN METSÄTIESTÖ
155	KIVIMIEHENTIE	195	POLVENTIE
156	HÄRKINIEMENTIE	196	MYLLYPURONTIE
157	KÄRÄJÄVUORENTIE	197	RYPÖLÄNTIE
158	PEURANEVANTIE	198	VÄLIKORVEN METSÄTIE
159	SUSIVUOREN METSÄTIE	199	TEININKUJA
160	KETTUNEVAN METSÄTIE	200	SUOSAARENTIE
161	TERVAVERÄJÄN METSÄTIE	201	NIEMISTÖNTIE
162	KALISTAN METSÄTIE	202	LEPPIOJANTIE
163	KREININMÄENTIE	203	KÄPYLÄNTIE
164	IKARINTIE	204	HIETAHARJUNTIE
165	AHONTIE	205	RYÖNÄN VILJELYSTIE
166	KIIMANEVANTIE	206	KOTASAAREN METSÄTIE
167	KORPIKUJAN	207	TUISKUNMÄEN METSÄTIE
168	NIEMENTIE	208	VARPUKUJA
169	VIITASAARENTIE	209	KARVATIE
170	MURHATIE	210	VAINIOTIE
171	HAKKOONTIE	211	RANTA-LIPASTINTIE
172	SOPUTIE	212	HIRSIMÄENTIE
173	LAUTAPIHDINTIE	213	PAJALANTIE
174	KALLIONTIE	214	SALONMÄENTIE
175	TASSINTIE	215	VIERTOKANKAANTIE
176	LOUKAJANTIE	216	LÄHDESNIEMENTIE
177	UUSITIE	217	NISKATIE
178	LIPASTIN KYTÖTIE	220	KUOPPAKANKAANTIE
179	SANDVIKINTIE	221	SÄNTTIN RANTATIE
180	RIIHIOJANTIE	222	ALA-HAKUNINTIE
181	LEHTISENTIE	224	HOMINTIE
182	ALAHATIE	226	KEHRUUKYDÖN METSÄTIE
183	ROUHEENEMAANTIE		
184	VARPUKUJA		
185	PAJUPELLONTIE		